

Prezes Rady Ministrów

Donald Tusk

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-14-26
UD177

Pan Włodzimierz CZARZASTY
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi
projekt ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został
upoważniony Minister Spraw Zagranicznych.

Z poważaniem
Donald Tusk
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

U S T A W A

z dnia

o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka¹⁾

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady i tryb wykonywania przez Rzeczpospolitą Polską orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zwanego dalej „Trybunałem”, w tym sposób koordynacji współdziałania podmiotów publicznych w celu wykonania orzeczeń Trybunału.

Art. 2. Ilekróć w ustawie jest mowa o:

- 1) decyzji Trybunału – należy przez to rozumieć decyzję Trybunału, z której wynika obowiązek podjęcia przez Rzeczpospolitą Polską środków indywidualnych lub środków generalnych, wydaną w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska;
- 2) deklaracji jednostronnej – należy przez to rozumieć oświadczenie składane w imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w postępowaniu przed Trybunałem w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, przyznające, że doszło do naruszenia Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. poz. 284, z późn. zm.²⁾), zwanej dalej „Konwencją”, które może zawierać zobowiązanie do podjęcia środków indywidualnych lub środków generalnych;
- 3) orzeczeniu Trybunału – należy przez to rozumieć:
 - a) wyrok Trybunału,
 - b) decyzję Trybunału,

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, ustawę z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, ustawę z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, ustawę z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym.

²⁾ Zmiany wymienionej Konwencji zostały ogłoszone w Dz. U. z 1995 r. poz. 175, 176 i 177, z 1998 r. poz. 962, z 2001 r. poz. 266, z 2003 r. poz. 364, z 2010 r. poz. 587, z 2014 r. poz. 1155, z 2021 r. poz. 1879 i 2161 oraz z 2022 r. poz. 643.

- c) zarządzenie Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego;
- 4) planie działań – należy przez to rozumieć dokument zawierający informację w sprawie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, planowanych do podjęcia lub podjętych przez Rzeczpospolitą Polską w celu wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału;
- 5) podmiocie publicznym – należy przez to rozumieć:
 - a) organ władzy publicznej,
 - b) podmiot niebędący organem władzy publicznej, wykonujący zadania publiczne;
- 6) podmiocie publicznym administracji rządowej – należy przez to rozumieć podmiot publiczny będący:
 - a) organem administracji rządowej,
 - b) urzędem obsługującym organ administracji rządowej albo stanowiącym jego aparat pomocniczy,
 - c) podmiotem podległym organowi administracji rządowej albo przez niego nadzorowanym;
- 7) podmiocie publicznym spoza administracji rządowej – należy przez to rozumieć podmiot publiczny niebędący podmiotem publicznym administracji rządowej;
- 8) raporcie z wykonania – należy przez to rozumieć dokument zawierający informację w sprawie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, podjętych przez Rzeczpospolitą Polską w celu wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału;
- 9) skarżącym – należy przez to rozumieć podmiot, który wniósł skargę indywidualną do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji w sprawie, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska;
- 10) słusznym zadośćuczynieniu – należy przez to rozumieć środki indywidualne obejmujące orzeczone wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału:
 - a) zadośćuczynienie pieniężne,
 - b) odszkodowanie,
 - c) zwrot kosztów i wydatków– wraz z odsetkami, jeżeli przysługują;
- 11) streszczeniu – należy przez to rozumieć streszczenie wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału przygotowane przez Kancelarię Trybunału oraz opublikowane w bazie wyroków i decyzji Trybunału;

- 12) szczególnych środkach indywidualnych – należy przez to rozumieć środki indywidualne inne niż słuszne zadośćuczynienie;
- 13) środkach generalnych – należy przez to rozumieć środki dotyczące prawa lub praktyki jego stosowania, które mają na celu usunięcie przyczyn stwierdzonego przez Trybunał stanu naruszenia Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską oraz zapobieżenie nowym podobnym naruszeniom Konwencji;
- 14) środkach indywidualnych – należy przez to rozumieć środki, które mają na celu:
 - a) usunięcie stwierdzonego przez Trybunał stanu naruszenia Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską lub
 - b) doprowadzenie sytuacji skarżącego, którego dotyczy stwierdzone przez Trybunał naruszenie Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską, do stanu zgodnego z Konwencją, lub
 - c) naprawienie w możliwym zakresie konsekwencji stwierdzonego przez Trybunał naruszenia Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską;
- 15) środka tymczasowym – należy przez to rozumieć środek wskazany przez Trybunał w celu zabezpieczenia realizacji prawa do skargi indywidualnej w sprawie, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska;
- 16) ugodzie – należy przez to rozumieć polubowne załatwienie sprawy na podstawie art. 39 Konwencji, które może zawierać zobowiązanie Rzeczypospolitej Polskiej do podjęcia środków indywidualnych lub środków generalnych;
- 17) uprawnionym – należy przez to rozumieć podmiot, któremu przysługuje słuszne zadośćuczynienie lub szczególny środek indywidualny;
- 18) wyroku Trybunału – należy przez to rozumieć ostateczny wyrok Trybunału, z którego wynika obowiązek podjęcia przez Rzeczpospolitą Polską środków indywidualnych lub środków generalnych, wydany w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska.

Art. 3. Przepisy ustawy dotyczące podmiotu publicznego administracji rządowej stosuje się odpowiednio do podmiotu publicznego spoza administracji rządowej w zakresie, w jakim orzeczenie Trybunału dotyczy wykonywania przez ten podmiot publiczny spoza administracji rządowej zadań publicznych z zakresu administracji rządowej.

Art. 4. Podmiot publiczny, w zakresie swojej właściwości, podejmuje niezwłocznie działania w celu wykonania orzeczenia Trybunału oraz współdziała z innymi podmiotami publicznymi w celu wykonania orzeczenia Trybunału.

Art. 5. 1. Minister właściwy do spraw zagranicznych koordynuje działania podmiotów publicznych podejmowane w celu wykonania orzeczenia Trybunału, w tym zapewnia podmiotom publicznym niezbędne informacje i wyjaśnienia w sprawie orzeczenia Trybunału.

2. Przy ministrze właściwym do spraw zagranicznych działa Zespół do spraw wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zwany dalej „Zespołem”.

3. Zespół jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw zagranicznych w sprawach wykonywania orzeczeń Trybunału.

4. Do zadań Zespołu należy:

- 1) przedstawianie opinii w sprawach problemów wynikających z orzeczeń Trybunału, w tym w odniesieniu do wniesionych do Trybunału skarg indywidualnych w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska, oraz rekomendowanie działań w zakresie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych;
- 2) przedstawianie propozycji działań, które mają na celu zapobieganie naruszaniu Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską;
- 3) monitorowanie wykonywania orzeczeń Trybunału oraz analizowanie problemów związanych z wykonywaniem orzeczeń Trybunału;
- 4) opiniowanie projektów aktów normatywnych pod względem zgodności z Konwencją.

5. Zespół wykonuje zadania na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych lub przewodniczącego Zespołu.

6. Obsługę działalności Zespołu zapewnia urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zagranicznych.

7. Wydatki związane z obsługą działalności Zespołu są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw zagranicznych.

8. W skład Zespołu wchodzi:

- 1) przewodniczący Zespołu – przedstawiciel ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 2) sekretarz Zespołu – przedstawiciel ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 3) pozostali członkowie Zespołu – po jednym przedstawicielu wskazanym przez pozostałych ministrów kierujących działami administracji rządowej, Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeżeli został powołany, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz Prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, z tym że minister właściwy

do spraw zagranicznych, na wniosek innego ministra kierującego więcej niż jednym działem administracji rządowej, może wyrazić zgodę na wskazanie przez tego ministra swoich przedstawicieli w liczbie niewyższej niż liczba kierowanych przez niego działów administracji rządowej.

9. Przewodniczący Zespołu kieruje pracami Zespołu, w tym zapewnia koordynację realizacji obowiązków wyznaczonych członkom Zespołu w sprawach z zakresu właściwości podmiotów publicznych, których są przedstawicielami.

10. Sekretarz Zespołu zapewnia prowadzenie dokumentacji z prac Zespołu oraz realizuje inne obowiązki wyznaczone przez przewodniczącego Zespołu w sprawach organizacji prac Zespołu.

11. Pozostali członkowie Zespołu realizują obowiązki wyznaczone przez przewodniczącego Zespołu w sprawach z zakresu właściwości podmiotów publicznych, których są przedstawicielami.

12. W posiedzeniach Zespołu mogą brać udział z głosem doradczym osoby zaproszone przez przewodniczącego Zespołu, w szczególności przedstawiciele Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Pacjenta, Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, Biura Orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego i innych podmiotów publicznych właściwych ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego orzeczeniem Trybunału, a także przedstawiciele samorządu zawodowego adwokatury, samorządu zawodowego radców prawnych i organizacji pozarządowych, do których zadań statutowych należy ochrona praw człowieka.

Art. 6. Podmiot publiczny zapewnia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach, dostęp do akt sprawy albo odpisów akt sprawy w postępowaniu prowadzonym na podstawie odrębnej ustawy, w celu przygotowania dla Trybunału i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania.

Art. 7. 1. Minister właściwy do spraw zagranicznych corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, przedstawia Radzie Ministrów sprawozdanie z wykonania orzeczeń Trybunału za rok poprzedzający.

2. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, przyjęte przez Radę Ministrów, przekazuje się Sejmowi, Senatowi i Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz udostępnia się w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Rozdział 2

Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału

Oddział 1

Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych

Art. 8. 1. Wykonanie wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych polega na:

- 1) doprowadzeniu do stanu zgodnego z Konwencją lub
- 2) zakończeniu stanu niezgodnego z Konwencją, lub
- 3) naprawieniu skutków stanu niezgodnego z Konwencją.

2. Przy ocenie, czy szczególne środki indywidualne są niezbędne, uwzględnia się słuszne zadośćuczynienie orzeczone wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału oraz rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału.

Art. 9. W celu wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w zakresie środków generalnych można w szczególności:

- 1) dokonać zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w tym prawa miejscowego;
- 2) dokonać zmiany przepisów prawa o charakterze wewnętrznym;
- 3) dokonać zmiany praktyki działania podmiotu publicznego administracji rządowej;
- 4) udostępnić w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego podmiot publiczny albo na stronie internetowej podmiotu publicznego tekst tłumaczenia na język polski:
 - a) wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału lub
 - b) streszczenia, jeżeli zostało przygotowane;
- 5) podjąć działania upowszechniające informacje o Konwencji i orzeczeniach Trybunału, w tym działania edukacyjne dotyczące Konwencji i orzeczeń Trybunału.

Art. 10. 1. W celu wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych minister właściwy do spraw zagranicznych zawiadamia niezwłocznie:

- 1) ministra kierującego działem administracji rządowej albo Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeżeli został powołany, właściwego ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału, albo
- 2) podmiot publiczny inny niż określone w pkt 1 – jeżeli ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału wykonanie tego wyroku Trybunału albo tej decyzji Trybunału należy do wyłącznej właściwości tego podmiotu publicznego, albo
- 3) co najmniej dwa podmioty publiczne – jeżeli ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału lub liczbę naruszeń Konwencji stwierdzonych wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału wykonanie tego wyroku Trybunału albo tej decyzji Trybunału należy do właściwości tych podmiotów publicznych

– zwanych dalej „podmiotami wiodącymi”.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, każdy z podmiotów wiodących podejmuje, w zakresie swojej właściwości, działania w celu wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału.

Art. 11. 1. Jeżeli w sprawie, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1, minister kierujący działem administracji rządowej albo Minister – Koordynator Służb Specjalnych, jeżeli został powołany, uznaje się za podmiot niewłaściwy, przedstawia niezwłocznie stanowisko w tym zakresie wraz z uzasadnieniem ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który:

- 1) uznaje stanowisko za zasadne i zawiadamia niezwłocznie inny podmiot publiczny o wydaniu wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w tej sprawie, albo
- 2) uznaje stanowisko za niezasadne i informuje o tym niezwłocznie Prezesa Rady Ministrów – o czym niezwłocznie informuje tego ministra.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, Prezes Rady Ministrów podejmuje rozstrzygnięcie w terminie miesiąca od dnia otrzymania informacji od ministra właściwego do spraw zagranicznych.

3. Jeżeli w sprawie, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2 albo 3, podmiot publiczny administracji rządowej uznaje się za niewłaściwy, przedstawia niezwłocznie stanowisko w tym zakresie wraz z uzasadnieniem ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który:

- 1) uznaje stanowisko za zasadne i zawiadamia niezwłocznie inny podmiot publiczny o wydaniu wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w tej sprawie, albo
- 2) uznaje stanowisko za niezasadne i informuje o tym niezwłocznie Prezesa Rady Ministrów – o czym niezwłocznie informuje ten podmiot publiczny administracji rządowej.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2, Prezes Rady Ministrów podejmuje rozstrzygnięcie w terminie miesiąca od dnia otrzymania informacji od ministra właściwego do spraw zagranicznych.

5. Jeżeli w sprawie, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2 albo 3, podmiot publiczny spoza administracji rządowej uznaje się za niewłaściwy, przedstawia niezwłocznie stanowisko w tym zakresie wraz z uzasadnieniem ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który:

- 1) uznaje stanowisko za zasadne i zawiadamia niezwłocznie inny podmiot publiczny o wydaniu wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w tej sprawie, albo
- 2) uznaje stanowisko za niezasadne i zwraca się niezwłocznie do ministra kierującego działem administracji rządowej albo Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeśli został powołany, o podjęcie się zadań podmiotu wiodącego w tej sprawie, uwzględniając odpowiednio rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału lub liczbę naruszeń Konwencji stwierdzonych wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału, a także właściwość tego ministra kierującego działem administracji rządowej albo Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeśli został powołany

– o czym niezwłocznie informuje ten podmiot publiczny spoza administracji rządowej.

6. Jeżeli w sprawie, o której mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2 albo 3, podmiot, o którym mowa w ust. 5 pkt 2, uznaje się za niewłaściwy, przedstawia niezwłocznie stanowisko w tym zakresie wraz z uzasadnieniem ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który informuje o tym niezwłocznie Prezesa Rady Ministrów.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, Prezes Rady Ministrów podejmuje rozstrzygnięcie w terminie miesiąca od dnia otrzymania informacji od ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Art. 12. 1. W terminie dwóch miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału podmiot wiodący przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych tekst tłumaczenia na język polski wyroku Trybunału oraz streszczenia, jeżeli zostało przygotowane. Do tekstu tłumaczenia podmiot wiodący może dołączyć wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby Trybunału wraz z uzasadnieniem.

2. W terminie, o którym mowa w ust. 1, wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby Trybunału wraz z uzasadnieniem może złożyć również podmiot publiczny niebędący podmiotem wiodącym, zainteresowany ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału.

3. Ostateczną decyzję w sprawie skierowania wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby Trybunału podejmuje minister właściwy do spraw zagranicznych.

4. Jeżeli w sprawie wykonania wyroku Trybunału są co najmniej dwa podmioty wiodące, minister właściwy do spraw zagranicznych wskazuje podmiot wiodący obowiązany do tłumaczenia na język polski wyroku Trybunału oraz streszczenia, jeżeli zostało przygotowane, uwzględniając odpowiednio rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału lub liczbę naruszeń Konwencji stwierdzonych wyrokiem Trybunału, a także właściwości podmiotów wiodących w tym zakresie.

5. Wyroku Trybunału w sprawie powtarzalnej nie tłumaczy się, chyba że podmiot wiodący lub minister właściwy do spraw zagranicznych uzna to za uzasadnione.

6. Tekst tłumaczenia, o którym mowa w ust. 1, udostępnia się:

- 1) w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 2) w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego podmiot wiodący albo na stronie internetowej podmiotu wiodącego;
- 3) w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego podmiot publiczny podległy podmiotowi wiodącemu albo przez niego nadzorowany, właściwy ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału, albo na stronie internetowej tego podmiotu publicznego.

7. Przepisów ust. 6 nie stosuje się do wyroku Trybunału w sprawie powtarzalnej, chyba że został przetłumaczony na język polski.

8. Minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje Komitetowi Ministrów Rady Europy, w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny, tekst tłumaczenia, o którym mowa w ust. 1, w celu opublikowania w bazie wyroków i decyzji Trybunału.

Art. 13. 1. W terminie dwóch miesięcy od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny, podmiot wiodący upowszechnia informację o jego treści wśród podmiotów publicznych, których działalność jest objęta zakresem tematycznym wyroku Trybunału.

Do informacji dołącza się tekst tłumaczenia na język polski wyroku Trybunału oraz streszczenia, jeżeli zostało przygotowane.

2. W terminie dwóch miesięcy od dnia notyfikacji decyzji Trybunału podmiot wiodący przekazuje podmiotom publicznym, których działanie lub zaniechanie było przedmiotem skargi do Trybunału, informację w sprawie treści ugody lub deklaracji jednostronnej oraz standardu Konwencji mającego zastosowanie.

3. Podmiot publiczny, który otrzymał informację, o której mowa w ust. 1 albo 2, upowszechnia ją wśród swoich pracowników i wśród podmiotów publicznych podległych temu podmiotowi albo przez niego nadzorowanych oraz w terminie miesiąca od dnia otrzymania tej informacji informuje podmiot wiodący o podjętych lub planowanych środkach generalnych.

Art. 14. 1. Jeżeli wykonanie wyroku Trybunału wymaga podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych przez podmiot publiczny inny niż podległy podmiotowi wiodącemu albo przez niego nadzorowany, minister właściwy do spraw zagranicznych, na wniosek podmiotu wiodącego, zawiadamia ten podmiot publiczny o szczególnych środkach indywidualnych lub środkach generalnych, które mogą służyć do wykonania wyroku Trybunału.

2. Podmiot publiczny, o którym mowa w ust. 1, ustosunkowuje się do zawiadomienia ministra właściwego do spraw zagranicznych w terminie miesiąca od dnia jego otrzymania, o czym zawiadamia podmiot wiodący, z tym że nieuwzględnienie proponowanych środków, o których mowa w ust. 1, wymaga uzasadnienia.

Art. 15. 1. W terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny, podmiot wiodący przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projekt planu działań, który zawiera:

- 1) informację o planowanych do podjęcia lub podjętych szczególnych środkach indywidualnych albo wyjaśnienie dotyczące braku zasadności ich podjęcia;
- 2) analizę prawa i praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem Konwencji stwierdzonym wyrokiem Trybunału lub informację o zainicjowaniu kwerendy w celu analizy praktyki stosowania prawa w tym zakresie;
- 3) stanowisko w sprawie zasadności podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego lub przepisów prawa o charakterze wewnętrznym lub podjęcia środków generalnych zmierzających do ujednolicenia lub

zmiany praktyki stosowania prawa – opracowane na podstawie analizy, o której mowa w pkt 2;

- 4) informację w sprawie upowszechnienia wyroku Trybunału zgodnie z art. 13 ust. 1;
- 5) informację w sprawie innych działań planowanych lub podjętych w związku z wyrokiem Trybunału i w celu jego wykonania, w tym o planowanych lub podjętych działaniach szkoleniowych.

2. Projekt planu działań, o którym mowa w ust. 1, zawiera wskazanie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych oraz terminów ich wdrożenia odpowiednio przez podmiot wiodący oraz podmioty publiczne podległe podmiotowi wiodącemu albo przez niego nadzorowane.

3. Projekt planu działań, o którym mowa w ust. 1, może zawierać wskazanie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych oraz terminów ich wdrożenia przez podmioty publiczne, o których mowa w art. 14 ust. 1 – za zgodą tych podmiotów publicznych.

4. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zgłaszać uwagi lub propozycje do projektu planu działań, o którym mowa w ust. 1.

5. Podmiot wiodący ustosunkowuje się do uwag lub propozycji, o których mowa w ust. 4, w terminie dwóch miesięcy od dnia ich otrzymania, z tym że ich nieuwzględnienie wymaga uzasadnienia.

6. Podmiot wiodący wprowadza zmiany, w tym uzupełnienia, w projekcie planu działań, o którym mowa w ust. 1, uzgodnione z ministrem właściwym do spraw zagranicznych w wyniku uwzględnienia uwag lub propozycji, o których mowa w ust. 4. Ostateczny tekst planu działań opracowuje minister właściwy do spraw zagranicznych.

7. Jeżeli w sprawie wykonania wyroku Trybunału są co najmniej dwa podmioty wiodące, każdy z tych podmiotów wiodących, w zakresie swojej właściwości, przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projekt planu działań, o którym mowa w ust. 1. Przepisy ust. 1–6 stosuje się odpowiednio.

8. Jeżeli w terminie, o którym mowa w ust. 1, wszystkie niezbędne szczególne środki indywidualne lub środki generalne zostały podjęte, zamiast projektu planu działań, o którym mowa w ust. 1, podmiot wiodący może przedstawić ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projekt raportu z wykonania, który zawiera:

- 1) informację o podjętych szczególnych środkach indywidualnych albo wyjaśnienie dotyczące braku zasadności ich podjęcia;

- 2) analizę prawa i praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem Konwencji stwierdzonym wyrokiem Trybunału;
- 3) informację o podjętych lub planowanych pracach legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego lub przepisów prawa o charakterze wewnętrznym lub podjęcia środków generalnych zmierzających do ujednolicenia lub zmiany praktyki stosowania prawa albo wyjaśnienie dotyczące braku zasadności ich podjęcia – opracowane na podstawie analizy, o której mowa w pkt 2;
- 4) informację w sprawie upowszechnienia wyroku Trybunału zgodnie z art. 13 ust. 1;
- 5) informację w sprawie innych działań planowanych lub podjętych w związku z wyrokiem Trybunału i w celu jego wykonania, w tym o planowanych lub podjętych działaniach szkoleniowych.

9. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zgłaszać uwagi lub propozycje do projektu raportu z wykonania, o którym mowa w ust. 8.

10. Podmiot wiodący ustosunkowuje się do uwag lub propozycji, o których mowa w ust. 9, w terminie dwóch miesięcy od dnia ich otrzymania, z tym że ich nieuwzględnienie wymaga uzasadnienia.

11. Podmiot wiodący wprowadza zmiany, w tym uzupełnienia, w projekcie raportu z wykonania, o którym mowa w ust. 8, uzgodnione z ministrem właściwym do spraw zagranicznych w wyniku uwzględnienia uwag lub propozycji, o których mowa w ust. 9. Ostateczny tekst raportu z wykonania opracowuje minister właściwy do spraw zagranicznych.

12. Jeżeli w sprawie wykonania wyroku Trybunału są co najmniej dwa podmioty wiodące, każdy z tych podmiotów wiodących, w zakresie swojej właściwości, może przedstawić ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projekt raportu z wykonania, o którym mowa w ust. 8. Przepisy ust. 8–11 stosuje się odpowiednio.

13. W terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny, minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje Komitetowi Ministrów Rady Europy oraz podmiotowi wiodącemu w języku oficjalnym Rady Europy plan działań albo raport z wykonania.

14. Tłumaczenie na język oficjalny Rady Europy planu działań albo raportu z wykonania zapewnia minister właściwy do spraw zagranicznych.

Art. 16. 1. Podmiot wiodący przekazuje niezwłocznie informację w sprawie treści planu działań oraz terminów podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków

generalnych zaplanowanych w tym planie działań podmiotom publicznym odpowiedzialnym za ich podjęcie.

2. Szczególne środki indywidualne lub środki generalne objęte planem działań podejmuje się niezwłocznie w celu ich wykonania w terminach określonych w tym planie działań.

3. Jeżeli ze stanowiska, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 3, wynika zasadność podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego lub przepisów prawa o charakterze wewnętrznym, podmiot wiodący albo podmiot publiczny, o którym mowa w ust. 1, w terminie dwunastu miesięcy od dnia przedstawienia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projektu planu działań, o którym mowa w art. 15 ust. 1, przedstawia projekt aktu normatywnego wykonującego wyrok Trybunału oraz inicjuje działania w celu jego wydania na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach.

4. Podmiot wiodący przekazuje ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, nie rzadziej niż co sześć miesięcy i każdorazowo na żądanie ministra właściwego do spraw zagranicznych, informację o stanie wykonania planu działań, a w razie potrzeby – propozycje zmian, w tym uzupełnień, planu działań. Przepisy art. 15 ust. 1–7 stosuje się odpowiednio.

5. Podmioty publiczne, o których mowa w ust. 1, współdziałają, w zakresie swojej właściwości, z podmiotem wiodącym w celu wykonania planu działań oraz informują niezwłocznie podmiot wiodący o podjęciu szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych zaplanowanych w tym planie działań albo o przeszkodach w ich podjęciu.

Art. 17. 1. Niezwłocznie po podjęciu wszystkich niezbędnych szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych podmiot wiodący przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projekt raportu z wykonania, który zawiera informacje, o których mowa w art. 15 ust. 8.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zgłaszać uwagi lub propozycje do projektu raportu z wykonania, o którym mowa w ust. 1.

3. Podmiot wiodący ustosunkowuje się do uwag lub propozycji, o których mowa w ust. 2, w terminie dwóch miesięcy od dnia ich otrzymania, z tym że ich nieuwzględnienie wymaga uzasadnienia.

4. Podmiot wiodący wprowadza zmiany, w tym uzupełnienia, w projekcie raportu z wykonania, o którym mowa w ust. 1, uzgodnione z ministrem właściwym do spraw zagranicznych w wyniku uwzględnienia uwag lub propozycji, o których mowa w ust. 2. Ostateczny tekst raportu z wykonania opracowuje minister właściwy do spraw zagranicznych.

5. Jeżeli w sprawie wykonania wyroku Trybunału są co najmniej dwa podmioty wiodące, każdy z tych podmiotów wiodących, w zakresie swojej właściwości, przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projekt raportu z wykonania, o którym mowa w ust. 1. Przepisy ust. 1–4 stosuje się odpowiednio.

6. W terminie trzech miesięcy od dnia otrzymania projektu raportu z wykonania, o którym mowa w ust. 1, minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje Komitetowi Ministrów Rady Europy oraz podmiotowi wiodącemu w języku oficjalnym Rady Europy raport z wykonania.

7. Tłumaczenie na język oficjalny Rady Europy raportu z wykonania zapewnia minister właściwy do spraw zagranicznych.

Art. 18. 1. Jeżeli w terminie dwóch lat od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny, nie został on uznany przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonany, minister właściwy do spraw zagranicznych może skierować do Prezesa Rady Ministrów zawiadomienie w tej sprawie, przedstawiające:

- 1) wskazanie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, które mają na celu wykonanie wyroku Trybunału oraz terminy ich podjęcia – w odniesieniu do podmiotu wiodącego będącego podmiotem publicznym administracji rządowej;
- 2) rekomendacje szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, które mogą służyć do wykonania wyroku Trybunału – w odniesieniu do podmiotu wiodącego będącego podmiotem publicznym spoza administracji rządowej.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, Prezes Rady Ministrów wskazuje podmiotowi wiodącemu będącemu podmiotem publicznym administracji rządowej szczególne środki indywidualne lub środki generalne, które mają na celu wykonanie wyroku Trybunału oraz terminy ich podjęcia.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, Prezes Rady Ministrów może rekomendować podmiotowi wiodącemu będącemu podmiotem publicznym spoza administracji rządowej szczególne środki indywidualne lub środki generalne, które mogą służyć do wykonania wyroku Trybunału.

Art. 19. 1. W terminie trzech miesięcy od dnia notyfikacji decyzji Trybunału podmiot wiodący informuje ministra właściwego do spraw zagranicznych o jej upowszechnieniu zgodnie z art. 13 ust. 2.

2. Jeżeli z decyzji Trybunału wynika zobowiązanie do podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, podmiot wiodący przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, w terminie trzech miesięcy od dnia notyfikacji decyzji Trybunału, projekt planu działań. Przepisy art. 14–18 stosuje się odpowiednio.

Oddział 2

Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia

Art. 20. Minister właściwy do spraw zagranicznych wypłaca słuszne zadośćuczynienie w wysokości i terminie określonych w wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału – na podstawie dyspozycji płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia, zwanej dalej „dyspozycją płatności”.

Art. 21. 1. Dyspozycji płatności dokonuje się na formularzu płatności uwierzytelnionym przez ministra właściwego do spraw zagranicznych na potrzeby wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału i przekazanym przez tego ministra uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego.

2. Na potrzeby dyspozycji płatności uprawniony albo pełnomocnik uprawnionego składa uwierzytelniony formularz płatności do ministra właściwego do spraw zagranicznych niezwłocznie po jego otrzymaniu.

3. Na potrzeby dyspozycji płatności i wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia w uwierzytelnionym formularzu płatności mogą być przetwarzane dane:

- 1) uprawnionego:
 - a) imię (imiona) i nazwisko albo nazwa,
 - b) indywidualny numer nadany przez Trybunał skardze indywidualnej wniesionej na rzecz uprawnionego,
 - c) data i miejsce urodzenia – w przypadku osoby fizycznej,
 - d) adres zamieszkania lub pobytu albo adres siedziby,
 - e) numer rachunku bankowego albo rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej,
 - f) telefon (adres e-mail);
- 2) pełnomocnika uprawnionego:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) adres zamieszkania lub pobytu,

- c) numer rachunku bankowego lub rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej,
 - d) telefon (adres e-mail);
- 3) posiadacza rachunku bankowego lub rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej innego niż uprawniony i pełnomocnik uprawnionego, jeżeli wypłata ma zostać dokonana na ten rachunek:
- a) imię (imiona) i nazwisko albo nazwa,
 - b) adres zamieszkania lub pobytu albo adres siedziby,
 - c) numer rachunku bankowego lub rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej;
- 4) osoby innej niż uprawniony i pełnomocnik uprawnionego, jeżeli wypłata ma zostać dokonana do rąk własnych tej osoby:
- a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) adres zamieszkania lub pobytu.

4. Zmiany dyspozycji płatności można dokonać przez złożenie nowego formularza płatności, o ile wypłata słusznego zadośćuczynienia nie została dokonana zgodnie z wcześniejszą dyspozycją płatności.

5. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór formularza płatności, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania,
- 2) sposób uwierzytelniania formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych,
- 3) tryb i sposób przekazywania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelnionego formularza płatności uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego,
- 4) tryb i sposób składania przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego uwierzytelnionego formularza płatności do ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz dokonywania sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w tym formularzu,
- 5) sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia

– mając na uwadze konieczność dokonania poprawnej identyfikacji odpowiednio uprawnionego i pełnomocnika uprawnionego oraz zapewnienia wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia w wysokości i terminie określonych w wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału.

Art. 22. 1. Jeżeli do dnia upływu terminu płatności słusznego zadośćuczynienia minister właściwy do spraw zagranicznych nie otrzymał od uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego prawidłowo wypełnionego uwierzytelnionego formularza płatności wykonuje wyrok Trybunału albo decyzję Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia przez skierowanie do właściwego sądu wniosku o złożenie kwoty słusznego zadośćuczynienia do depozytu sądowego.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych wykonuje wyrok Trybunału albo decyzję Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia przez skierowanie do właściwego sądu wniosku o złożenie kwoty słusznego zadośćuczynienia do depozytu sądowego również w przypadku:

- 1) uzasadnionych wątpliwości co do podmiotu, któremu przysługuje słuszne zadośćuczynienie;
- 2) uzasadnionych wątpliwości, czy uwierzytelniony formularz płatności został złożony przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego;
- 3) ujawnienia okoliczności uzasadniających skierowanie do Trybunału wniosku o:
 - a) sprostowanie wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału,
 - b) rewizję wyroku Trybunału,
 - c) ponowne wpisanie skargi na listę spraw– gdy okoliczności te mają istotne znaczenie dla wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału, w szczególności wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia;
- 4) gdy dokonanie wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia naruszałoby wiążące Rzeczpospolitą Polską zobowiązania międzynarodowe.

Rozdział 3

Wykonywanie zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego

Art. 23. 1. O wydaniu zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego minister właściwy do spraw zagranicznych:

- 1) zawiadamia niezwłocznie, w celu jego wykonania, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy;
- 2) może zawiadomić:
 - a) podmiot publiczny, któremu podlega podmiot publiczny, o którym mowa w pkt 1, albo

b) podmiot publiczny, który sprawuje nadzór nad podmiotem publicznym, o którym mowa w pkt 1.

2. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) treść środka tymczasowego;
- 2) wskazanie skarżącego, którego dotyczy środek tymczasowy, lub sprawy, której dotyczy środek tymczasowy;
- 3) okres obowiązywania środka tymczasowego.

3. Minister właściwy do spraw zagranicznych wraz z zawiadomieniem, o którym mowa w ust. 1, przekazuje dokumenty otrzymane z Trybunału, które dotyczą środka tymczasowego.

4. W sprawach pilnych przekazanie:

- 1) zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1, może nastąpić telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w inny sposób umożliwiający skuteczne przekazanie informacji;
- 2) dokumentów, o których mowa w ust. 3, może nastąpić za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w inny sposób umożliwiający skuteczne przekazanie informacji.

Art. 24. 1. W zakresie, w jakim jest to niezbędne dla zapobieżenia niepowetowanej szkodzi dla skarżącego, zarządzenie Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego wykonuje się także w przypadku, gdy podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, dowiedział się o jego treści w sposób inny niż określony w art. 23, w szczególności w przypadku przekazania tego zarządzenia Trybunału w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości co do jego autentyczności przez pełnomocnika skarżącego ustanowionego w postępowaniu przed Trybunałem.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, podejmuje niezwłocznie działania w celu uzyskania od ministra właściwego do spraw zagranicznych potwierdzenia faktu wydania przez Trybunał zarządzenia o zastosowaniu środka tymczasowego i jego treści.

Art. 25. 1. W terminie wyznaczonym przez Trybunał albo niezwłocznie, jeżeli terminu nie wyznaczono, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, podejmuje działania w celu wykonania środka tymczasowego, w szczególności:

- 1) zaprzestaje lub nie podejmuje działania wskazanego przez Trybunał;
- 2) podejmuje działanie wymagane przez Trybunał;

- 3) wydaje, zmienia lub uchyla rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach;
- 4) wydaje polecenia służbowe w zakresie swojej właściwości.

2. Informację o podjętych działaniach, o których mowa w ust. 1, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, przekazuje niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

3. W uzasadnionych przypadkach podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, przekazuje niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych informację o szczególnych okolicznościach, które uzasadniają uchylenie albo zmianę zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego. Minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje niezwłocznie tę informację do Trybunału wraz z wnioskiem o uchylenie albo zmianę zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego.

Rozdział 4

Zmiany w przepisach

Art. 26. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) po art. 73 dodaje się art. 73a w brzmieniu:

„Art. 73a. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zażądać udostępnienia mu:

- 1) akt sprawy zakończonej ostatecznie albo informacji lub dokumentów z akt sprawy zakończonej ostatecznie, na okres nie dłuższy niż 14 dni,
- 2) odpisów akt sprawy niezakończonych ostatecznie albo odpisów informacji lub dokumentów z akt sprawy niezakończonych ostatecznie
– w celu przygotowania dla Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanego w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania.”;
- 2) w art. 74 w § 1 wyrazy „Przepisu art. 73” zastępuje się wyrazami „Przepisów art. 73 i art. 73a”;
- 3) w art. 74a wyrazy „Przepis art. 73 § 1 nie narusza” zastępuje się wyrazami „Przepisy art. 73 § 1 i art. 73a nie naruszają”.

Art. 27. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 777 w § 1 po pkt 1¹ dodaje się pkt 1² w brzmieniu:
„1²) ostateczne orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska;”;
- 2) w art. 831 w § 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:
„8) sumy przyznane orzeczeniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jeżeli egzekwowana wierzytelność przysługuje Skarbowi Państwa lub jednostce samorządu terytorialnego;”.

Art. 28. W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2025 r. poz. 132, 620 i 1302) w art. 8 w § 1 pkt 18 otrzymuje brzmienie:

- „18) sumy przyznane orzeczeniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jeżeli egzekwowana należność pieniężna przysługuje Skarbowi Państwa lub jednostce samorządu terytorialnego;”.

Art. 29. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2025 r. poz. 111, z późn. zm.⁴) po art. 299a dodaje się art. 299aa w brzmieniu:

„Art. 299aa. Minister właściwy do spraw finansów publicznych udostępnia akta, o których mowa w art. 298, lub informacje, o których mowa w art. 299 § 1, ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, na jego wniosek – w zakresie niezbędnym do reprezentowania i ochrony interesów Rzeczypospolitej Polskiej przed sądami i trybunałami międzynarodowymi oraz w postępowaniach przed innymi organami międzynarodowymi.”.

Art. 30. W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1275 i 1846) w art. 32 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

- „2) reprezentowania i ochrony interesów Rzeczypospolitej Polskiej za granicą, w tym także przed sądami i trybunałami międzynarodowymi oraz koordynowania wykonywania ich orzeczeń, z zastrzeżeniem art. 13 ust. 1 pkt 2;”.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2024 r. poz. 1841, z 2025 r. poz. 620, 1172, 1302, 1518 i 1661 oraz z 2026 r. poz. 26.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 497, 621, 622, 769, 820, 1203, 1235, 1414, 1417, 1669, 1804 i 1863.

Art. 31. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2026 r. poz. 143) w art. 12a po § 5a dodaje się § 5b w brzmieniu:

„§ 5b. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zażądać udostępnienia mu:

- 1) akt zakończonej prawomocnie sprawy sądowoadministracyjnej albo informacji lub dokumentów z akt zakończonej prawomocnie sprawy sądowoadministracyjnej, na okres nie dłuższy niż 14 dni,
- 2) odpisów akt niezakończonych prawomocnie sprawy sądowoadministracyjnej albo odpisów informacji lub dokumentów z akt niezakończonych prawomocnie sprawy sądowoadministracyjnej

– w celu przygotowania dla Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanego w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania.”.

Art. 32. W ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) w art. 74 dodaje się ust. 7 w brzmieniu:

„7. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zażądać udostępnienia mu:

- 1) akt sprawy zakończonej albo informacji lub dokumentów z akt sprawy zakończonej, na okres nie dłuższy niż 14 dni,
- 2) odpisów akt sprawy niezakończonych albo odpisów informacji lub dokumentów z akt sprawy niezakończonych

– w celu przygotowania dla Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanego w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania.”.

Art. 33. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622 oraz z 2026 r. poz. 26) w art. 96a po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zażądać udostępnienia mu:

- 1) akt zakończonej prawomocnie sprawy sądowej Sądu Najwyższego albo informacji lub dokumentów z akt zakończonej prawomocnie sprawy sądowej Sądu Najwyższego, na okres nie dłuższy niż 14 dni,
- 2) odpisów akt niezakończonych prawomocnie sprawy sądowej Sądu Najwyższego albo odpisów informacji lub dokumentów z akt niezakończonych prawomocnie sprawy sądowej Sądu Najwyższego

– w celu przygotowania dla Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanego w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania.”.

Rozdział 5

Przepisy dostosowujące i przejściowe oraz przepis końcowy

Art. 34. 1. Tworzy się Zespół.

2. Podmioty, o których mowa w art. 5 ust. 8 pkt 3, wskażą ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych swoich przedstawicieli w Zespole w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 35. Przepisy niniejszej ustawy stosuje się również do orzeczeń Trybunału wydanych i niewykonanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, z tym że:

- 1) na żądanie ministra właściwego do spraw zagranicznych i w terminie przez niego wskazanym, niekrótszym niż miesiąc od dnia otrzymania żądania, podmiot publiczny dostosowuje przedstawiony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy projekt planu działań do wymagań niniejszej ustawy;
- 2) plan działań uzgodniony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staje się planem działań w rozumieniu art. 2 pkt 4;
- 3) na żądanie ministra właściwego do spraw zagranicznych i w terminie przez niego wskazanym, niekrótszym niż miesiąc od dnia otrzymania żądania, podmiot publiczny dostosowuje przedstawiony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy projekt raportu z wykonania do wymagań niniejszej ustawy;
- 4) raport z wykonania uzgodniony przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy staje się raportem z wykonania w rozumieniu art. 2 pkt 8.

Art. 36. Przepisy:

- 1) art. 73a ustawy zmienianej w art. 26 oraz art. 74 § 1 i art. 74a ustawy zmienianej w art. 26, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą,
- 2) art. 777 § 1 pkt 1² ustawy zmienianej w art. 27,
- 3) art. 299aa ustawy zmienianej w art. 29,
- 4) art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 30, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą,
- 5) art. 12a § 5b ustawy zmienianej w art. 31,
- 6) art. 74 ust. 7 ustawy zmienianej w art. 32,
- 7) art. 96a § 3a ustawy zmienianej w art. 33

– stosuje się również do orzeczeń Trybunału wydanych i niewykonanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 37. Do postępowań egzekucyjnych wszczętych na podstawie:

- 1) ustawy zmienianej w art. 27 i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się art. 831 § 1 pkt 8 ustawy zmienianej w art. 27, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą;
- 2) ustawy zmienianej w art. 28 i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się art. 8 § 1 pkt 18 ustawy zmienianej w art. 28, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 38. 1. W latach 2026–2035 maksymalny limit wydatków z budżetu państwa dla części budżetowej 45 – sprawy zagraniczne, będących skutkiem finansowym niniejszej ustawy, wynosi 6,21 mln zł, z tym że w roku:

- 1) 2026 – 0,50 mln zł;
- 2) 2027 – 0,56 mln zł;
- 3) 2028 – 0,58 mln zł;
- 4) 2029 – 0,60 mln zł;
- 5) 2030 – 0,61 mln zł;
- 6) 2031 – 0,64 mln zł;
- 7) 2032 – 0,65 mln zł;
- 8) 2033 – 0,67 mln zł;
- 9) 2034 – 0,69 mln zł;
- 10) 2035 – 0,71 mln zł.

2. W przypadku zagrożenia przekroczeniem lub przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, stosuje się mechanizm

korygujący polegający na ograniczeniu wydatków osobowych do poziomu zgodnego z limitem wydatków przyjętym dla danego roku budżetowego oraz kolejnych lat.

3. Minister właściwy do spraw zagranicznych monitoruje wykorzystanie limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, oraz odpowiada za wdrożenie mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 2, w odniesieniu do tego limitu.

Art. 39. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel uchwalenia projektowanej ustawy

Projekt ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (określany dalej jako „**projektowana ustawa**”) zmierza do ustanowienia zasad i trybu wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (określanego dalej jako „**Trybunał**”), wydanych w sprawach ze skarg indywidualnych, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska, w tym sposób koordynacji współdziałania podmiotów publicznych w celu wykonania orzeczeń Trybunału. Przewidziany w projektowanej ustawie system wykonywania orzeczeń Trybunału uwzględnia z jednej strony dotychczasowe doświadczenia podmiotów publicznych w tym zakresie, z drugiej zaś – zalecenia zawarte w rekomendacjach Komitetu Ministrów Rady Europy oraz rezolucjach Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

Liczba orzeczeń Trybunału w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska, znajdujących się w procedurze nadzoru nad ich wykonywaniem, prowadzonej przez Komitet Ministrów Rady Europy, po okresie spadków na przestrzeni ostatniej dekady, ponownie wzrasta – według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. wynosiła 147 orzeczeń, podczas gdy według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosiła 131 orzeczeń, natomiast w najkorzystniejszym 2020 r. obejmowała 89 orzeczeń. Rośnie również liczba orzeczeń niekorzystnych dla Rzeczypospolitej Polskiej, tj. wyroków Trybunału stwierdzających co najmniej jedno naruszenie Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (określanej dalej jako „**Konwencja**”), a także decyzji Trybunału zatwierdzających ugody lub deklaracje jednostronne, względem tych, w których Trybunał stwierdza brak naruszenia, uznaje skargę za niedopuszczalną lub skreśla ją z przyczyn formalnych. W 2024 r. zostało wydanych 39 orzeczeń Trybunału pozytywnych dla Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast negatywnych – 85 (w 2023 r. orzeczeń pozytywnych i negatywnych było odpowiednio 38 i 81, w 2022 r. – 44 i 64, w 2021 r. – 29 i 57, w 2020 r. – 25 i 36, w 2019 r. – 51 i 46, a w 2018 r. – 62 i 65).

Zdecydowana większość orzeczeń negatywnych dla Rzeczypospolitej Polskiej niesie za sobą co najmniej obowiązek wypłaty słusznego zadośćuczynienia, a w przypadku wyroków – również konieczność podjęcia środków indywidualnych (dotyczących skarżącego) oraz generalnych (odnoszących się do ogólnych źródeł naruszenia, wymagających zmiany prawa lub praktyki jego stosowania oraz upowszechnienia wyroku). Liczby orzeczeń i kwoty wypłat słusznego zadośćuczynienia są coraz wyższe, a w przypadku naruszeń odzwierciedlających problemy

systemowe (sprawy pilotażowe, sprawy powtarzalne) liczba wypłat wynikających z jednego orzeczenia wzrasta nawet do kilkudziesięciu czy kilkuset (tzn. jednym orzeczeniem Trybunał rozstrzyga od kilku do nawet ponad stu skarg, połączonych do wspólnego rozpoznania). W latach 2011–2024 łączna kwota wypłaconego słusznego zadośćuczynienia wyniosła 57 256 528,03 zł, a w samym 2024 r. – 7 250 366,10 zł.

Problem związany z niekorzystnym bilansem orzeczeń Trybunału pozytywnych w stosunku do negatywnych, który pociąga za sobą również rosnącą liczbę orzeczeń wymagających wykonania, pogłębia długi okres pozostawania orzeczenia w procesie wykonywania. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. 28 wyroków Trybunału (tj. 21% wszystkich wyroków dotyczących Rzeczypospolitej Polskiej) znajduje się w procedurze nadzoru Komitetu Ministrów Rady Europy dłużej niż pięć lat, a najstarsze z nich pochodzą z 2005 r. Zauważenia przy tym wymaga, że nie zawsze istnieje związek między długim czasem wykonywania wyroku a szczególnym skomplikowaniem sprawy czy systemowym charakterem stwierdzonego przez Trybunał naruszenia, które wymagałyby podjęcia kompleksowych i czasochłonnych działań obejmujących zmianę zarówno prawa, jak i praktyki jego stosowania, a więc byłyby zdolne uzasadnić dłuższy czas niezbędny do wykonania wyroku.

Wysoka liczba orzeczeń niekorzystnych dla Rzeczypospolitej Polskiej oraz długi okres ich wykonywania to najważniejsze bolączki związane z procesem ich wykonywania. Ich przyczyną są najczęściej problemy z doprowadzeniem do szybkiej, wystarczającej i trwałej zmiany praktyki stosowania prawa lub zmiany prawodawstwa krajowego, co z kolei wynika często z braku współdziałania wszystkich podmiotów publicznych odpowiedzialnych za podjęcie niezbędnych działań dla rozwiązania problemu leżącego u podstaw stwierdzonego przez Trybunał naruszenia, a także z niewystarczających narzędzi po stronie organu koordynującego proces wykonywania orzeczeń Trybunału (tj. ministra właściwego do spraw zagranicznych) do wskazywania właściwych działań i podmiotów publicznych odpowiedzialnych za ich podjęcie. Brak ustawowej regulacji w tym zakresie skutkuje brakiem możliwości włączenia w proces koordynacji podmiotów publicznych spoza administracji rządowej, podczas gdy wykonanie niektórych orzeczeń może należeć do ich wyłącznej kompetencji. Dotychczasowy model regulacji procedury wykonywania orzeczeń Trybunału jest bowiem oparty na zarządzeniu Prezesa Rady Ministrów, tj. akcie normatywnym o charakterze wewnętrznym, co utrudnia proces współdziałania wszystkich podmiotów publicznych w zakresie wykonywania orzeczeń Trybunału.

Brak ustawowej regulacji mechanizmu koordynowania wykonywania orzeczeń Trybunału i zasad współdziałania podmiotów publicznych w tym zakresie sprawia, że dotychczasowym

działaniom brakuje wystarczającej skuteczności w celu rozwiązywania problemów systemowych stwierdzanych przez Trybunał. Taki stan rzeczy skutkuje dalszym kierowaniem do Trybunału licznych skarg na problemy o charakterze powtarzalnym, w których istnieje już orzecznictwo Trybunału, takie jak przewlekłość postępowań sądowych i administracyjnych, przewlekłość tymczasowego aresztowania czy naruszenia praw osadzonych. Skargi powtarzalne generują następnie niekorzystne dla Rzeczypospolitej Polskiej rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze zasygnalizowane powyżej problemy, projektowana ustawa zmierza do wprowadzenia skutecznego systemu wykonywania orzeczeń Trybunału, w tym koordynowania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych działań podmiotów publicznych administracji rządowej i podmiotów publicznych spoza administracji rządowej podejmowanych w celu wykonania orzeczeń Trybunału. Rolą tego systemu jest:

- 1) eliminacja występującego obecnie problemu braku wystarczającej wiedzy podmiotów publicznych, które są właściwe do podjęcia działań w celu wykonania orzeczenia Trybunału, na temat sposobu postępowania po wydaniu orzeczenia Trybunału i ich obowiązków w tym zakresie;
- 2) rozwiązanie problemu braku skutecznych narzędzi po stronie ministra właściwego do spraw zagranicznych do wskazania podmiotu publicznego właściwego do podjęcia działań w celu wykonania orzeczenia Trybunału oraz możliwych sposobów jego wykonania;
- 3) wprowadzenie *expressis verbis* obowiązku podmiotów publicznych do współdziałania w zakresie wykonywania orzeczenia Trybunału;
- 4) uregulowanie procesu wypłaty słusznego zadośćuczynienia orzeczonego przez Trybunał;
- 5) zmniejszenie liczby skarg powtarzalnych komunikowanych przez Trybunał (tj. notyfikowanych rządowi przez Trybunał w celu ustosunkowania się do wskazanych zarzutów podniesionych w skardze) w sprawach przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej.

II. Różnica między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W aktualnym stanie prawnym problematyka wykonywania orzeczeń Trybunału jest uregulowana w sposób szczątkowy w zarządzeniu nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (określanym dalej jako „zarządzenie”). Przepisy zarządzenia statuuja Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jako organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów o charakterze międzyresortowym, określając jego zadania, skład, organizację oraz tryb pracy. W myśl zarządzenia obsługę jego prac zapewnia Ministerstwo Spraw

Zagranicznych, a wydatki z tym związane są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw zagranicznych.

Jakkolwiek projektowana ustawa częściowo bazuje na unormowaniach przewidzianych w zarządzeniu (w szczególności w odniesieniu do etapów wykonywania orzeczeń Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych), ma szerszy zakres:

- 1) przedmiotowy, gdyż systematyzuje w sposób całościowy problematykę wykonywania orzeczeń Trybunału w zakresie:
 - a) słusznego zadośćuczynienia,
 - b) szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych,
 - c) środka tymczasowego;
- 2) podmiotowy, gdyż odnosi się również do organów władzy publicznej i innych podmiotów wykonujących zadania publiczne, które są usytuowane poza systemem administracji rządowej.

Systematyka projektowanej ustawy opiera się na podziale jej materii według kryterium rodzaju orzeczenia Trybunału. Mając to na uwadze, projektowana ustawa obejmuje następujące jednostki systematyzacyjne:

- 1) rozdział 1 **„Przepisy ogólne”** (art. 1–7);
- 2) rozdział 2 **„Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału”** (art. 8–22), obejmujący:
 - a) oddział 1 **„Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych”** (art. 8–19),
 - b) oddział 2 **„Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia”** (art. 20–22);
- 3) rozdział 3 **„Wykonywanie zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego”** (art. 23–25);
- 4) rozdział 4 **„Zmiany w przepisach”** (art. 26–33);
- 5) rozdział 5 **„Przepisy dostosowujące i przejściowe oraz przepis końcowy”** (art. 34–39).

III. Przepisy ogólne

Przepis **art. 1** projektowanej ustawy stanowi, że określa ona zasady i tryb wykonywania przez Rzeczpospolitą Polską orzeczeń Trybunału, w tym sposób koordynacji współdziałania podmiotów publicznych w celu wykonania orzeczeń Trybunału. Mając na uwadze znaczenie określenia „orzeczenie Trybunału” nadane definicją zawartą w art. 2 pkt 3 w związku

z przepisami art. 2 pkt 1, 15 i 18 projektowanej ustawy, poza jej zakresem regulacji pozostają sprawy międzypaństwowe, o których mowa w art. 33 Konwencji, oraz sprawy, w których Rzeczpospolita Polska jest jedynie stroną trzecią w rozumieniu art. 36 Konwencji.

Przepisy **art. 2** projektowanej ustawy statuuje definicje użytych w niej określeń. W celu wyeksponowania objaśnień pojęć o podstawowym znaczeniu dla projektowanej ustawy, należy zauważyć, że:

- 1) przez **orzeczenie Trybunału (art. 2 pkt 3 projektowanej ustawy)** należy rozumieć:
 - a) **wyrok Trybunału (art. 2 pkt 18 projektowanej ustawy)**, tj. ostateczny wyrok Trybunału, z którego wynika obowiązek podjęcia przez Rzeczpospolitą Polską środków indywidualnych lub środków generalnych, wydany w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska,
 - b) **decyzję Trybunału (art. 2 pkt 1 projektowanej ustawy)**, tj. decyzję Trybunału, z której wynika obowiązek podjęcia przez Rzeczpospolitą Polską środków indywidualnych lub środków generalnych, wydaną w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska,
 - c) **zarządzenie Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego (art. 2 pkt 15 projektowanej ustawy)**, tj. środka wskazanego przez Trybunał w celu zabezpieczenia realizacji prawa do skargi indywidualnej w sprawie, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska;
- 2) przez **podmiot publiczny (art. 2 pkt 5 projektowanej ustawy)** należy rozumieć organ władzy publicznej, a także podmiot niebędący organem władzy publicznej, który wykonuje zadania publiczne; w celu poprawnego pod względem konstytucyjnym określenia zakresu współdziałania pomiędzy ministrem właściwym do spraw zagranicznych (jako koordynatorem wykonywania orzeczeń Trybunału) i innymi podmiotami publicznymi administracji rządowej a podmiotami publicznymi usytuowanymi poza systemem administracji rządowej (zwłaszcza organami władzy sądowej oraz organami kontroli państwowej i ochrony prawa) zdefiniowano ponadto:
 - a) **podmiot publiczny administracji rządowej (art. 2 pkt 6 projektowanej ustawy)** jako podmiot publiczny będący:
 - organem administracji rządowej,
 - urzędem obsługującym organ administracji rządowej albo stanowiącym jego aparat pomocniczy,

- podmiotem podległym organowi administracji rządowej albo przez niego nadzorowanym,
- b) **podmiot publiczny spoza administracji rządowej** (art. 2 pkt 7 projektowanej ustawy) jako podmiot publiczny niebędący podmiotem publicznym administracji rządowej;
- 3) przez **skarżącego** (art. 2 pkt 9 projektowanej ustawy) należy rozumieć podmiot, który wniósł skargę indywidualną do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji w sprawie, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska – w świetle wymienionego przepisu „Trybunał może przyjmować skargi każdej osoby, organizacji pozarządowej lub grupy jednostek, która uważa, że stała się ofiarą naruszenia (...) praw zawartych w Konwencji lub jej protokołach”;
- 4) przez **uprawnionego** (art. 2 pkt 17 projektowanej ustawy) należy rozumieć podmiot, któremu w świetle wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału przysługuje słuszne zadośćuczynienie lub szczególny środek indywidualny;
- 5) przez **środki indywidualne** (art. 2 pkt 14 projektowanej ustawy) należy rozumieć środki, które mają na celu usunięcie stwierdzonego przez Trybunał stanu naruszenia Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską, doprowadzenie sytuacji skarżącego, którego dotyczy stwierdzone przez Trybunał naruszenie Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską, do stanu zgodnego z Konwencją lub naprawienie w możliwym zakresie konsekwencji stwierdzonego przez Trybunał naruszenia Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską – pojęcie środków indywidualnych wynika z uregulowań Rady Europy (zgodnie z art. 6 Regulaminu Komitetu Ministrów w sprawie nadzoru nad wykonywaniem wyroków oraz warunków ugód w ramach procesu nadzoru nad wykonaniem wyroków Trybunału organ ten bada m.in., czy podjęto środki indywidualne w celu zapewnienia, by naruszenie ustało, a strona poszkodowana znalazła się, w miarę możliwości, w takiej samej sytuacji, w jakiej znajdowała się przed naruszeniem Konwencji);
- 6) przez **szczególne środki indywidualne** (art. 2 pkt 12 projektowanej ustawy) należy rozumieć środki indywidualne inne niż słuszne zadośćuczynienie; odpowiadają one kategorii środków indywidualnych w rozumieniu art. 6 Regulaminu Komitetu Ministrów w sprawie nadzoru nad wykonywaniem wyroków oraz warunków ugód (słuszne zadośćuczynienie orzeczone przez Trybunał ma znaczenie dla oceny, czy dalsze środki indywidualne są potrzebne w danej sprawie, dlatego też jest traktowane jako rodzaj środka indywidualnego);

- 7) przez **słuszne zadośćuczynienie** (**art. 2 pkt 10** projektowanej ustawy) należy rozumieć środki indywidualne obejmujące orzeczone wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału zadośćuczynienie pieniężne, odszkodowanie lub zwrot kosztów i wydatków – wraz z odsetkami, jeżeli przysługują; Trybunał może wyraźnie wskazywać, jaka kwota jest przyznawana z określonego tytułu (tj. zadośćuczynienia pieniężnego za szkodę niematerialną, odszkodowania za szkodę materialną lub zwrotu kosztów i wydatków), może też przyznawać globalną kwotę z co najmniej dwóch tych tytułów;
- 8) przez **środki generalne** (**art. 2 pkt 13** projektowanej ustawy) należy rozumieć środki dotyczące prawa lub praktyki jego stosowania, które mają na celu usunięcie przyczyn stwierdzonego przez Trybunał stanu naruszenia Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską oraz zapobieżenie nowym podobnym naruszeniom Konwencji;
- 9) przez **środek tymczasowy** (**art. 2 pkt 15** projektowanej ustawy) należy rozumieć środek wskazany przez Trybunał w celu zabezpieczenia realizacji prawa do skargi indywidualnej w sprawie, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska; zgodnie z art. 39 ust. 1 Regulaminu Trybunału „Trybunał może w wyjątkowych przypadkach, na wniosek strony lub innej osoby zainteresowanej, albo z urzędu, wskazać stronom środek tymczasowy, jaki należy według niego zastosować. Takie środki, mające zastosowanie w przypadkach bezpośredniego ryzyka nieodwracalnej szkody dla prawa konwencyjnego, w razie zaistnienia której, ze względu na jej charakter, niemożliwe jest jej naprawienie, przywrócenie stanu poprzedniego lub zapewnienie odpowiedniego odszkodowania, mogą zostać przyjęte, jeżeli jest to konieczne w interesie stron lub właściwego przebiegu postępowania” (dodać należy, że brak realizacji przez państwo środków tymczasowych bez wystarczającego uzasadnienia skutkuje najczęściej stwierdzeniem przez Trybunał naruszenia art. 34 Konwencji).

W świetle **art. 3** projektowanej ustawy przepisy dotyczące podmiotu publicznego administracji rządowej stosuje się odpowiednio do podmiotu publicznego spoza administracji rządowej w zakresie, w jakim orzeczenie Trybunału dotyczy wykonywania przez ten podmiot publiczny spoza administracji rządowej zadań publicznych z zakresu administracji rządowej. Ze względu na potrzebę zachowania spójności systemowej nie byłoby bowiem właściwe, aby podmiot publiczny spoza administracji rządowej, który wykonuje zadania publiczne z zakresu administracji rządowej, był traktowany w tym zakresie jako podmiot publiczny spoza administracji rządowej, jeżeli orzeczenie Trybunału odnosi się do wykonywania powołanych zadań przez ten podmiot. Tytułem przykładu, jeżeli orzeczenie Trybunału dotyczy

wykonywanych przez jednostki samorządu terytorialnego zadań z zakresu administracji rządowej zleconych im przez ustawę, to w powołanym zakresie do tych jednostek:

- 1) będą miały zastosowanie przepisy art. 11 ust. 3 i 4 projektowanej ustawy (które normują problematykę rozstrzygania sporu pomiędzy ministrem właściwym do spraw zagranicznych a podmiotem publicznym administracji rządowej w przedmiocie właściwości tego podmiotu w sprawie wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału), nie zaś przepisy art. 11 ust. 5–7 (które odnoszą się do rozstrzygania sporu pomiędzy ministrem właściwym do spraw zagranicznych a podmiotem publicznym spoza administracji rządowej w przedmiocie właściwości tego podmiotu w sprawie wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału);
- 2) mogą mieć zastosowanie przepisy art. 18 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 projektowanej ustawy, zgodnie z którymi jeżeli w terminie dwóch lat od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny, nie został on uznany przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonany, minister właściwy do spraw zagranicznych może skierować zawiadomienie w tej sprawie do Prezesa Rady Ministrów, który wskazuje podmiotowi wiodącemu będącemu podmiotem publicznym administracji rządowej szczególne środki indywidualne lub środki generalne, które mają na celu wykonanie wyroku Trybunału, oraz terminy ich podjęcia, nie zaś odnoszące się do podmiotu publicznego spoza administracji rządowej przepisy art. 18 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 projektowanej ustawy, które w powołanym przypadku wyposażają Prezesa Rady Ministrów jedynie w uprawnienie do rekomendowania podmiotowi publicznemu spoza administracji rządowej szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych mogących służyć do wykonania wyroku Trybunału;
- 3) mogą mieć zastosowanie przepisy art. 18 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 w związku z art. 19 ust. 2 projektowanej ustawy, zgodnie z którymi jeżeli decyzja Trybunału nie została uznana przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonaną w terminie 2 lat od dnia wydania, minister właściwy do spraw zagranicznych może skierować zawiadomienie w tej sprawie do Prezesa Rady Ministrów, który wskazuje podmiotowi wiodącemu będącemu podmiotem publicznym administracji rządowej szczególne środki indywidualne lub środki generalne, które mają na celu wykonanie decyzji Trybunału, oraz terminy ich podjęcia, nie zaś odnoszące się do podmiotu publicznego spoza administracji rządowej przepisy art. 18 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 w związku z art. 19 ust. 2 projektowanej ustawy, które w powołanym przypadku wyposażają Prezesa Rady Ministrów jedynie w uprawnienie do rekomendowania podmiotowi publicznemu spoza administracji rządowej szczególnych

środków indywidualnych lub środków generalnych, które mogą służyć do wykonania decyzji Trybunału.

Przepis **art. 4** projektowanej ustawy statuuje zasadę, w myśl której podmiot publiczny, w zakresie swojej właściwości, podejmuje niezwłocznie działania w celu wykonania orzeczenia Trybunału oraz współdziała z innymi podmiotami publicznymi w celu wykonania orzeczenia Trybunału. Artykuł 9 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego. Powołany przepis „jest nie tylko doniosłą deklaracją wobec społeczności międzynarodowej, ale także zobowiązaniem organów państwa, w tym rządu, parlamentu i sądów, do przestrzegania prawa międzynarodowego wiążącego Rzeczpospolitą Polską. Realizacja tego obowiązku wymagać może – obok stosownych zmian w krajowym porządku prawnym – podejmowania przez organy władzy publicznej, w ramach przypisanych im kompetencji, konkretnych zachowań”¹⁾. Dodać należy, że Konwencja – w świetle przepisów art. 91 ust. 1 i 2 w związku z art. 241 ust. 1 Konstytucji – stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, mając pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z Konwencją. „Skutki orzeczenia o stwierdzeniu naruszenia praw człowieka wyczerpują się bezpośrednio w ukształtowaniu w samym orzeczeniu (...) powinności między wnioskodawcą a państwem, którego władze dopuściły się naruszenia”²⁾. „Stwierdzone nim naruszenie Konwencji wiąże przy tym wszystkie władze tego państwa, zarówno władzę ustawodawczą, jak i wykonawczą oraz sądowniczą. Obowiązek respektowania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka spoczywa zatem także na sądach. Chodzi tu nie tylko o uwzględnianie stanowiska Trybunału przy wykładni postanowień Konwencji i tłumaczenie przepisów prawa krajowego w zgodzie z tą wykładnią, lecz o podjęcie konkretnych działań zmierzających do zadośćuczynienia wyrokowi Trybunału. Co do zasady państwo, przeciwko któremu zapadł wyrok stwierdzający naruszenie praw człowieka, ma swobodę wyboru sposobów zadośćuczynienia orzeczeniu, niemniej podstawowym obowiązkiem jest zaniechanie stwierdzonego naruszenia i usunięcie jego konsekwencji”³⁾. Uwzględniając powołane uwarunkowania konstytucyjne, a także wynikającą z art. 7 Konstytucji zasadę legalizmu, nie może budzić wątpliwości, że każdy podmiot publiczny jest obowiązany, w zakresie swojej właściwości, do wykonania orzeczenia Trybunału oraz współdziałania z innymi podmiotami publicznymi w celu wykonania orzeczenia Trybunału.

¹⁾ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 kwietnia 2005 r. (P 1/05).

²⁾ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 października 2004 r. (P 8/04).

³⁾ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2008 r. (V CSK 271/08).

Stosownie do **art. 5 ust. 1** projektowanej ustawy minister właściwy do spraw zagranicznych koordynuje działania podmiotów publicznych podejmowane w celu wykonania orzeczenia Trybunału, w tym zapewnia podmiotom publicznym niezbędne informacje i wyjaśnienia w sprawie orzeczenia Trybunału. Rozwiązanie takie wpisuje się w standardy Rady Europy, które zalecają, aby państwa członkowskie wyznaczały jeden organ do koordynacji wykonywania orzeczeń Trybunału, a także by ten status był wyraźnie umocowany (por. pkt 1 Zalecenia CM/Rec(2008)2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotyczącego skutecznej zdolności krajowej do szybkiego wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka). Najczęstszym rozwiązaniem przyjmowanym przez państwa członkowskie Rady Europy jest łączenie funkcji koordynatora wykonywania orzeczeń Trybunału z funkcją pełnomocnika przed Trybunałem. Należy mieć na uwadze, że najczęściej istnieje bliski związek między toczącymi się postępowaniami przed Trybunałem a orzeczeniami wymagającymi wykonania. Najczęściej bowiem skargi do Trybunału mają charakter powtarzalny i w odniesieniu do tego samego problemu systemowego jednocześnie toczą się zarówno postępowania skargowe przed Trybunałem, jak też proces wykonywania orzeczeń przed Komitetem Ministrów Rady Europy.

W celu właściwego wykonywania zadań w zakresie koordynacji działań podmiotów publicznych podejmowanych w celu wykonania orzeczenia Trybunału, przepisy **art. 5 ust. 2 i 3** projektowanej ustawy przewidują, że przy ministrze właściwym do spraw zagranicznych działa Zespół do spraw wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (określany dalej jako „Zespół”) jako jego organ opiniodawczo-doradczy w sprawach wykonywania orzeczeń Trybunału. Zgodnie z **art. 5 ust. 4** projektowanej ustawy do zadań Zespołu należy:

- 1) przedstawianie opinii w sprawach problemów wynikających z orzeczeń Trybunału, w tym w odniesieniu do wniesionych do Trybunału skarg indywidualnych w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska, oraz rekomendowanie działań w zakresie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych;
- 2) przedstawianie propozycji działań, które mają na celu zapobieganie naruszaniu Konwencji przez Rzeczpospolitą Polską;
- 3) monitorowanie wykonywania orzeczeń Trybunału oraz analizowanie problemów związanych z wykonywaniem orzeczeń Trybunału;
- 4) opiniowanie projektów aktów normatywnych pod względem zgodności z Konwencją.

Przepisy **art. 5 ust. 5–12** projektowanej ustawy określają tryb pracy, organizację, a także sposób finansowania i obsadzania Zespołu. W tym zakresie na szczególne podkreślenie zasługują dwie kwestie.

Po pierwsze, w świetle **art. 5 ust. 5** projektowanej ustawy Zespół ma wykonywać zadania wyłącznie na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych lub przewodniczącego Zespołu. Przedstawiane przez Zespół stanowiska, rekomendacje i opinie, w tym opinie o projektach aktów normatywnych pod względem zgodności z Konwencją, mają stanowić istotne wsparcie eksperckie ministra właściwego do spraw zagranicznych jako koordynatora działań podmiotów publicznych podejmowanych w celu wykonania orzeczenia Trybunału.

Po drugie, jakkolwiek **art. 5 ust. 8** projektowanej ustawy przewiduje, że w skład Zespołu mają wchodzić (oprócz dwóch przedstawicieli ministra właściwego do spraw zagranicznych w randze odpowiednio przewodniczącego Zespołu i sekretarza Zespołu) osoby wskazane przez ministrów kierujących działami administracji rządowej, Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeżeli został powołany, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, **art. 5 ust. 12** projektowanej ustawy ma stanowić – w nawiązaniu do dotychczasowej praktyki stosowania zarządzenia – podstawę prawną do udziału w pracach Zespołu, z głosem doradczym, osób zaproszonych przez przewodniczącego Zespołu, w szczególności przedstawicieli:

- 1) podmiotów publicznych spoza administracji rządowej (np. Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Pacjenta, Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego, Biura Orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego);
- 2) samorządu zawodowego adwokatury;
- 3) samorządu zawodowego radców prawnych;
- 4) organizacji pozarządowych, do których zadań statutowych należy ochrona praw człowieka.

Przepis **art. 6** projektowanej ustawy stanowi, że w celu przygotowania dla Trybunału i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania podmiot publiczny zapewnia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach, dostęp do akt sprawy albo odpisów akt sprawy w postępowaniu prowadzonym na podstawie odrębnej ustawy. Legislacyjną konsekwencję powołanego obowiązku stanowią przepisy zmieniające art. 26, art. 29 oraz art. 31–33 projektowanej ustawy.

Stosownie do przepisów **art. 7** projektowanej ustawy minister właściwy do spraw zagranicznych corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, przedstawia Radzie Ministrów sprawozdanie z wykonania orzeczeń Trybunału za rok poprzedzający, które – po przyjęciu przez Radę Ministrów – przekazuje się Sejmowi, Senatowi i Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz udostępnia się w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

IV. Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych

Wprowadzenie

Unormowania proponowane w oddziale 1 rozdziału 2 projektowanej ustawy uwzględniają dotychczasową praktykę w odniesieniu do wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych, obejmując swym zakresem problematykę:

- 1) sposobów wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych;
- 2) typowych sposobów wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie środków generalnych;
- 3) podmiotów wiodących w sprawie wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, a także rozstrzygania sporów w tym zakresie;
- 4) tłumaczenia na język polski tekstu wyroku Trybunału;
- 5) upowszechnienia wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 6) opracowywania projektu planu działań i tekstu ostatecznego planu działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 7) opracowywania projektu raportu z wykonania i tekstu ostatecznego raportu z wykonania zamiast projektu planu działań i tekstu ostatecznego planu działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 8) podejmowania szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych określonych w planie działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 9) opracowywania projektu raportu z wykonania i tekstu ostatecznego raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 10) kompetencji Prezesa Rady Ministrów w sprawie niewykonanego wyroku Trybunału oraz niewykonanej decyzji Trybunału.

1. Sposoby wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych

Przepisy **art. 8 ust. 1** projektowanej ustawy stanowią, że wykonanie wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych polega na:

- 1) doprowadzeniu do stanu zgodnego z Konwencją lub
- 2) zakończeniu stanu niezgodnego z Konwencją, lub
- 3) naprawieniu skutków stanu niezgodnego z Konwencją.

Należy przy tym pamiętać, że szczególne środki indywidualne powinny być podejmowane w zależności od potrzeby na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach. Projektowana ustawa nie ustanawia bowiem samodzielnych podstaw prawnych do podejmowania takich środków, a ponadto nie w każdej sprawie takie środki znajdują zastosowanie.

W świetle **art. 8 ust. 2** projektowanej ustawy dokonując oceny, czy szczególne środki indywidualne są niezbędne, uwzględnia się słuszne zadośćuczynienie orzeczone wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału oraz rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału. Zasadniczo bowiem to słuszne zadośćuczynienie jest głównym i najbardziej typowym środkiem indywidualnym, który ma wynagrodzić uprawnionemu szkody materialne lub niematerialne wyrządzone naruszeniem Konwencji. W wielu przypadkach, zwłaszcza jeśli stan naruszenia już ustał, wypłata słusznego zadośćuczynienia może sama w sobie zapewnić *restitutio in integrum* uprawnionego, a w konsekwencji – naprawienie skutków naruszenia. Ocena, czy w świetle stwierdzonego rodzaju naruszenia Konwencji i orzeczonego w związku z tym słusznego zadośćuczynienia niezbędne jest ponadto podjęcie szczególnych środków indywidualnych, powinna być zawsze dokonywana *a casu ad casum* – „specyficzne środki prawne wymagane od pozwanego państwa dla spełnienia zobowiązań wynikających z art. 46 EKPCz muszą zależeć od szczególnych okoliczności indywidualnej sprawy”⁴⁾. Dodać należy, że w niektórych przypadkach konieczność podjęcia szczególnych środków indywidualnych jest wskazywana *expressis verbis* w wyroku Trybunału⁵⁾.

⁴⁾ Wyrok Trybunału z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie *Öcalan przeciwko Turcji*.

⁵⁾ Zob. np. wyrok Trybunału z dnia 8 kwietnia 2004 r. w sprawie *Assanidze przeciwko Gruzji* oraz wyrok Trybunału z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie *Ilascu i inni przeciwko Rosji i Mołdawii*.

2. Typowe sposoby wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie środków generalnych

Przepisy **art. 9** projektowanej ustawy statuuja typowe (a zatem przykładowe) sposoby wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w zakresie środków generalnych, a mianowicie:

- 1) dokonanie zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego, w tym prawa miejscowego;
- 2) dokonanie zmiany przepisów prawa o charakterze wewnętrznym;
- 3) dokonanie zmiany praktyki działania podmiotu publicznego administracji rządowej;
- 4) udostępnienie w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego podmiot publiczny albo na stronie internetowej podmiotu publicznego tekstu tłumaczenia na język polski wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału lub streszczenia, jeżeli zostało przygotowane;
- 5) podjęcie działań upowszechniających informacje o Konwencji i orzeczeniach Trybunału, w tym działań edukacyjnych dotyczących Konwencji i orzeczeń Trybunału.

Środki generalne powinny być podejmowane w zależności od potrzeby na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach. Projektowana ustawa nie ustanawia bowiem samodzielnych podstaw prawnych do podejmowania takich środków, a ponadto nie w każdej sprawie takie środki znajdą zastosowanie.

3. Podmioty wiodące w sprawie wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, a także rozstrzyganie sporów w tym zakresie

Stosownie do **art. 10** projektowanej ustawy w celu wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych minister właściwy do spraw zagranicznych zawiadamia niezwłocznie:

- 1) ministra kierującego działem administracji rządowej albo Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeżeli został powołany, właściwego ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału, albo
- 2) podmiot publiczny niebędący ministrem – jeżeli ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału wykonanie tego wyroku Trybunału albo tej decyzji Trybunału należy do wyłącznej właściwości tego podmiotu publicznego, albo

- 3) co najmniej dwa podmioty publiczne, które podejmują, w zakresie swojej właściwości, działania w celu wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału – jeżeli ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału lub liczbę naruszeń Konwencji stwierdzonych wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału wykonanie tego wyroku Trybunału albo tej decyzji Trybunału należy do właściwości tych podmiotów publicznych
- określane dalej jako „**podmioty wiodące**”.

W świetle powołanej regulacji przymiot podmiotu wiodącego został zaadresowany przede wszystkim do ministra kierującego działem administracji rządowej, właściwego ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału. Odpowiada to szczególnej roli rządu w procesie wykonywania orzeczeń Trybunału, a także odzwierciedla odpowiedzialność poszczególnych ministrów za dział albo działy administracji rządowej i kształtowanie polityki państwa w tym zakresie. Ministrowie mają też do dyspozycji najszerszy zestaw narzędzi do inicjowania szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych, w tym w odniesieniu do opracowywania projektów ustaw i projektów rozporządzeń.

Mając na uwadze ewentualne spory pomiędzy ministrem właściwym do spraw zagranicznych a wskazanym przez niego podmiotem publicznym dotyczące właściwości tego podmiotu w przedmiocie wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału, przepisy **art. 11** projektowanej ustawy przewidują dwa tryby ich rozstrzygania, w zależności od statusu podmiotu publicznego inicjującego ten spór.

Po pierwsze, jeżeli zawiadomiony przez ministra właściwego do spraw zagranicznych minister albo inny podmiot publiczny administracji rządowej uznaje się za podmiot niewłaściwy, przedstawia niezwłocznie stanowisko w tym zakresie wraz z uzasadnieniem ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który:

- 1) uznaje stanowisko za zasadne i zawiadamia niezwłocznie inny podmiot publiczny o wydaniu wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w tej sprawie, albo
- 2) uznaje stanowisko za niezasadne i informuje o tym niezwłocznie Prezesa Rady Ministrów, który podejmuje rozstrzygnięcie w terminie miesiąca od dnia otrzymania informacji od ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Po drugie, jeżeli zawiadomiony przez ministra właściwego do spraw zagranicznych podmiot publiczny spoza administracji rządowej uznaje się za niewłaściwy, przedstawia niezwłocznie

stanowisko w tym zakresie wraz z uzasadnieniem ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który:

- 1) uznaje stanowisko za zasadne i zawiadamia niezwłocznie inny podmiot publiczny o wydaniu wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w tej sprawie, albo
- 2) uznaje stanowisko za niezasadne i zwraca się niezwłocznie do ministra kierującego działem administracji rządowej albo Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeśli został powołany, o podjęcie się zadań podmiotu wiodącego w tej sprawie, uwzględniając odpowiednio rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału lub liczbę naruszeń Konwencji stwierdzonych wyrokiem Trybunału albo decyzją Trybunału, a także właściwość tego ministra kierującego działem administracji rządowej albo Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, jeśli został powołany.

Jeżeli podmiot, do którego zwrócił się minister właściwy do spraw zagranicznych, uznaje się za niewłaściwy, przedstawia niezwłocznie stanowisko w tym zakresie wraz z uzasadnieniem ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który informuje o tym niezwłocznie Prezesa Rady Ministrów. W takim przypadku Prezes Rady Ministrów podejmuje rozstrzygnięcie w terminie miesiąca od dnia otrzymania informacji od ministra właściwego do spraw zagranicznych.

4. Tłumaczenie na język polski tekstu wyroku Trybunału

Przepisy **art. 12** projektowanej ustawy normują problematykę tłumaczenia wyroku Trybunału na język polski i udostępniania go w Biuletynie Informacji Publicznej. Zgodnie z **art. 12 ust. 1** projektowanej ustawy w terminie dwóch miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału podmiot wiodący przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych tekst tłumaczenia na język polski wyroku Trybunału oraz streszczenia w rozumieniu art. 2 pkt 11 projektowanej ustawy, jeżeli zostało przygotowane, przy czym do tekstu tłumaczenia podmiot wiodący może dołączyć wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby Trybunału wraz z uzasadnieniem. Przepisy **art. 12 ust. 2 i 3** projektowanej ustawy stanowią, że w terminie dwóch miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału wniosek o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby Trybunału wraz z uzasadnieniem może złożyć również podmiot publiczny niebędący podmiotem wiodącym, zainteresowany ze względu na rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału, natomiast ostateczną decyzję w sprawie skierowania wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby Trybunału podejmuje minister właściwy do spraw zagranicznych. Stosownie do **art. 12 ust. 4** projektowanej ustawy, jeżeli w sprawie wykonania wyroku Trybunału są co najmniej dwa podmioty wiodące, minister właściwy do

spraw zagranicznych wskazuje podmiot wiodący obowiązany do tłumaczenia na język polski wyroku Trybunału oraz streszczenia, jeżeli zostało przygotowane, uwzględniając odpowiednio rodzaj naruszenia Konwencji stwierdzonego wyrokiem Trybunału lub liczbę naruszeń Konwencji stwierdzonych wyrokiem Trybunału, a także właściwości podmiotów wiodących w tym zakresie. W świetle **art. 12 ust. 5** projektowanej ustawy wyroku Trybunału w sprawie powtarzalnej nie tłumaczy się (są już bowiem dostępne tłumaczenia wyroków w podobnych sprawach), chyba że podmiot wiodący lub minister właściwy do spraw zagranicznych uzna to za uzasadnione.

5. Upowszechnienie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału

Przepisy **art. 13 ust. 1 i 3 oraz art. 14** projektowanej ustawy regulują zagadnienie upowszechniania wyroku Trybunału przez podmiot wiodący wśród innych podmiotów publicznych, których działalność jest objęta zakresem tematycznym wyroku Trybunału. Wymaga ono unormowania w projektowanej ustawie, gdyż skuteczność rozpowszechnienia informacji o wyroku Trybunału jest przedmiotem analizy Komitetu Ministrów Rady Europy w ramach procedury nadzoru nad jego wykonaniem.

W świetle **art. 14** projektowanej ustawy, jeżeli wykonanie wyroku Trybunału wymaga podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych przez podmiot publiczny inny niż podległy podmiotowi wiodącemu albo przez niego nadzorowany, minister właściwy do spraw zagranicznych, na wniosek podmiotu wiodącego, zawiadamia ten podmiot publiczny o szczególnych środkach indywidualnych lub środkach generalnych, które mogą służyć do wykonania wyroku Trybunału, który ustosunkowuje się do tego zawiadomienia w terminie miesiąca od dnia jego otrzymania, o czym zawiadamia podmiot wiodący, z tym że nieuwzględnienie proponowanych środków wymaga uzasadnienia.

Przepisy **art. 13 ust. 2 i 3 oraz art. 19 ust. 1** projektowanej ustawy odnoszą się do upowszechnienia decyzji Trybunału przez podmiot wiodący wśród innych podmiotów publicznych, których działalność jest objęta zakresem tematycznym wyroku Trybunału. Jeżeli wykonanie decyzji Trybunału wymaga podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych przez podmiot publiczny inny niż podległy podmiotowi wiodącemu albo przez niego nadzorowany, **art. 13** projektowanej ustawy stosuje się odpowiednio (**art. 19 ust. 2**).

6. Opracowywanie projektu planu działań i tekstu ostatecznego planu działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału

Przepisy **art. 15 ust. 1–7, 13 i 14** projektowanej ustawy określają odpowiednio:

- 1) zakres projektu planu działań w rozumieniu art. 2 pkt 4 projektowanej ustawy w sprawie wyroku Trybunału oraz termin jego przedstawienia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych przez podmiot wiodący – na szczególne podkreślenie zasługuje zasada, w myśl której może on zawierać wskazanie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych oraz terminów ich wdrożenia przez podmioty publiczne inne niż podległe podmiotowi wiodącemu albo przez niego nadzorowane wyłącznie za zgodą tych podmiotów publicznych;
- 2) tryb uzgadniania treści projektu planu działań w sprawie wyroku Trybunału pomiędzy podmiotem wiodącym a ministrem właściwym do spraw zagranicznych;
- 3) kompetencję ministra właściwego do spraw zagranicznych do:
 - a) opracowania ostatecznego tekstu planu działań w sprawie wyroku Trybunału,
 - b) przetłumaczenia ostatecznego tekstu planu działań w sprawie wyroku Trybunału na język oficjalny Rady Europy, a następnie przekazania go Komitetowi Ministrów Rady Europy i podmiotowi wiodącemu w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny.

W świetle **art. 19 ust. 2** projektowanej ustawy powołane wyżej unormowania stosuje się odpowiednio do decyzji Trybunału, z której wynika zobowiązanie do podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych.

7. Opracowywanie projektu raportu z wykonania i tekstu ostatecznego raportu z wykonania zamiast projektu planu działań i tekstu ostatecznego planu działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału

Przepisy **art. 15 ust. 8–14** projektowanej ustawy określają odpowiednio:

- 1) zakres projektu raportu z wykonania w rozumieniu art. 2 pkt 8 projektowanej ustawy w sprawie wyroku Trybunału, przedstawianego ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych przez podmiot wiodący zamiast projektu planu działań – jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny, wszystkie niezbędne szczególne środki indywidualne lub środki generalne zostały podjęte;
- 2) tryb uzgadniania treści projektu raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału pomiędzy podmiotem wiodącym a ministrem właściwym do spraw zagranicznych;
- 3) kompetencję ministra właściwego do spraw zagranicznych do:
 - a) opracowania ostatecznego tekstu raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału,

- b) przetłumaczenia ostatecznego tekstu raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału na język oficjalny Rady Europy, a następnie przekazania go Komitetowi Ministrów Rady Europy i podmiotowi wiodącemu w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym wyrok Trybunału stał się ostateczny.

W świetle **art. 19 ust. 2** projektowanej ustawy powołane wyżej unormowania stosuje się odpowiednio do decyzji Trybunału, z której wynika zobowiązanie do podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych.

8. Podejmowanie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych określonych w planie działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału

Stosownie do przepisów **art. 16** projektowanej ustawy:

- 1) podmiot wiodący przekazuje niezwłocznie informację w sprawie treści planu działań w sprawie wyroku Trybunału oraz terminów podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych zaplanowanych w tym planie działań podmiotom publicznym odpowiedzialnym za ich podjęcie;
- 2) szczególne środki indywidualne lub środki generalne objęte planem działań w sprawie wyroku Trybunału podejmuje się niezwłocznie w celu ich wykonania w terminach określonych w tym planie;
- 3) jeżeli z planu działań w sprawie wyroku Trybunału wynika zasadność podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów prawa powszechnie obowiązującego lub przepisów prawa o charakterze wewnętrznym, podmiot wiodący albo inny podmiot publiczny wskazany w tym planie, w terminie dwunastu miesięcy od dnia przedstawienia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projektu planu działań, przedstawia projekt aktu normatywnego wykonującego wyrok Trybunału oraz inicjuje działania w celu jego wydania;
- 4) podmiot wiodący przekazuje ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, nie rzadziej niż co sześć miesięcy i każdorazowo na żądanie ministra właściwego do spraw zagranicznych, informację o stanie wykonania planu działań w sprawie wyroku Trybunału, a w razie potrzeby – propozycje zmian, w tym uzupełnień, tego planu; modyfikacje planu działań mogą wynikać z uwag lub propozycji ministra właściwego do spraw zagranicznych lub innych podmiotów publicznych, w tym Zespołu, a także z uwag Komitetu Ministrów Rady Europy i Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC w Sekretariacie Rady Europy, zapewniającego obsługę merytoryczną Komitetu w zakresie nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń Trybunału (również sam podmiot wiodący może z własnej

inicjatywy proponować modyfikacje planu działań, np. w przypadku, gdy pierwotne założenia okażą się niemożliwe do realizacji lub niewłaściwe w świetle nowych okoliczności);

- 5) podmioty publiczne odpowiedzialne za podjęcie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych zaplanowanych w planie działań w sprawie wyroku Trybunału współdziałają, w zakresie swojej właściwości, z podmiotem wiodącym w celu jego wykonania oraz informują niezwłocznie podmiot wiodący o podjęciu szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych zaplanowanych w tym planie działań, albo o przeszkodach w ich podjęciu.

W świetle **art. 19 ust. 2** projektowanej ustawy powołane wyżej unormowania stosuje się odpowiednio do decyzji Trybunału, z której wynika zobowiązanie do podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych.

9. Opracowywanie projektu raportu z wykonania i tekstu ostatecznego raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału

Przepisy **art. 17** projektowanej ustawy ustanawiają zasadę, w myśl której niezwłocznie po podjęciu wszystkich niezbędnych szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych podmiot wiodący przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych projekt raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału, a ponadto określają odpowiednio:

- 1) zakres projektu raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału;
- 2) tryb uzgadniania treści projektu raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału pomiędzy podmiotem wiodącym a ministrem właściwym do spraw zagranicznych;
- 3) kompetencję ministra właściwego do spraw zagranicznych do:
 - a) opracowania ostatecznego tekstu raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału,
 - b) przetłumaczenia ostatecznego tekstu raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału na język oficjalny Rady Europy, a następnie przekazania go Komitetowi Ministrów Rady Europy i podmiotowi wiodącemu w terminie trzech miesięcy od dnia otrzymania jego projektu.

Wymaga podkreślenia, że z uwagi na wysoki stopień nieprzewidywalności procesu wykonywania wyroku Trybunału, nie jest zasadne precyzyjne wskazanie terminu przedstawienia projektu raportu z wykonania. Podmiot wiodący powinien przedstawić go ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych niezwłocznie po podjęciu wszystkich niezbędnych szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych. Dokument taki

jest bowiem niezbędny do zakończenia procesu nadzoru nad wykonaniem wyroku Trybunału przez Komitet Ministrów Rady Europy. Do tego czasu wyrok Trybunału będzie miał na forum Rady Europy status niewykonanego.

To do podmiotu wiodącego należeć będzie ocena, czy wszystkie warunki dla przedstawienia raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału zostały spełnione, przy czym należy liczyć się z możliwością, że w razie przedwczesnego przedstawienia takiego raportu Komitet Ministrów Rady Europy może go odrzucić i zalecić opracowanie na jego bazie planu dalszych działań.

W świetle **art. 19 ust. 2** projektowanej ustawy powołane wyżej unormowania stosuje się odpowiednio do decyzji Trybunału, z której wynika zobowiązanie do podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych.

10. Kompetencja Prezesa Rady Ministrów w sprawie niewykonanego wyroku Trybunału oraz niewykonanej decyzji Trybunału

Przepisy **art. 18** projektowanej ustawy odnoszą się do sytuacji, w której wyrok Trybunału nie został uznany przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonany w terminie 2 lat od dnia, w którym stał się ostateczny. W takim przypadku minister właściwy do spraw zagranicznych może skierować zawiadomienie w tej sprawie do Prezesa Rady Ministrów, który:

- 1) wskazuje podmiotowi wiodącemu będącemu podmiotem publicznym administracji rządowej szczególne środki indywidualne lub środki generalne, które mają na celu wykonanie wyroku Trybunału oraz terminy ich podjęcia;
- 2) może rekomendować podmiotowi wiodącemu będącemu podmiotem publicznym spoza administracji rządowej szczególne środki indywidualne lub środki generalne, które mogą służyć do wykonania wyroku Trybunału.

Proponowane regulacje wychodzą naprzeciw rekomendacji zawartej w pkt 10 Zalecenia CM/Rec(2008)2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotyczącego skutecznej zdolności krajowej do szybkiego wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W świetle tej rekomendacji, jeżeli jest to wymagane z uwagi na poważny i uporczywy problem w procesie wykonywania wyroków Trybunału, należy zapewnić, by niezbędne działania zaradcze były podejmowane na wysokim, w razie potrzeby politycznym, szczeblu. Ponadto pkt 16.2 Wytocznych Komitetu Ministrów w sprawie zapobiegania i naprawiania naruszeń Konwencji podkreśla konieczność zapewnienia, w miarę możliwości, środków służących zapewnieniu trwałego wsparcia politycznego, koordynacji

działań i alokacji zasobów niezbędnych do przewyciężenia problemów w przypadku napotkania istotnych przeszkód technicznych lub innych przeszkód w wykonaniu wyroku Trybunału.

W świetle **art. 19 ust. 2** projektowanej ustawy powołane wyżej unormowania stosuje się odpowiednio do decyzji Trybunału, z której wynika zobowiązanie do podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych.

V. Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia

Regulacje proponowane w oddziale 2 rozdziału 2 projektowanej ustawy z jednej strony uwzględniają dotychczasową praktykę Ministerstwa Spraw Zagranicznych w zakresie wypłaty słusznego zadośćuczynienia, z drugiej zaś – zmierzają do zwiększenia przejrzystości zasad i trybu postępowania w zakresie wypłaty słusznego zadośćuczynienia przez uregulowanie tej materii w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

Przepis **art. 20** projektowanej ustawy statuuje zasadę, w myśl której minister właściwy do spraw zagranicznych wypłaca słuszne zadośćuczynienie w wysokości i terminie określonych w wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału – na podstawie dyspozycji płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia (określanej dalej jako „**dyspozycja płatności**”).

Stosownie do **art. 21 ust. 1** projektowanej ustawy dyspozycji płatności dokonuje się na formularzu płatności uwierzytelnionym przez ministra właściwego do spraw zagranicznych na potrzeby wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału i przekazanym przez tego ministra uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego (określanym dalej jako „formularz płatności”).

Wprowadzenie formularza płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia stanowi kluczowy element mechanizmu wykonania wyroków i decyzji Trybunału w zakresie wypłaty słusznego zadośćuczynienia, zapewniający jednolitą i weryfikowalną formę składania dyspozycji płatności. Swoisty formalizm trybu wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia ma na celu zapobieżenie możliwości dokonania wypłaty na rzecz osób nieuprawnionych, które zgłosiłyby się do ministra właściwego do spraw zagranicznych z roszczeniem o wypłatę po zapoznaniu się z orzeczeniem Trybunału w publicznie dostępnej bazie orzeczeń Trybunału „HUDOC”.

Uwierzytelnienie formularza przez ministra właściwego do spraw zagranicznych przez nadanie mu zindywidualizowanego numeru oraz opatrzenie pieczęcią i podpisem, który następnie przesyłany jest do pełnomocnika lub uprawnionego w celu wypełnienia, gwarantuje, że

dyspozycja płatności, złożona na tak uwierzytelnionym formularzu, pochodzi od osoby uprawnionej i dotyczy konkretnego orzeczenia Trybunału. Standaryzacja formularza i objaśnień dotyczących jego wypełniania zmniejsza również ryzyko błędów formalnych i przyczynia się do sprawnej realizacji wypłat.

Przepis **art. 21 ust. 2** projektowanej ustawy stanowi, że na potrzeby dyspozycji płatności uprawniony albo pełnomocnik uprawnionego składa uwierzytelniony formularz płatności do ministra właściwego do spraw zagranicznych niezwłocznie po jego otrzymaniu. Projektowana ustawa nie precyzuje terminu na przekazanie formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych, gdyż jest on uzależniony od daty przekazania adresu uprawnionego lub pełnomocnika uprawnionego przez Trybunał (to bowiem Trybunał dysponuje aktualnymi danymi dotyczącymi uprawnionego lub pełnomocnika uprawnionego, dlatego minister właściwy do spraw zagranicznych musi polegać na adresie wskazanym przez Trybunał do celów korespondencji w sprawie płatności).

Przepisy **art. 21 ust. 3** projektowanej ustawy określają zakres danych odpowiednio uprawnionego, pełnomocnika uprawnionego, posiadacza rachunku bankowego albo rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej innego niż uprawniony i pełnomocnik uprawnionego (jeżeli wypłata ma zostać dokonana na ten rachunek) oraz osoby innej niż uprawniony i pełnomocnik uprawnionego (jeżeli wypłata ma zostać dokonana do rąk własnych tej osoby), jakie mogą być przetwarzane na potrzeby dyspozycji płatności i wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia w uwierzytelnionym formularzu płatności.

Przepis **art. 21 ust. 4** projektowanej ustawy wskazuje, że zmiany dyspozycji płatności można dokonać przez złożenie nowego formularza płatności, o ile wypłata słusznego zadośćuczynienia nie została dokonana zgodnie z wcześniejszą dyspozycją płatności. Przyjęcie zasady, że zmiana dyspozycji płatności następuje wyłącznie przez złożenie nowego uwierzytelnionego formularza, zapewnia pewność i przejrzystość obrotu finansowego.

Z kolei **art. 21 ust. 5** projektowanej ustawy upoważnia ministra właściwego do spraw zagranicznych do określenia, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzoru formularza płatności, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania;
- 2) sposobu uwierzytelniania formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 3) trybu i sposobu przekazywania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelnionego formularza płatności uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego;

- 4) trybu i sposobu składania przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego uwierzytelnionego formularza płatności do ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz dokonywania sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w tym formularzu;
- 5) sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia.

Uwzględniając obowiązek wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia, **art. 22 ust. 1** projektowanej ustawy stanowi, że jeżeli do dnia upływu terminu płatności słusznego zadośćuczynienia minister właściwy do spraw zagranicznych nie otrzymał od uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego prawidłowo wypełnionego uwierzytelnionego formularza płatności, wykonuje wyrok Trybunału albo decyzję Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia przez skierowanie do właściwego sądu wniosku o złożenie kwoty słusznego zadośćuczynienia do depozytu sądowego. Ponadto w myśl **art. 22 ust. 2** projektowanej ustawy minister właściwy do spraw zagranicznych wykonuje wyrok Trybunału albo decyzję Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia przez skierowanie do właściwego sądu wniosku o złożenie kwoty słusznego zadośćuczynienia do depozytu sądowego również w przypadku:

- 1) uzasadnionych wątpliwości co do podmiotu, któremu przysługuje słuszne zadośćuczynienie (np. gdy nie został ustalony spadkobierca albo inny następca prawny uprawnionego);
- 2) uzasadnionych wątpliwości, czy uwierzytelniony formularz płatności został złożony przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego (np. gdy dyspozycja płatności została złożona przez osobę niebędącą uprawnionym, która nie przedłożyła właściwego pełnomocnictwa);
- 3) ujawnienia okoliczności uzasadniających skierowanie do Trybunału wniosku o sprostowanie wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału, rewizję wyroku Trybunału lub ponowne wpisanie skargi na listę spraw, gdy okoliczności te mają istotne znaczenie dla wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału, w szczególności wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia (np. gdy skarżący zmarł przed wydaniem orzeczenia Trybunału, co uzasadnia złożenie wniosku do Trybunału o przywrócenie skargi na listę spraw w celu wydania nowego orzeczenia);
- 4) gdy dokonanie wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia naruszałoby wiążące Rzeczpospolitą Polską zobowiązania międzynarodowe (np. gdy uprawniony jest objęty międzynarodowymi sankcjami i dokonanie płatności na jego rzecz mogłoby naruszać te sankcje).

VI. Wykonywanie zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego

Środki tymczasowe mają zastosowanie jedynie w wąsko określonych ramach czasowych – czy to wprost określonych przez Trybunał (np. do określonej daty lub do czasu ziszczenia się określonego warunku), czy do czasu wydania ostatecznego wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału. Zarządzenie Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego zawiera z reguły stosunkowo konkretnie wskazane działania lub zaniechania działań, oczekiwane od pozwanego państwa (np. wstrzymanie wykonania decyzji o wydaleniu lub zapewnienie stosownej terapii osobie pozbawionej wolności). Z tego względu pozostawiony państwu zakres swobody w doborze środków służących wykonaniu takiego zarządzenia jest węższy niż w przypadku wykonywania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału.

Należy podkreślić, że w większości przypadków środek tymczasowy zastosowany przez Trybunał ma charakter pilny. Mając to na uwadze, przepisy **art. 23, art. 24 oraz art. 25 ust. 1 i 2** projektowanej ustawy przewidują, że:

- 1) o wydaniu zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego minister właściwy do spraw zagranicznych zawiadamia niezwłocznie, w celu jego wykonania, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, przy czym wraz z zawiadomieniem (obejmującym treść środka tymczasowego, wskazanie skarżącego, którego dotyczy środek tymczasowy, lub sprawy, której dotyczy środek tymczasowy, oraz okres obowiązywania środka tymczasowego) przekazuje dokumenty otrzymane z Trybunału, które dotyczą środka tymczasowego;
- 2) w sprawach pilnych przekazanie zawiadomienia o wydaniu zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego może nastąpić telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w inny sposób umożliwiający skuteczne przekazanie informacji, natomiast przekazanie otrzymanych z Trybunału dokumentów w tej sprawie może nastąpić za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w inny sposób umożliwiający skuteczne przekazanie informacji;
- 3) w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla zapobieżenia niepowetowanej szkodzi dla skarżącego, zarządzenie Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego wykonuje się także w przypadku, gdy podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, dowiedział się o jego treści w sposób inny niż w wyniku otrzymania zawiadomienia ministra właściwego do spraw zagranicznych (w szczególności w przypadku przekazania tego zarządzenia Trybunału w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości co do jego autentyczności przez pełnomocnika skarżącego ustanowionego

w postępowaniu przed Trybunałem) – w takim przypadku podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, podejmuje niezwłocznie działania w celu uzyskania od ministra właściwego do spraw zagranicznych potwierdzenia faktu wydania przez Trybunał zarządzenia o zastosowaniu środka tymczasowego i jego treści;

- 4) w terminie wyznaczonym przez Trybunał albo niezwłocznie, jeżeli terminu nie wyznaczono, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, podejmuje działania w celu wykonania środka tymczasowego, w szczególności:
- a) zaprzestaje lub nie podejmuje działania wskazanego przez Trybunał,
 - b) podejmuje działanie wymagane przez Trybunał,
 - c) wydaje, zmienia lub uchyla rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach,
 - d) wydaje polecenia służbowe w zakresie swojej właściwości
- przekazując niezwłocznie informację w tym zakresie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

Przepis **art. 25 ust. 3** projektowanej ustawy przewiduje, że w uzasadnionych przypadkach podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, przekazuje niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych informację o szczególnych okolicznościach, które uzasadniają uchylenie albo zmianę zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego. W takim przypadku minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje niezwłocznie tę informację do Trybunału wraz z wnioskiem o uchylenie albo zmianę zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego.

VII. Przepisy zmieniające

Przepisy zmieniające projektowanej ustawy regulują cztery kompleksy zagadnień.

Po pierwsze, przewidziane w przepisach **art. 26, art. 29 oraz art. 31–33** projektowanej ustawy nowelizacje ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym stanowią legislacyjną konsekwencję art. 6 projektowanej ustawy. Przepis ten stanowi, że w celu przygotowania dla Trybunału i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania podmiot publiczny zapewnia ministrowi

właściwemu do spraw zagranicznych, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach, dostęp do akt sprawy albo odpisów akt sprawy w postępowaniu prowadzonym na podstawie odrębnej ustawy. Zgodnie z art. 38 Konwencji zainteresowane państwa-strony mają obowiązek udzielania Trybunałowi wszelkich niezbędnych ułatwień dla skutecznego przeprowadzenia podjętego dochodzenia. Należy też podkreślić, że w przypadku braku współpracy pozwanego państwa zarówno Trybunał, jak i Komitet Ministrów Rady Europy mogą wyciągnąć z tego stosowne – negatywne dla tego państwa – wnioski. Wymienione przepisy zmieniające zmierzają zatem do zapewnienia dostępu ministra właściwego do spraw zagranicznych do akt sprawy albo informacji lub dokumentów z akt sprawy, a także do odpisów akt sprawy albo odpisów informacji lub dokumentów z akt sprawy w postępowaniu prowadzonym na podstawie zmienianych ustaw w sposób proporcjonalny do celu, jakim jest zapewnienie profesjonalnej reprezentacji Rzeczypospolitej Polskiej przed tymi organami.

Po drugie, **art. 27 pkt 1** projektowanej ustawy zmierza do przesądzenia *expressis verbis*, w drodze nowelizacji ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, że ostateczne orzeczenie Trybunału wydane w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, stanowi tytuł egzekucyjny. Proponowana nowelizacja zmierza do jednoznacznego rozstrzygnięcia sporów dotyczących nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu Trybunału.

Po trzecie, przepisy **art. 27 pkt 2 oraz art. 28** projektowanej ustawy, które nowelizują odpowiednio ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, zmierzają do ustanowienia zasady, w myśl której sumy przyznane orzeczeniem Trybunału nie podlegają egzekucji cywilnej i egzekucji administracyjnej, jeżeli odpowiednio egzekwowana wierzytelność albo egzekwowana należność pieniężna przysługuje jednostce samorządu terytorialnego. W aktualnym stanie prawnym wyłączenie to ma zastosowanie wyłącznie w sytuacji, w której egzekwowana wierzytelność (należność pieniężna) przysługuje Skarbowi Państwa. Odniesienie tego wyłączenia również do wierzytelności (należności pieniężnej) przysługującej jednostce samorządu terytorialnego ma na celu zwiększenie gwarancji skuteczności realizacji wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału, w których orzeczono słuszne zadośćuczynienie na rzecz skarżącego, z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału⁶⁾. Nie

⁶⁾ Zob. np. wyrok Trybunału z dnia 22 czerwca 1972 r. w sprawie *Ringeisen przeciwko Austrii*, wyrok Trybunału z dnia 28 lipca 1999 r. w sprawie *Selmouni przeciwko Francji* oraz wyrok Trybunału z dnia 18 maja 2000 r. w sprawie *Velikova przeciwko Bułgarii*.

można bowiem wykluczyć sytuacji, w której Komitet Ministrów Rady Europy uznałby orzeczenie Trybunału za niewykonane przez Rzeczpospolitą Polską z uwagi na dokonanie zajęcia i potrącenia przez właściwą jednostkę samorządu terytorialnego przysługującej jej wierzytelności (należności pieniężnej) wobec uprawnionego z kwot przyznanych mu przez Trybunał tytułem słusznego zadośćuczynienia.

Po czwarte, przewidziana w **art. 30** projektowanej ustawy nowelizacja ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej stanowi legislacyjną konsekwencję art. 5 ust. 1 projektowanej ustawy, zgodnie z którym minister właściwy do spraw zagranicznych koordynuje działania podmiotów publicznych podejmowane w celu wykonania orzeczenia Trybunału.

VIII. Przepisy dostosowujące i przejściowe oraz przepis końcowy

Unormowanie dostosowujące zawarte w przepisie **art. 34** projektowanej ustawy zmierza do utworzenia i ustalenia składu Zespołu.

Z kolei unormowania intertemporalne przewidziane w przepisach **art. 35–38** projektowanej ustawy zmierzają odpowiednio do przesądzenia, że:

- 1) przepisy projektowanej ustawy stosuje się również do orzeczeń Trybunału wydanych i niewykonanych przed dniem jej wejścia w życie, z tym że:
 - a) na żądanie ministra właściwego do spraw zagranicznych i w terminie przez niego wskazanym, niekrótszym niż miesiąc od dnia otrzymania żądania, podmiot publiczny dostosowuje przedstawiony przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy projekt planu działań do wymagań projektowanej ustawy,
 - b) plan działań uzgodniony przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy staje się planem działań w rozumieniu art. 2 pkt 4 projektowanej ustawy,
 - c) na żądanie ministra właściwego do spraw zagranicznych i w terminie przez niego wskazanym, niekrótszym niż miesiąc od dnia otrzymania żądania, podmiot publiczny dostosowuje przedstawiony przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy projekt raportu z wykonania do wymagań projektowanej ustawy,
 - d) raport z wykonania uzgodniony przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy staje się raportem z wykonania w rozumieniu art. 2 pkt 8 projektowanej ustawy;
- 2) przepisy ustaw zmienianych przez projektowaną ustawę stosuje się również do orzeczeń Trybunału wydanych i niewykonanych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy (w tym w postępowaniach w sprawie egzekucji cywilnej oraz postępowaniach w sprawie

egzekucji administracyjnej, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy).

W celu wypełnienia obowiązku wynikającego z przepisów art. 50 ust. 1a, 4 i 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, **art. 38** projektowanej ustawy określa odpowiednio maksymalne limity wydatków z budżetu państwa w latach 2026–2035 dla części budżetowej – sprawy zagraniczne, będących skutkiem finansowym projektowanej ustawy, mechanizm korygujący stosowany w przypadku zagrożenia przekroczeniem lub przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków oraz organy odpowiedzialne za jego wdrożenie.

Przepis **art. 39** projektowanej ustawy przewiduje, że wchodzi ona w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Zaproponowany okres *vacatio legis* zapewnia tak podmiotom publicznym, jak i uprawnionym i ich pełnomocnikom niezbędny czas na zapoznanie się z unormowaniami projektowanej ustawy oraz podjęcie stosownych działań w celu dostosowania się do nich.

IX. Informacje dotyczące relacji projektowanej ustawy do innych przepisów, w tym do prawa Unii Europejskiej

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Projektowana ustawa nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt w dniu 23 grudnia 2024 r. został wprowadzony do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod nr UD177. W dniu 3 marca 2025 r. projekt ustawy został przekazany do uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych. Stosownie do przepisów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów projektowana ustawa została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

W dniu 4 września 2025 r. została zorganizowana konferencja uzgodnieniowa. W trakcie konferencji odniesiono się do uwag zgłoszonych w ramach uzgodnień międzyresortowych i opiniowania. Zdecydowana ich większość została uzgodniona lub wyjaśniona. W zakresie w jakim nie doszło do uzgodnienia treści projektu z podmiotami zgłaszającymi uwagi w ramach uzgodnień międzyresortowych sporządzono protokół rozbieżności, który zawiera jedną uwagę dotyczącą finansowania skutków wejścia w życie projektowanej regulacji, tj. zwiększenia części budżetowej Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Sprawiedliwości w związku z koniecznością utworzenia pięciu dodatkowych etatów w każdym z tych resortów, co pozwoli na skuteczną i rzetelną realizację zadań wynikających z projektowanej ustawy.

W dniu 11 września 2025 r. została zorganizowana konferencja z podmiotami zgłaszającymi uwagi w ramach konsultacji publicznych, w trakcie której zostały wyjaśnione wszystkie uwagi zgłoszone do projektu ustawy.

Wyniki przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania zostały opisane w raporcie. Natomiast zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania jest zawarte w zestawieniu uwag.

Stały Komitet Rady Ministrów przyjął projekt w dniu 4 grudnia 2025 r. W zakresie rozbieżności z Ministrem Finansów i Gospodarki Komitet zdecydował o przyznaniu Ministerstwu Spraw Zagranicznych 3 etatów (zamiast pierwotnie proponowanych po 5 dodatkowych etatów w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i Ministerstwie Sprawiedliwości). W projekcie uwzględniono ww. ustalenia Stałego Komitetu.

Komisja prawnicza rozpatrzyła projektowaną ustawę w dniu 9 stycznia 2026 r. W dniu 16 stycznia 2026 r. projektowana ustawa wraz z uzasadnieniem i Oceną Skutków Regulacji została przekazana do Rządowego Centrum Legislacji w celu weryfikacji jej zgodności z ustaleniami dokonanymi przez Komisję Prawniczą. W dniu 27 stycznia 2026 r. Rządowe Centrum Legislacji przekazało projekt z poprawkami.

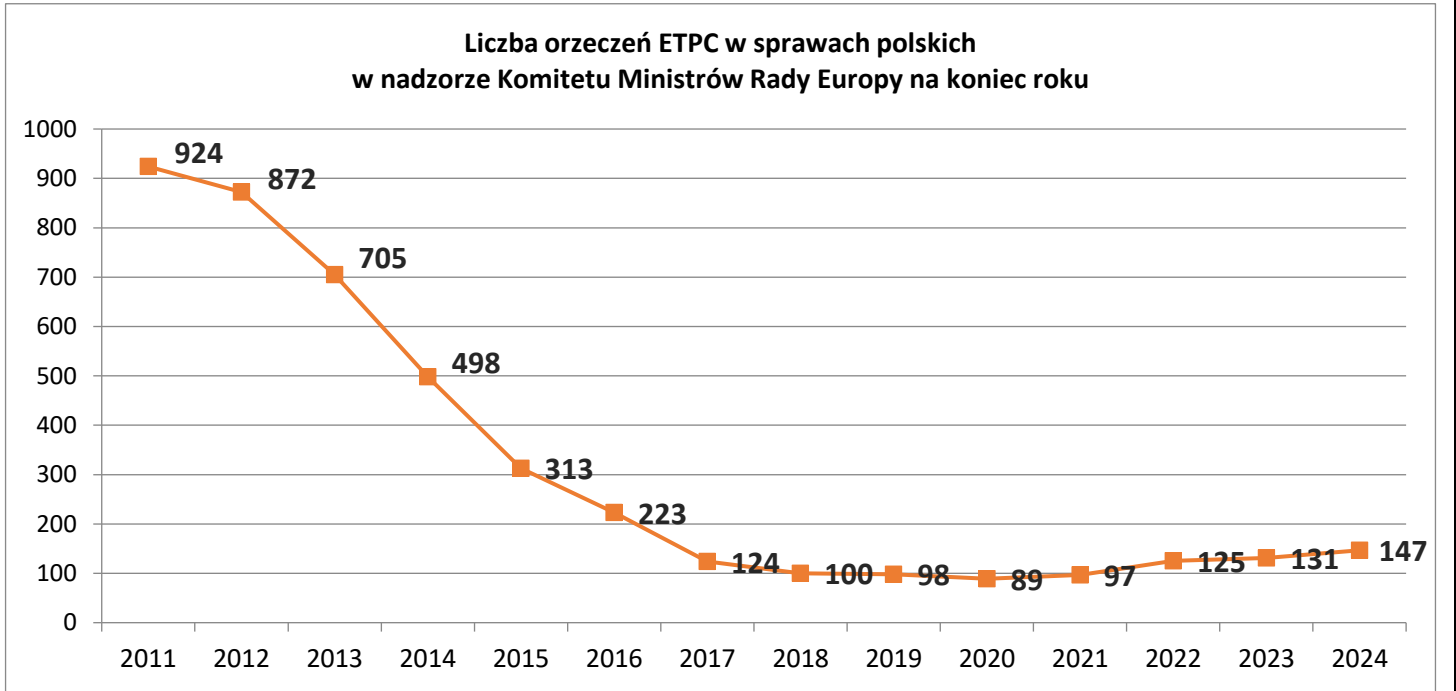
Nazwa projektu Ustawa o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	Data sporządzenia 30.01.2026 r.
Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Sprawiedliwości	Źródło: Decyzja PRM/RM
Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Henryka Mościcka-Dendys, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych	Nr w wykazie prac: UD177
Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Marta Kaczmarek, Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC, tel. 22 523 9953, marta.kaczmarek@msz.gov.pl	

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (określany dalej jako „projektowana ustawa”) zmierza do ustanowienia zasad i trybu wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (określanego dalej jako „Trybunał”), wydanych w sprawach ze skarg indywidualnych, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska, w tym sposób koordynacji współdziałania podmiotów publicznych w celu wykonania orzeczeń Trybunału. Przewidziany w projektowanej ustawie system wykonywania orzeczeń Trybunału uwzględnia z jednej strony dotychczasowe doświadczenia podmiotów publicznych w tym zakresie, z drugiej zaś – zalecenia zawarte w rekomendacjach Komitetu Ministrów Rady Europy oraz rezolucjach Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

Liczba orzeczeń ETPC w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska, znajdujących się w procedurze nadzoru nad wykonywaniem, prowadzonej przez Komitet Ministrów Rady Europy, po okresie spadków na przestrzeni ostatniej dekady, ponownie wzrasta (wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. – 147, na koniec 2023 r. – 131, w najkorzystniejszym 2020 r. – 89).

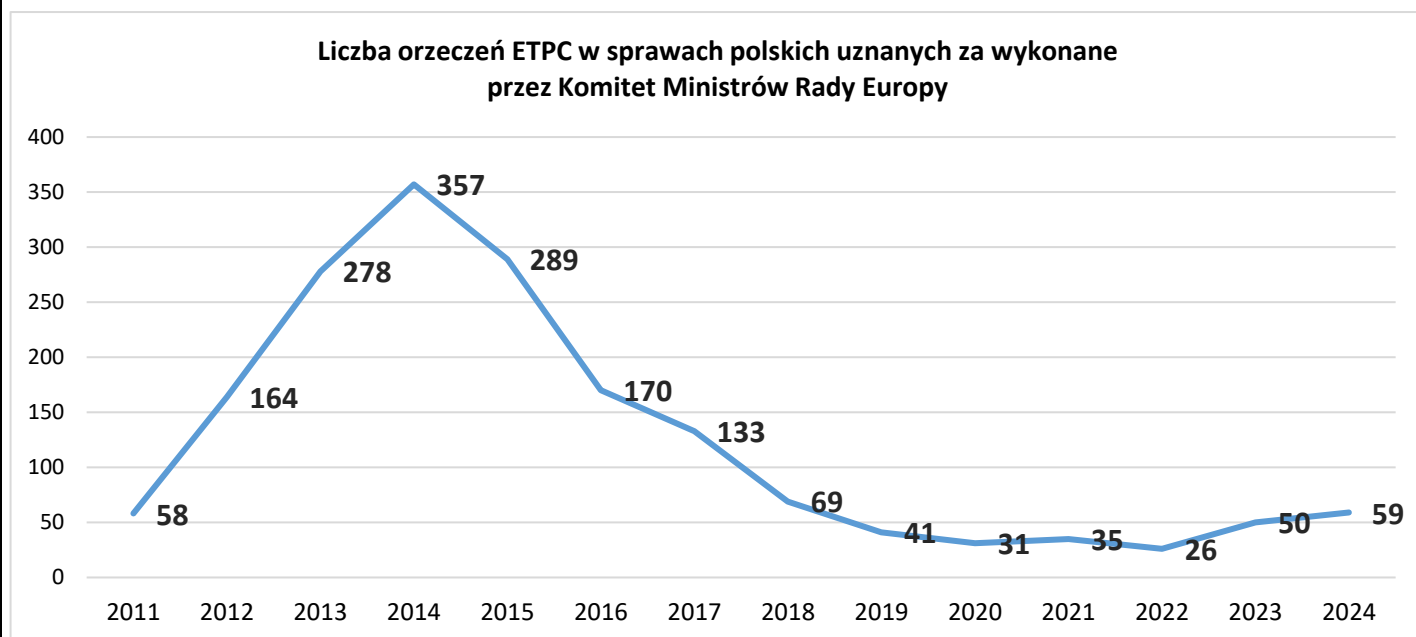

Na tle innych państw członkowskich Rady Europy, Polska znalazła się na koniec 2024 r. na 9. pozycji pod względem liczby orzeczeń znajdujących się w procesie wykonywania. Łącznie przed Komitetem Ministrów Rady Europy na dzień 31 grudnia 2024 r. zawisłych było 3916 spraw (6783 wliczając orzeczenia przeciwko Rosji, która od marca 2022 r. nie jest członkiem Rady Europy, ale nadal pozostaje zobowiązana do wykonywania wyroków i decyzji zapadłych w sprawach dotyczących naruszeń sprzed wykluczenia jej z organizacji). Polska odpowiada zatem za 3,75% wszystkich spraw w procesie wykonywania (2,17% wliczając Rosję). Z kolei lista dziesięciu państw z największą liczbą orzeczeń w procesie wykonywania przedstawia się następująco (stan wg 31 grudnia 2024 r.): Ukraina (842), Turcja (440), Rumunia (411), Azerbejdżan (329), Włochy (310), Węgry (198), Bułgaria (164), Mołdawia (163), Polska (147), Gruzja (73). Państwem,

które ma najwięcej orzeczeń wymagających wykonania, ale nienależącym już do Rady Europy, jest Rosja, która na koniec 2024 r. miała 2867 orzeczeń w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy.

Odnosząc się z kolei do liczby orzeczeń ETPC w sprawach polskich uznanych za wykonane przez Komitet Ministrów Rady Europy, należy wskazać, że w 2024 r. Polska wykonała 59 orzeczeń (w tym 40 wyroków i 19 decyzji zatwierdzających ugodę). Mimo że należy uznać to za dobry wynik i wyraz pewnego pozytywnego trendu zauważalnego od 2023 r., to ciągle większość orzeczeń uznanych za wykonane dotyczy albo wykonania decyzji ugodowej (jak w 2023 r. gdy wykonane zostały 23 wyroki i 27 decyzji ugodowych), albo spraw powtarzalnych, które są zamykane z uwagi na wykonanie środków indywidualnych (dotyczących skarżącego), ale często nadal kontynuowane jest wdrażanie środków generalnych w ramach sprawy wiodącej – czyli problem ogólny leżący u podstawy stwierdzonego naruszenia nie został jeszcze skutecznie rozwiązany (w 2024 r. na 40 wykonanych wyroków, 34 dotyczyły spraw powtarzalnych).

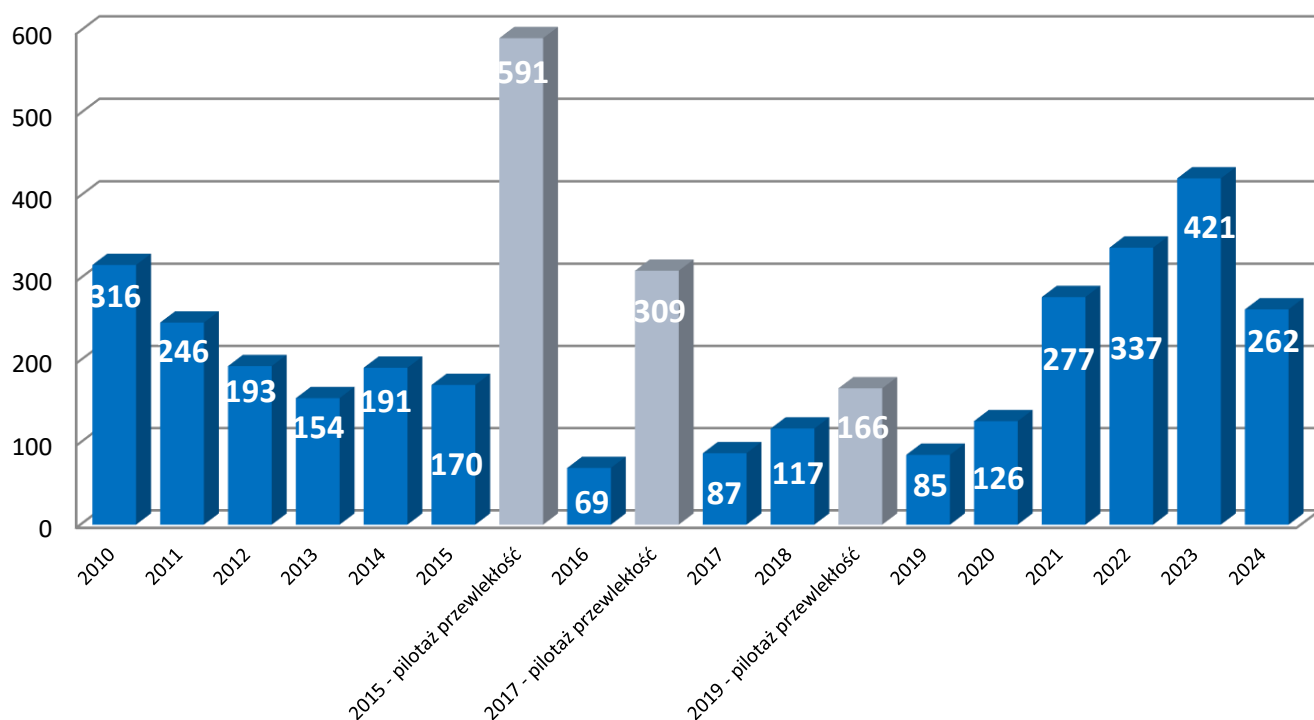
W porównaniu do innych państw Rady Europy Polska znalazła się w 2024 r. na 7. miejscu wśród 46 państw pod względem liczby spraw wykonanych (w 2023 r. była na 6. pozycji, a w 2022 r. – na 13. pozycji).

Dla pełnego kontekstu należy również wskazać liczbę skarg wniesionych do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przeciwko Polsce, które zostały zakomunikowane Rządowi (tj. przekazane Rządowi przez Trybunał w celu zajęcia stanowiska – tutaj trzeba zaznaczyć, że Rząd nie jest informowany o całościowej liczbie skarg, które wpływają do Trybunału, lecz tylko o tych uznanych wstępnie za dopuszczalne). Przy czym należy podkreślić, że nie ma prostego przełożenia liczby komunikowanych spraw na liczbę negatywnych dla Rządu orzeczeń, tzn. nie każda zakomunikowana skarga zakończy się rozstrzygnięciem negatywnym dla Rządu, wymagającym wykonania. Jednak z rodzaju komunikowanych skarg można wyciągnąć pewne wnioski co do skuteczności procesu wykonywania środków generalnych, szczególnie gdy dotyczą one problemu, co do którego istnieje już ugruntowane orzecznictwo Trybunału (skargi powtarzalne), zatem napływ kolejnych skarg może wskazywać na nieskuteczność lub brak pełnego rozwiązania problemu na etapie wykonywania wcześniejszych orzeczeń (por. liczba nowych skarg dotyczących przewlekłości postępowań, zakomunikowana w ramach procedury pilotażowej w latach 2015–2019, widniejąca na wykresie poniżej).

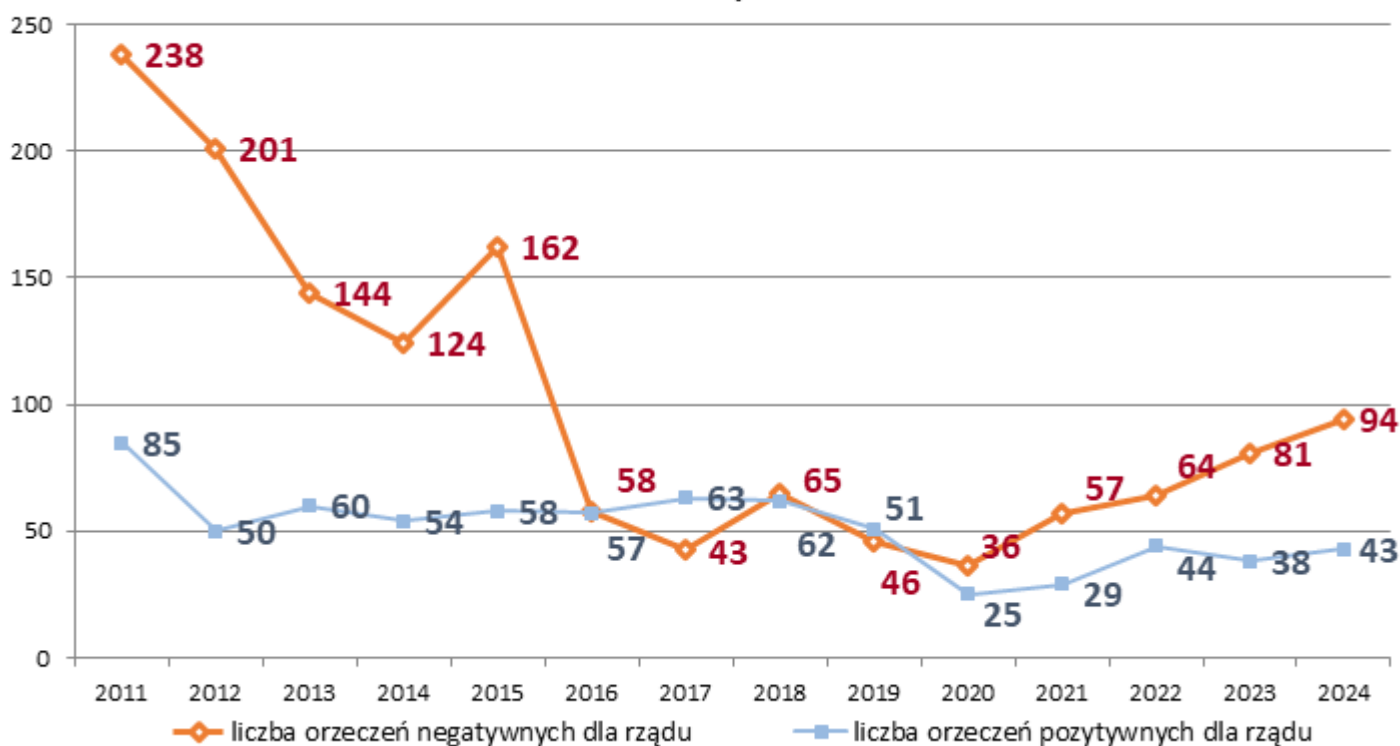
Liczba skarg zakomunikowanych rządowi Rzeczypospolitej Polskiej na przestrzeni ostatnich 15 lat przedstawiona została na poniższym wykresie.

Liczba skarg zakomunikowanych rządowi RP
przez ETPC w danym roku

Jednocześnie rośnie również liczba orzeczeń niekorzystnych dla Rządu (tj. wyroków stwierdzających co najmniej jedno naruszenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz decyzji zatwierdzających ugody lub deklaracje jednostronne Rządu) względem tych, w których ETPC stwierdza brak naruszenia, uznaje skargę za niedopuszczalną lub skreśla ją z przyczyn formalnych.

Liczba orzeczeń ETPC negatywnych i pozytywnych dla rządu
w danym roku

Zdecydowana większość orzeczeń negatywnych dla Rządu niesie za sobą co najmniej obowiązek wypłaty słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez ETPC, a w przypadku wyroków – również konieczność podjęcia środków indywidualnych (dotyczących skarżącego) oraz generalnych (odnoszących się do ogólnych źródeł naruszenia, wymagających zmiany prawa lub praktyki oraz upowszechnienia wyroku).

Dane statystyczne poniżej pokazują, że liczby zasądzeń i kwoty wypłat słusznego zadośćuczynienia są coraz wyższe, a w przypadku naruszeń odzwierciedlających problemy systemowe (sprawy pilotażowe, sprawy powtarzalne) liczba wypłat z jednej decyzji czy wyroku wzrasta nawet do kilkudziesięciu czy kilkuset (tzn. jednym orzeczeniem ETPC rozstrzyga od kilku do nawet ponad stu skarg, połączonych do wspólnego rozpoznania).

Rok	Łączna kwota wypłaconego słusznego zadośćuczynienia (w PLN*) <i>* w przypadku zasądzeń w EUR kwoty wypłat są przeliczane na PLN wg kursu z dnia wypłaty</i>	Liczba orzeczeń stanowiących podstawę do wypłat wraz z liczbą skarg objętych tymi orzeczeniami*, które zostały wypłacone w danym roku** <i>* różnica między liczbą orzeczeń z zasądzeniem a liczbą wypłat wynika z faktu częstego rozstrzygania w ramach jednego orzeczenia wielu skarg połączonych do wspólnego rozpoznania; ** w przypadku orzeczeń, które stały się ostateczne na koniec danego roku, część wypłat następuje jeszcze w tym samym roku, a część już w następnym</i>
2024	7 250 366,10	115 orzeczeń (obejmuje 309 wypłaconych skarg)
2023	5 066 760,58	78 orzeczeń (obejmuje 204 wypłacone skargi)
2022	3 513 310,65	48 orzeczeń (obejmuje 111 wypłaconych skarg)
2021	3 751 716,65	50 orzeczeń (obejmuje 190 wypłaconych skarg)
2020	1 659 335,00	38 orzeczeń (obejmuje 41 wypłaconych skarg)
2019	5 453 965,93	61 orzeczeń (obejmuje 304 wypłacone skargi)
2018	3 356 394,18	41 orzeczeń (obejmuje 161 wypłaconych skarg)
2017	8 354 363,57 (ok. 85% tej kwoty stanowiły wypłaty zasądzone w ramach wyroku pilotażowego Rutkowski i inni p. Polsce, dot. przewlekłości postępowań cywilnych i karnych)	52 orzeczenia (obejmuje 439 wypłaconych skarg)
2016	2 080 767,61	84 orzeczenia (obejmuje 86 wypłaconych skarg)
2015	3 371 276,16	135 orzeczeń (obejmuje 135 wypłaconych skarg)
2014	2 765 147,37	141 orzeczeń (obejmuje 141 wypłaconych skarg)
2013	4 245 195,66	169 orzeczeń (obejmuje 169 wypłaconych skarg)
2012	2 611 564,97	155 orzeczeń (obejmuje 155 wypłaconych skarg)
2011	3 776 363,60	242 orzeczenia (obejmuje 242 wypłacone skargi)
Łącznie:	57 256 528,03 PLN	1409 orzeczeń (obejmuje 2687 wypłaconych skarg)

Problem związany z niekorzystnym bilansem orzeczeń pozytywnych w stosunku do negatywnych, który pociąga za sobą również rosnącą liczbę orzeczeń wymagających wykonania, pogłębia **długi okres pozostawiania orzeczenia w procesie wykonywania**. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. aż 28 wyroków (21% wszystkich wyroków) w sprawach polskich znajduje się w procedurze nadzoru Komitetu Ministrów Rady Europy dłużej niż pięć lat, a najstarsze polskie wyroki w procesie wykonywania pochodzą z 2005 r. Przy czym nie zawsze istnieje związek między długim czasem wykonywania wyroku a szczególnym skomplikowaniem sprawy czy systemowym charakterem stwierdzonego przez ETPC naruszenia, które wymagałyby podjęcia kompleksowych i czasochłonnych działań obejmujących zmianę zarówno prawa, jak i praktyki, a więc byłyby zdolne uzasadnić dłuższy czas niezbędny do wykonania wyroku.

Wskazane wyżej kwestie – duża liczba orzeczeń niekorzystnych dla Rządu oraz długi okres ich wykonywania, należy uznać za problemy nadrzędne związane z procesem wykonywania wyroków ETPC w Polsce.

Ich przyczyną są najczęściej problemy z doprowadzeniem do szybkiej, wystarczającej i trwałej zmiany praktyki i/lub zmiany legislacji krajowej, co z kolei **wynika często z braku współdziałania** wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za podjęcie niezbędnych działań dla rozwiązania problemu leżącego u podstaw stwierdzonego przez ETPC naruszenia, a także z **niewystarczających narzędzi po stronie organu koordynującego proces wykonywania** orzeczeń ETPC w Polsce (Ministra Spraw Zagranicznych). Brak regulacji ustawowej w tym zakresie skutkuje brakiem możliwości włączenia w proces koordynacji podmiotów spoza administracji rządowej, podczas gdy wykonanie niektórych orzeczeń może należeć do wyłącznej kompetencji takich podmiotów. Dotychczasowy model regulacji procedury wykonywania, oparty na zarządzeniu nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, nie daje możliwości uregulowania obowiązku wykonywania – w zakresie swojej właściwości – orzeczeń ETPC przez podmioty niezależne od administracji rządowej, ani nie umożliwia wprowadzenia obowiązku współdziałania wszystkich organów w zakresie wykonywania orzeczeń ETPC.

Ze wskazanymi wyżej problemami nadrzędnymi wiążą się kolejne. Brak ustawowej regulacji mechanizmu koordynowania wyroków i zasad współdziałania organów w zakresie wykonywania sprawia, że dotychczasowym działaniom brakuje wystarczającej skuteczności w celu rozwiązywania problemów systemowych stwierdzanych przez ETPC. To skutkuje dalszym kierowaniem do ETPC licznych skarg na problemy o charakterze powtarzalnym, w których istnieje już orzecznictwo ETPC, takie jak przewlekłość postępowań sądowych i administracyjnych, przewlekłość tymczasowego aresztowania czy naruszenia praw osadzonych. Skargi powtarzalne generują następnie niekorzystne dla Rządu rozstrzygnięcia.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Projektowana ustawa zmierza do wprowadzenia skutecznego systemu wykonywania orzeczeń Trybunału, w tym koordynowania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych działań podmiotów publicznych administracji rządowej i podmiotów publicznych spoza administracji rządowej podejmowanych w celu wykonania orzeczeń Trybunału. Rolą tego systemu jest:

- 1) eliminacja występującego obecnie problemu braku wystarczającej wiedzy podmiotów publicznych, które są właściwe do podjęcia działań w celu wykonania orzeczenia Trybunału, na temat sposobu postępowania po wydaniu orzeczenia Trybunału i ich obowiązków w tym zakresie;
- 2) rozwiązanie problemu braku skutecznych narzędzi po stronie ministra właściwego do spraw zagranicznych do wskazania podmiotu publicznego właściwego do podjęcia działań w celu wykonania orzeczenia Trybunału oraz możliwych sposobów jego wykonania;
- 3) wprowadzenie *expressis verbis* obowiązku podmiotów publicznych do współdziałania w zakresie wykonywania orzeczenia Trybunału;
- 4) uregulowanie procesu wypłaty słusznego zadośćuczynienia orzeczonego przez Trybunał;
- 5) zmniejszenie liczby skarg powtarzalnych komunikowanych przez Trybunał (tj. notyfikowanych rządowi przez Trybunał w celu ustosunkowania się do wskazanych zarzutów podniesionych w skardze) w sprawach przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej.

W aktualnym stanie prawnym problematyka wykonywania orzeczeń Trybunału jest uregulowana w sposób szątkowy w zarządzeniu nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (określanym dalej jako „zarządzenie”).

Jakkolwiek projektowana ustawa częściowo bazuje na unormowaniach przewidzianych w zarządzeniu (w szczególności w odniesieniu do etapów wykonywania orzeczeń Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych), ma szerszy zakres:

- 1) przedmiotowy, gdyż systematyzuje w sposób całościowy problematykę wykonywania orzeczeń Trybunału w zakresie:
 - a) szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych,
 - b) słusznego zadośćuczynienia,
 - c) środka tymczasowego;

2) podmiotowy, gdyż odnosi się również do organów władzy publicznej i innych podmiotów wykonujących zadania publiczne, które są usytuowane poza systemem administracji rządowej.

Systematyka projektowanej ustawy opiera się na podziale jej materii według kryterium rodzaju orzeczenia Trybunału.

Projektowana ustawa obejmuje następujące jednostki systematyzacyjne:

- 1) rozdział 1 „Przepisy ogólne” (art. 1–7);
- 2) rozdział 2 „Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału” (art. 8–22), obejmujący:
 - a) oddział 1 „Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych” (art. 8–19);
 - b) oddział 2 „Wykonywanie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia” (art. 20–22);
- 3) rozdział 3 „Wykonywanie zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego” (art. 23–25);
- 4) rozdział 4 „Zmiany w przepisach” (art. 26–33);
- 5) rozdział 5 „Przepisy dostosowujące i przejściowe oraz przepis końcowy” (art. 34–39).

W rozdziale 1 zawarto m.in. definicje pojęć użytych w ustawie. Zdefiniowano w szczególności pojęcia: podmiotu publicznego, skarżącego, uprawnionego, szczególnych środków indywidualnych, środków generalnych i środków tymczasowych. Ponadto w rozdziale tym wskazano ministra właściwego do spraw zagranicznych jako organ koordynujący działania podmiotów publicznych podejmowane w celu wykonania orzeczenia Trybunału. W celu właściwego wykonywania zadań w zakresie koordynacji działań podmiotów publicznych podejmowanych w celu wykonania orzeczenia Trybunału, projektowana ustawa przewiduje, że przy ministrze właściwym do spraw zagranicznych działa Zespół do spraw wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka jako jego organ opiniodawczo-doradczy w sprawach wykonywania orzeczeń Trybunału.

W rozdziale 2 określono zasady wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału.

Odnosnie wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych projektowana ustawa obejmuje swym zakresem następującą problematykę:

- 1) sposobów wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych;
- 2) typowych sposobów wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie środków generalnych;
- 3) podmiotów wiodących w sprawie wykonywania wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych, a także rozstrzygania sporów w tym zakresie;
- 4) tłumaczenia na język polski tekstu wyroku Trybunału;
- 5) upowszechnienia wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 6) opracowywania projektu planu działań i tekstu ostatecznego planu działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 7) opracowywania projektu raportu z wykonania i tekstu ostatecznego raportu z wykonania zamiast projektu planu działań i tekstu ostatecznego planu działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 8) podejmowania szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych określonych w planie działań w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 9) opracowywania projektu raportu z wykonania i tekstu ostatecznego raportu z wykonania w sprawie wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału;
- 10) kompetencji Prezesa Rady Ministrów w sprawie niewykonanego wyroku Trybunału oraz niewykonanej decyzji Trybunału.

W zakresie słusznego zadośćuczynienia to minister właściwy do spraw zagranicznych wypłacać będzie słuszne zadośćuczynienie w wysokości i terminie określonych w wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału – na podstawie dyspozycji płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia. Dyspozycji płatności dokonywać się będzie na uwierzytelnionym przez ministra właściwego do spraw zagranicznych na potrzeby wykonania wyroku Trybunału albo decyzji Trybunału i przekazanym przez tego ministra uprawnionemu albo pełnomocnikowi uprawnionego formularzu płatności. Jeżeli przed upływem terminu płatności słusznego zadośćuczynienia minister właściwy do spraw zagranicznych nie otrzyma od uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego uwierzytelnionego formularza płatności, wypełnionego zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 21 ust. 5 projektowanej ustawy, wykonuje wyrok Trybunału albo decyzję Trybunału w zakresie słusznego zadośćuczynienia przez skierowanie do właściwego sądu wniosku o złożenie kwoty słusznego zadośćuczynienia do depozytu sądowego.

Rozdział 3 reguluje kwestie wykonywania zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego. W tym zakresie przewiduje się, że:

- 1) o wydaniu zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego minister właściwy do spraw zagranicznych zawiadamia niezwłocznie, w celu jego wykonania, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, przy czym wraz z zawiadomieniem (obejmującym treść środka tymczasowego, wskazanie skarżącego,

- którego dotyczy środek tymczasowy, lub sprawy, której dotyczy środek tymczasowy, oraz okres obowiązywania środka tymczasowego) przekazuje dokumenty otrzymane z Trybunału, które dotyczą środka tymczasowego;
- 2) w sprawach pilnych przekazanie zawiadomienia o wydaniu zarządzenia Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego może nastąpić telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w inny sposób umożliwiający skuteczne przekazanie informacji, natomiast przekazanie otrzymanych z Trybunału dokumentów tej sprawie może nastąpić za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w inny sposób umożliwiający skuteczne przekazanie informacji;
 - 3) w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla zapobieżenia niepowetowanej szkocie dla skarżącego, zarządzenie Trybunału o zastosowaniu środka tymczasowego wykonuje się także w przypadku, gdy podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, dowiedział się o jego treści w sposób inny niż w wyniku otrzymania zawiadomienia ministra właściwego do spraw zagranicznych (w szczególności w przypadku przekazania tego zarządzenia Trybunału w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości co do jego autentyczności przez pełnomocnika skarżącego ustanowionego w postępowaniu przed Trybunałem) – w takim przypadku podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, podejmuje niezwłocznie działania w celu uzyskania od ministra właściwego do spraw zagranicznych potwierdzenia faktu wydania przez Trybunał zarządzenia o zastosowaniu środka tymczasowego i jego treści;
 - 4) w terminie wyznaczonym przez Trybunał albo niezwłocznie, jeżeli terminu nie wyznaczono, podmiot publiczny, którego właściwości dotyczy środek tymczasowy, podejmuje działania w celu wykonania środka tymczasowego, w szczególności:
 - a) zaprzestaje lub nie podejmuje działania wskazanego przez Trybunał,
 - b) podejmuje działanie wymagane przez Trybunał,
 - c) wydaje, zmienia lub uchyla rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach,
 - d) wydaje polecenia służbowe w zakresie swojej właściwości– przekazując niezwłocznie informację w tym zakresie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

Rozdział 4 dotyczący przepisów zmieniających reguluje cztery kompleksy zagadnień.

Po pierwsze, przewidziane w przepisach art. 26, art. 29 oraz art. 31–33 projektowanej ustawy nowelizacji ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym stanowią legislacyjną konsekwencję art. 6 projektowanej ustawy. Przepis ten stanowi, że w celu przygotowania dla Trybunału i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania podmiot publiczny zapewnia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach, dostęp do akt sprawy albo odpisów akt sprawy w postępowaniu prowadzonym na podstawie odrębnej ustawy. Zgodnie z art. 38 Konwencji zainteresowane państwa-strony mają obowiązek udzielania Trybunałowi wszelkich niezbędnych ułatwień dla skutecznego przeprowadzenia podjętego dochodzenia. Należy też podkreślić, że w przypadku braku współpracy pozwanego państwa zarówno Trybunał, jak i Komitet Ministrów Rady Europy, mogą wyciągnąć z tego stosowne – negatywne dla tego państwa – wnioski. W celu zapewnienia dostępu ministra właściwego do spraw zagranicznych do akt sprawy albo odpisów akt sprawy w postępowaniu prowadzonym na podstawie wymienionych ustaw w sposób proporcjonalny do celu, jakim jest zapewnienie profesjonalnej reprezentacji Rzeczypospolitej Polskiej przed tymi organami, proponuje się – co do zasady – przyjęcie unormowania, wedle którego może on żądać udostępnienia akt sprawy zakończonej na okres nie dłuższy niż 14 dni albo odpisów akt sprawy niezakończonych – wyłącznie w celu przygotowania dla Trybunału i Komitetu Ministrów Rady Europy informacji i dokumentów w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału, wydanego w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, oraz w zakresie niezbędnym do realizacji tego zadania.

Po drugie, art. 27 pkt 1 projektowanej ustawy zmierza do przesądzenia *expressis verbis*, w drodze nowelizacji ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, że ostateczne orzeczenie Trybunału wydane w sprawie ze skargi indywidualnej, w której stroną jest Rzeczpospolita Polska, jak również ugoda zawarta przed Trybunałem w tej sprawie, stanowią tytuł egzekucyjny. Proponowana nowelizacja zmierza do jednoznacznego rozstrzygnięcia sporów dotyczących nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu Trybunału.

Po trzecie, przepisy art. 27 pkt 2 oraz art. 28 projektowanej ustawy, które nowelizują odpowiednio ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawę z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, zmierzają do ustanowienia zasady, w myśl której sumy przyznane orzeczeniem Trybunału nie podlegają egzekucji cywilnej i egzekucji administracyjnej, jeżeli egzekwowana wierzytelność przysługuje jednostce samorządu terytorialnego. W aktualnym stanie prawnym wyłączenie to ma zastosowanie wyłącznie w sytuacji, w której egzekwowana wierzytelność przysługuje Skarbowi Państwa. Odniesienie tego wyłączenia również do wierzytelności przysługującej jednostce samorządu terytorialnego ma na celu zwiększenie gwarancji skuteczności realizacji wyroku Trybunału oraz decyzji Trybunału, w których orzeczono słuszne zadośćuczynienie na rzecz skarżącego, z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału (zob. wyrok z dnia 22 czerwca 1972 r. w sprawie Ringeisen przeciwko Austrii, skarga 2614/65, wyrok z dnia

28 lipca 1999 r. w sprawie Selmouni przeciwko Francji, skarga nr 25803/94, a także wyrok z dnia 18 maja 2000 r. w sprawie Velikova przeciwko Bułgarii, skarga nr 41488/98). Nie można bowiem wykluczyć sytuacji, w której Komitet Ministrów Rady Europy uznałby orzeczenie Trybunału za niewykonane przez Rzeczpospolitą Polską z uwagi na dokonanie zajęcia i potrącenia przez właściwą jednostkę samorządu terytorialnego przysługującej jej wierzytelności wobec skarżącego z kwot przyznanych mu przez Trybunał tytułem słusznego zadośćuczynienia.

Po czwarte, przewidziana w art. 30 projektowanej ustawy nowelizacja ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej stanowi legislacyjną konsekwencję art. 5 ust. 1 projektowanej ustawy, zgodnie z którym minister właściwy do spraw zagranicznych koordynuje działania podmiotów.

W rozdziale 5 zawarto m.in. rozwiązanie zmierzające do utworzenia i ustalenia składu Zespołu. Ponadto zawarto regulację wskazującą, że ustawa wchodzi po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Zaproponowany okres *vacatio legis* zapewnia tak podmiotom publicznym, jak i uprawnionym i ich pełnomocnikom niezbędny czas na zapoznanie się z unormowaniami projektowanej ustawy oraz podjęcie stosownych działań w celu dostosowania się do nich.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W państwach będących dłużej stronami Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, mających dłuższą praktykę w wykonywaniu orzeczeń ETPC, w szczególności w stosunku do których wydawanych jest mniej wyroków, w tym wyroków stwierdzających naruszenia o charakterze systemowym, brak jest ustawowych regulacji w zakresie wykonywania wyroków ETPC. Proces wykonywania bazuje w tych państwach najczęściej na innego rodzaju aktach prawnych lub na ustalonej praktyce. Polska może zaproponować zatem rozwiązanie wzorcowe w obszarze procedury wykonywania wyroków ETPC dla pozostałych państw Rady Europy, w tym państw członkowskich Unii Europejskiej.

Niezależnie od sposobu uregulowania wewnątrzkrajowego procesu wykonywania wyroków ETPC, w zdecydowanej większości państw członkowskich Rady Europy (co najmniej w 34) funkcję koordynującą ten proces pełni pełnomocnik danego kraju przed ETPC (w tym także za pośrednictwem zastępcy ds. wykonywania wyroków).

Proponowany projekt ustawy uwzględnia też szereg dokumentów zawierających zalecenia organów Rady Europy. Jest dostosowany do uregulowań procedury nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń ETPC przyjętych przez Komitet Ministrów Rady Europy.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Minister Spraw Zagranicznych	1		Wskazanie Ministra Spraw Zagranicznych jako organu koordynującego proces wykonywania orzeczeń ETPC oraz określenie jego zadań.
Organy wiodące, odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych wyroków ze względu na właściwość merytoryczną			Określenie obowiązków związanych z upowszechnianiem informacji o treści orzeczenia oraz przekazania informacji na temat treści planu działań i terminów podjęcia tych działań.
Sądownictwo powszechne	11 (sądy apelacyjne), 47 (sądy okręgowe), 319 (sądy rejonowe)		Rozszerzono kognicję sądów rejonowych w sprawach nieprocesowych o zezwolenie na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego. W razie przyjęcia powyższego rozwiązania na sądy rejonowe w I instancji oraz na sądy okręgowe w II instancji zostaną nałożone dodatkowe obowiązki związane ze sprawami depozytowymi.

Skarżący w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska			Określenie praw i obowiązków w procesie wypłaty słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez ETPC.
--	--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Przeprowadzone zostały konsultacje publiczne, w tym z organizacjami samorządów prawniczych, w szczególności adwokatury i radców prawnych, a także organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną praw człowieka. W tym celu projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677). Termin na zgłaszanie uwag w ramach konsultacji publicznych i opiniowania wyniósł 21 dni.

W dniu 4 września 2025 r. została zorganizowana konferencja uzgodnieniowa. W trakcie konferencji odniesiono się do uwag zgłoszonych w ramach uzgodnień międzyresortowych i opiniowania. Zdecydowana ich większość została uzgodniona lub wyjaśniona. W zakresie w jakim nie doszło do uzgodnienia treści projektu z podmiotami zgłaszającymi uwagi w ramach uzgodnień międzyresortowych, sporządzono protokół rozbieżności, który zawiera jedną uwagę dotyczącą finansowania skutków wejścia w życie projektowanej regulacji, tj. zwiększenia części budżetowej Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Sprawiedliwości w związku z koniecznością utworzenia pięciu dodatkowych etatów w każdym z tych resortów, co pozwoli na skuteczną i rzetelną realizację zadań wynikających z projektowanej ustawy.

W dniu 11 września 2025 r. została zorganizowana konferencja z podmiotami zgłaszającymi uwagi w ramach konsultacji publicznych, w trakcie której zostały wyjaśnione wszystkie uwagi zgłoszone do projektu ustawy.

Wyniki przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania zostały opisane w raporcie z konsultacji. Zestawienie uwag nieuwzględnionych w toku opiniowania sporządzono w odrębnym dokumencie.

Projekt ustawy w ramach konsultacji publicznych i opiniowania został przesłany do następujących podmiotów:

- 1) Centralny Zarząd Służby Więziennej;
- 2) Komenda Główna Policji;
- 3) Komenda Główna Straży Granicznej;
- 4) Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- 5) Krajowa Administracja Skarbowa;
- 6) Krajowa Rada Sądownictwa;
- 7) Naczelny Sąd Administracyjny;
- 8) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- 9) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- 10) Prokuratura Generalna RP;
- 11) Prokuratura Krajowa;
- 12) Rada Dialogu Społecznego;
- 13) Rada do spraw Uchodźców;
- 14) Rzecznik Praw Obywatelskich;
- 15) Rzecznik Praw Pacjenta;
- 16) Sąd Najwyższy;
- 17) Urząd do spraw Cudzoziemców;
- 18) Amnesty International Polska;
- 19) Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa;
- 20) Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny;
- 21) Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
- 22) Instytut Miast Praw Człowieka;
- 23) Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris;
- 24) Krajowa Izba Radców Prawnych;
- 25) Krajowa Rada Komornicza;
- 26) Krajowa Rada Notarialna;
- 27) Krajowa Rada Prokuratury;
- 28) Naczelna Rada Adwokacka;
- 29) Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych;
- 30) Sieć Obywatelska Watchdog Polska;
- 31) Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”;
- 32) Stowarzyszenie Sędziów „Themis”;
- 33) Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(uwzględniony 3% wzrost)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)
Dochody ogółem	0,21	0,24	0,24	0,25	0,25	0,26	0,26	0,27	0,28	0,30	0,30	2,86
budżet państwa	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,05	0,46
JST	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,11
pozostałe jednostki (oddzielnie), w tym:	0,17	0,19	0,19	0,20	0,20	0,21	0,21	0,22	0,22	0,24	0,24	2,29
ZUS	0,13	0,14	0,14	0,15	0,15	0,16	0,16	0,17	0,17	0,18	0,18	1,73
NFZ	0,03	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,05	0,05	0,45
Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,11
Wydatki ogółem	0,50	0,56	0,58	0,60	0,61	0,64	0,65	0,67	0,69	0,71	0,73	6,94
budżet państwa, w tym:	0,50	0,56	0,58	0,60	0,61	0,64	0,65	0,67	0,69	0,71	0,73	6,94
Całkowity koszt wynagrodzeń pracodawcy (zatrudnieni pracownicy)	0,41	0,46	0,47	0,49	0,50	0,52	0,53	0,55	0,56	0,58	0,60	5,67
Pozostałe koszty utrzymania stanowisk pracy	0,09	0,10	0,11	0,11	0,11	0,12	0,12	0,12	0,13	0,13	0,13	1,27
JST	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Saldo ogółem	-0,29	-0,32	-0,34	-0,35	-0,36	-0,38	-0,39	-0,40	-0,41	-0,41	-0,43	-4,08
budżet państwa	-0,47	-0,52	-0,54	-0,56	-0,57	-0,60	-0,61	-0,63	-0,64	-0,66	-0,68	-6,48
JST	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,11
pozostałe jednostki (oddzielnie)	0,17	0,19	0,19	0,20	0,20	0,21	0,21	0,22	0,22	0,24	0,24	2,29

Źródła finansowania	W tabeli wskazano skutki finansowe wprowadzenia regulacji. W części dochodowej ujęto wzrost dochodów jednostek sektora finansów publicznych z tytułu wysokości odprowadzanych obowiązkowych danin (podatku dochodowego od osób fizycznych i składek (ZUS, NFZ, FP, FS)) związanych z zatrudnieniem pracowników. W związku z bardzo niskimi kwotami dochody Funduszu Pracy i Funduszu Solidarnościowego zostały w tabeli przedstawione łącznie. Projektowane rozwiązania będą skutkowały obciążeniem dla sektora finansów publicznych. Wydatki związane z wdrożeniem ustawy zostaną sfinansowane przez zwiększenie części budżetowej 45 – sprawy zagraniczne, której dysponentem jest minister właściwy do spraw zagranicznych, w wysokości wskazanej w powyższej tabeli oraz w regule wydatkowej zawartej w projekcie ustawy. W obliczeniach skutków finansowych dla jednostek sektora finansów publicznych przyjęto założenie, że udział jednostek samorządu terytorialnego w dochodach z PIT w 2026 r. i kolejnych latach pozostanie na stałym poziomie 85,0%. Uwzględniono dynamikę cen towarów i usług konsumpcyjnych.
	Wydatki budżetowe wynikające z implementacji projektowanych w ustawie rozwiązań obejmują koszty osobowe związane ze skuteczną i rzetelną realizacją zadań wynikających z projektowanej ustawy. Konieczne jest utworzenie trzech etatów z mnożnikiem 3,25. Zadania pracowników na wnioskowanych etatach będą obejmowały: – analizę stanu wykonywania spraw szczególnie skomplikowanych i/lub pozostających długotrwale w procesie wykonywania (w przypadku doświadczonych pracowników, po ok. 5 spraw na pracownika) oraz pozostałych spraw w procesie wykonywania (po ok. 15 spraw na pracownika) w celu zidentyfikowania właściwych podmiotów i rodzaju działań możliwych do podjęcia w celu wykonania danego wyroku/jednego z problemów wynikających z danego wyroku;
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	

	– analizę orzecznictwa Trybunału i spraw w wykonywaniu przed Komitetem Ministrów Rady Europy dotyczących innych państw, w których przyjęte rozwiązania mogą być przydatne dla wykonywania orzeczeń w sprawach polskich; – przygotowywanie propozycji uwag do przedstawianych przez inne organy lub podmioty informacji nt. planowanych środków w celu wykonania danego orzeczenia; – monitorowanie terminowości przedstawiania przez inne organy lub informacji dokumentów i informacji, do których zobowiązuje ustawa; – przygotowywanie, na podstawie otrzymanych od właściwych organów lub podmiotów dokumentów i informacji, planu działania lub raportu z wykonania wyroku w jednym z języków oficjalnych Rady Europy; w razie potrzeby – prowadzenie konsultacji z ww. organami w celu uzgodnienia ostatecznej treści planu działania lub raportu z wykonania; przekazanie tak opracowanego planu lub raportu do Komitetu Ministrów Rady Europy; – przygotowywanie analizy w zakresie właściwego organu wiodącego w przypadku braku jego ujawnienia lub wątpliwości co do właściwego dla wykonania orzeczenia podmiotu; – przygotowywanie informacji i wyjaśnień dla organów właściwych w zakresie wykonywania danego orzeczenia; – realizowanie innych obowiązków informacyjnych wynikających z projektowanej ustawy; – odnośnie do pracowników koordynujących proces płatności: przygotowanie dokumentacji w procesie płatności (prowadzenie listy zobowiązań, kontrolowanie terminowości przekazywanej przez pracowników dokumentacji, dbanie o terminowość i prawidłowość przekazywania dyspozycji wypłaty do biura właściwego w obszarze finansów, wprowadzanie danych dotyczących płatności do systemu księgowo-finansowego), kontaktowanie się ze skarżącymi i ich pełnomocnikami w celu pozyskania danych do płatności, sprawdzanie prawidłowości pozyskiwanych dyspozycji wypłat, w tym złożenia ich na uwierzytelnionych formularzach według ustalonego wzoru, przygotowanie wniosków o uruchomienie rezerwy celowej budżetu państwa w celu realizacji zobowiązań wynikających z orzeczeń organów międzynarodowej ochrony praw człowieka, sporządzanie wniosków o utworzenie depozytów sądowych i współpraca w tym zakresie z biurem właściwym w obszarze obsługi prawnej resortu, sporządzanie projektów informacji o zrealizowaniu płatności w celu przekazania do Sekretariatu Rady Europy, przygotowanie informacji o dokonanych płatnościach na podstawie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na bieżące potrzeby; – utrzymywanie kontaktów roboczych z organami właściwymi do wykonywania konkretnych orzeczeń (co najmniej kilka razy w tygodniu); – utrzymywanie kontaktów roboczych z przedstawicielami Sekretariatu Rady Europy obsługującego Komitet Ministrów Rady Europy (co najmniej raz w tygodniu); – koordynacja przygotowań rocznego sprawozdania z wykonywania orzeczeń Trybunału w sprawach polskich w roku poprzedzającym; – udział w wybranych posiedzeniach Komitetu Ministrów Rady Europy w formie ds. praw człowieka; – analiza projektów decyzji Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawach polskich, konsultowanie projektów z właściwymi merytorycznie organami lub podmiotami, prowadzenie (w przypadku doświadczonych pracowników) konsultacji ws. ewentualnych uwag do projektów decyzji, przekazywanie właściwym organom lub podmiotom ostatecznych tekstów decyzji wraz z informacją o ich treści w języku polskim, monitorowanie terminowości przekazywania przez właściwe organy lub podmioty informacji w odpowiedzi na kwestie poruszone w decyzji. Wszystkie zadania wykonywane są w perspektywie średnio i długookresowej. Ich natężenie będzie wysokie, z okresowym spiętrzeniem wynikającym z kalendarza prac Komitetu Ministrów Rady Europy lub terminów przewidzianych projektowaną ustawą. Do obliczeń dla danego roku przyjęto jako podstawę wynagrodzenie z roku poprzedniego. Powyższa tabela zawierająca wyliczenia w zakresie wpływu na sektor finansów publicznych przedstawia w całości założenia do obliczeń dotyczących wynagrodzeń ww. pracowników MSZ (w zł).
--	---

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł,	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							

ceny stałe z 2025 r.)	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało wpływu na sektor dużych przedsiębiorstw.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało wpływu na sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało bezpośrednio wpływu na rodziny oraz gospodarstwa domowe, w tym sytuację ekonomiczną i społeczną osób niepełnosprawnych oraz osób starszych. Projektowana ustawa w sposób pośredni wpłynie na obywateli – ustawowe określenie procedury wypłaty słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez ETPC będzie miało pozytywny wpływ na wiedzę i świadomość obywateli w odniesieniu do procesu wypłaty, jego ram czasowych, gwarancji proceduralnych, a także obowiązków osób, które uzyskały zasądzenie z ETPC. Dzięki ustawie wszyscy obywatele będą mogli poznać zasady w zakresie możliwości zajęcia słusznego zadośćuczynienia przez komornika czy składania kwoty zasądzonego zadośćuczynienia do depozytu sądowego.						
Niemierzalne								
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Projekt ustawy nie będzie w sposób bezpośredni oddziaływał na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe. Pośredni wpływ na obywateli będzie miało uregulowanie procedury wypłaty słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez ETPC (zob. tabela powyżej). Wskazanie elementów tego procesu, w tym terminów dokonywania czynności i skutków ich niedochowania, zwiększy świadomość ogółu obywateli. Natomiast uregulowanie procesu wykonywania orzeczeń ETPC przez wprowadzenie mechanizmu koordynacji i zasady współdziałania będzie miało pozytywny wpływ na stan przestrzegania praw człowieka zagwarantowanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.						

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

Ustawa ma na celu kompleksowe uregulowanie procesu wykonywania orzeczeń ETPC w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska przez wprowadzenie mechanizmu koordynacji tego procesu oraz zasady współdziałania pomiędzy wszystkimi podmiotami wykonującymi zadania publiczne w zakresie wykonywania orzeczeń. Mechanizmy i rozwiązania przewidziane w projektowanej ustawie wpłyną na usprawnienie i skrócenie procesu wykonywania orzeczeń co zmniejszy liczbę dokumentów.

Jednocześnie projektowana regulacja wpłynie na zwiększenie obciążeń w zakresie zwiększenia liczby dokumentów, liczby procedur, a także w zakresie obowiązków informacyjnych po stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jako organu koordynującego proces wykonywania orzeczeń ETPC, przez m.in. konieczność ustalenia wzoru formularza płatności słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez ETPC i wydania rozporządzenia w tym zakresie; sporządzanie tłumaczeń na język oficjalny Rady Europy informacji przygotowywanych przez organy wiodące na temat wykonywania danego

orzeczenia; konieczność udzielania niezbędnych informacji i wyjaśnień innym organom lub podmiotom na temat wykonywanego orzeczenia.

Zwiększy się również obciążenie organów wiodących, odpowiedzialnych za wykonanie danego wyroku, przez m.in. konieczność sporządzania tłumaczenia wyroku na język polski; konieczność sporządzania informacji (planów działań, raportów z wykonania) dotyczących wykonania danego wyroku, w tym przeprowadzenia analizy prawa i praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez ETPC oraz przygotowania na jej podstawie stanowiska w przedmiocie zasadności podjęcia prac legislacyjnych lub zmiany praktyki.

Dzięki usprawnieniu procesu wykonywania wyroków za pomocą projektowanego mechanizmu koordynacyjnego pozytywne skutki odczuje ogół obywateli i pozostałe osoby pozostające w jurysdykcji RP, m.in. w zakresie skrócenia czasu załatwienia sprawy, odformalizowania i uproszczenia postępowań etc.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana ustawa nie będzie miała bezpośredniego wpływu na rynek pracy poza sektorem finansów publicznych (zob. pkt 6). W odniesieniu do sektora finansów publicznych planowane jest wzmocnienie kadrowe Ministerstwa Spraw Zagranicznych odnośnie do stanowisk odpowiedzialnych za wykonywanie zadań organu koordynującego w zakresie wykonywania orzeczeń ETPC (MSZ).

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☒ inne: prawa człowieka	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
---	---	---

Omówienie wpływu	Uregulowanie ustawowe procesu wykonywania orzeczeń ETPC przez wprowadzenie mechanizmu koordynacji i zasady współdziałania będzie miało pozytywny wpływ na stan przestrzegania praw człowieka w Polsce dzięki szybszemu i sprawniejszemu podejmowaniu działań niezbędnych do wyeliminowania źródła naruszenia praw człowieka zagwarantowanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Skutki tych działań, podjęte na kanwie konkretnego wyroku, będą oddziaływały także na ogół osób znajdujących się w jurysdykcji Rzeczypospolitej Polskiej przez dostosowanie prawa i praktyki do wymogów wynikających z orzecznictwa ETPC, wzmocnienie skuteczności krajowych środków odwoławczych, a także zwiększenie świadomości standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa ETPC przez organy wykonujące zadania publiczne, odpowiedzialne za wykonanie danego wyroku. Jak wskazano w pkt 4 i 6 przyjęcie ustawy będzie wiązało się również z rozszerzeniem kognicji sądów. W efekcie na sądy rejonowe w I instancji oraz na sądy okręgowe w II instancji zostaną nałożone dodatkowe obowiązki związane ze sprawami depozytowymi. Z uwagi jednak na ograniczony krąg podmiotów, na które oddziałuje projekt oraz fakt, że skarżący są stroną aktywnie dochodzącą swoich praw, ewentualnie mogące się pojawiać wnioski o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego będą miały charakter incydentalny. W związku z tym będzie to miało znikomy wpływ na obciążenie pracą sędziów oraz koszty funkcjonowania sądownictwa w Polsce. Te sprawy będą mogły być rozpoznawane przez sądy w ramach istniejących etatów. Z powyższych względów ewentualne koszty związane z wejściem w życie projektowanej ustawy w tym zakresie zostaną sfinansowane w ramach dotychczasowych wydatków/kosztów jednostek sektora finansów publicznych.
------------------	--

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Ustawa wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Nie jest przewidziana formalna ocena ex-post skutków regulacji.

Ocena efektów projektowanej ustawy będzie dokonywana przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych na podstawie aktualnie zbieranych danych dotyczących m.in.: liczby komunikowanych Rządowi przez ETPC nowych skarg i problemów, które są w tych skargach podnoszone – w szczególności czy mają charakter powtarzalny względem spraw już rozstrzygniętych wyrokiem stwierdzającym naruszenie, czy wskazują na brak skuteczności aktualnych rozwiązań i środków odwoławczych;

liczby orzeczeń pozytywnych i negatywnych dla Rządu i zmian w zakresie wzajemnego stosunku między nimi; liczby wyroków stwierdzających problem systemowy i liczby orzeczeń powtarzalnych względem takich wyroków; ogólnej liczby orzeczeń (wyroków i decyzji zatwierdzających ugody) w wykonywaniu; liczby orzeczeń uznanych przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonane.

Na podstawie powyższych danych, jak również na podstawie oficjalnych danych ETPC dotyczących liczby wpływających do niego skarg i liczby skarg komunikowanych Rządowi w celu ustosunkowania się do wskazanych przez ETPC zarzutów podniesionych w skardze, oraz oficjalnych danych dotyczących wykonywania publikowanych przez Sekretariat obsługujący Komitet Ministrów Rady Europy, Ministerstwo Spraw Zagranicznych będzie badało efekty funkcjonowania wprowadzonego projektowaną regulacją mechanizmu koordynacji wykonywania orzeczeń przez: (1) monitorowanie czasu trwania wykonania wyroków wydanych po wejściu w życie ustawy, przyjmując jako wartość pożądaną na wykonanie nowego standardowego orzeczenia (tj. nieujawniającego systemowego charakteru naruszenia czy kompleksowego problemu według klasyfikacji Komitetu Ministrów Rady Europy) okres do trzech lat od kiedy stało się ostateczne; (2) stosunek liczby wyroków pozostających w procesie wykonywania przez okres dłuższy niż pięć lat do pozostałych wyroków, zakładając jego zmniejszenie o 20% (wg stanu na dzień 4 grudnia 2024 r. stosunek ten wynosił 39 do 135, zatem wyroki pozostające w wykonywaniu przez ponad pięć lat stanowiły 29% wszystkich wyroków); (3) stosunek liczby orzeczeń pozytywnych do negatywnych, zakładając odwrócenie negatywnego trendu w tym zakresie w ciągu pięciu lat od wejścia w życie ustawy; (4) stosunek liczby skarg komunikowanych Rządowi przez ETPC w danym roku do liczby skarg wniesionych do ETPC przeciwko Polsce i przydzielonych do rozpoznania składom orzekającym (w 2023 r. 1843 skargi zostały przydzielone składom orzekającym ETPC do rozpoznania, a zakomunikowanych Rządowi zostało 421).

Z uwagi na co najmniej kilkuletni czas życia skargi od wniesienia do rozstrzygnięcia przez ETPC, a także co najmniej roczny okres wykonywania wyroku ETPC (zakładając przekazanie Komitetowi Ministrów Rady Europy raportu z wykonania w ciągu 6 miesięcy od dnia, w którym wyrok stał się ostateczny, oraz co najmniej 3 miesiące na analizę raportu oraz przygotowanie rezolucji zamykającej nadzór Komitetu nad wykonywaniem danego wyroku), realna ocena wpływu projektowanej regulacji na liczbę nowych skarg komunikowanych Rządowi, zmniejszenie liczby negatywnych dla Rządu orzeczeń i skrócenie czasu wykonywania wyroków będzie możliwa po 5 latach obowiązywania ustawy. Należy pamiętać, że w najbliższych latach orzeczenia wydawane przez ETPC będą dotyczyć stanów faktycznych sprzed kilku lat, więc pełen wpływ projektowanej ustawy będzie odsunięty w czasie. W ciągu 2–3 lat od dnia wejścia w życie ustawy wymienione wyżej dane będą wykorzystywane do analizy wyłącznie trendów.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych będzie również badało prawidłowość realizowania projektowanej ustawy przez analizowanie terminowości i kompleksowości przekazywanych przez organy wiodące do wykonania danego wyroku informacji nt. planowanych i podjętych środków w celu jego wykonania, badania terminowości przekazywanych dyspozycji płatności przez uprawnionych oraz terminowości wypłaty słusznego zadośćuczynienia przez MSZ.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak załączników.

RAPORT Z KONSULTACJI

projektu ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (UD 177)

1) Omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania

Projekt ustawy wpisany został w dniu 23 grudnia 2024 r. do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod nr UD 177.

Przeprowadzone zostały konsultacje publiczne, w tym z organizacjami samorządów prawniczych, w szczególności adwokatury i radców prawnych, a także z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną praw człowieka. W tym celu projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny” zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535).

Termin na zgłaszanie uwag w ramach konsultacji publicznych i opiniowania wynosił 21 dni.

W dniu 3 marca 2025 r. projekt został przekazany następującym podmiotom do konsultacji publicznych:

- 1) Centralny Zarząd Służby Więziennej;
- 2) Komenda Główna Policji;
- 3) Komenda Główna Straży Granicznej;
- 4) Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- 5) Krajowa Administracja Skarbowa;
- 6) Krajowa Izba Radców Prawnych;
- 7) Krajowa Rada Komornicza;
- 8) Krajowa Rada Notarialna;
- 9) Krajowa Rada Prokuratury;
- 10) Krajowa Rada Sądownictwa;
- 11) Naczelna Rada Adwokacka;
- 12) Naczelny Sąd Administracyjny;
- 13) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
- 14) Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- 15) Prokuratoria Generalna RP;
- 16) Prokuratura Krajowa;
- 17) Rada Dialogu Społecznego;
- 18) Rada do spraw Uchodźców;
- 19) Rzecznik Praw Obywatelskich;
- 20) Rzecznik Praw Pacjenta;
- 21) Sąd Najwyższy;
- 22) Urząd do spraw Cudzoziemców.

W dniu 3 marca 2025 r. projekt został przekazany następującym podmiotom do zaopiniowania:

- 1) Amnesty International Polska;
- 2) Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa;
- 3) Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny;
- 4) Helsińska Fundacja Praw Człowieka;
- 5) Instytut Miast Praw Człowieka;
- 6) Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris;
- 7) Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych;

- 8) Sieć Obywatelska Watchdog Polska;
- 9) Stowarzyszenie Prokuratorów „Lex Super Omnia”;
- 10) Stowarzyszenie Sędziów „Themis”;
- 11) Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”.

Z uwagi na zakres projektu, który nie dotyczy zadań organizacji zawodowych, projekt nie podlegał opiniowaniu przez reprezentatywne związki zawodowe.

Z uwagi na zakres projektu, który nie dotyczy praw i interesów organizacji pracodawców, projekt nie podlegał opiniowaniu przez reprezentatywne organizacje pracodawców.

Uwagi do projektu w ramach konsultacji publicznych zgłosiły następujące podmioty:

- 1) Amnesty International Polska;
- 2) Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris;
- 3) Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”;
- 4) Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Uwagi do projektu w ramach opiniowania zgłosiły następujące podmioty:

- 1) Sąd Najwyższy;
- 2) Prokuratura Krajowa;
- 3) Naczelna Rada Adwokacka;
- 4) Krajowa Izba Radców Prawnych;
- 5) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych
- 6) Rzecznik Praw Obywatelskich

W dniu 4 września 2025 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa z podmiotami, które zgłosiły uwagi w ramach uzgodnień międzyresortowych i opiniowania.

W dniu 11 września 2025 r. odbyła się konferencja z podmiotami, które zgłosiły uwagi w ramach konsultacji publicznych.

Szczegółowe uwagi zgłoszone w ramach opiniowania i konsultacji publicznych oraz stanowisko organu wnioskującego do uwag stanowią załącznik do niniejszego raportu.

- 2) Przedstawienie wyników zasięgnięcia opinii, dokonania konsultacji albo uzgodnienia projektu z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym**

Projekt nie wymagał przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu.

- 3) Wskazanie podmiotów, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa, wraz ze wskazaniem kolejności dokonania zgłoszeń albo informację o ich braku.**

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny” zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności

lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535).
Każdy zainteresowany podmiot mógł się zapoznać z projektem i zgłosić do niego uwagi.

Nie wpłynęło żadne zgłoszenie dotyczące zainteresowania pracami nad projektem.

Załączniki:

- 1) zestawienie uwag zgłoszonych w ramach opiniowania;
- 2) zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych.

Zestawienie uwag zgłoszonych w toku opiniowania
do projektu ustawy o wykonywaniu orzeczeń
Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Lp.	Przedmiot uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko Ministra Spraw Zagranicznych*
	1.	2.	3.	4.
1.	Art. 2 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Należy rozważyć włączenie do słowniczka pojęć ustawowych terminu „ostateczny wyrok Trybunału”. Proponuje się, by pojęcie to zostało zdefiniowane w następujący sposób: „wyrok Trybunału, który uzyskał status prawomocności, zgodnie z postanowieniami art. 28 ust. 2 albo art. 44 ust. 1 i 2 Konwencji”.	Uwaga nieuwzględniona. Mając na względzie, że status ostateczności wyroków ETPCz regulują postanowienia art. 28 ust. 2, art. 42 oraz art. 44 ust. 1 i 2 Konwencji, proponowana definicja byłaby niezgodna z § 11 „Zasad techniki prawodawczej”, zgodnie z którym w ustawie nie zamieszcza się wypowiedzi, które nie służą wyrażaniu norm prawnych.
2.	Art. 2 pkt 2 projektu ustawy	Sąd Najwyższy	W art. 2 pkt 2 projektu ustawy, w ramach objaśnienia wyrażen figuruje „oficjalne streszczenie wyroku”, które jest rozumiane jako „streszczenie wyroku przygotowane przez Kancelarię Trybunału i opublikowane w bazie wyroków i decyzji Europejskiego Trybunału Człowieka”. Tymczasem należy wyjaśnić, że przedmiotowe dokumenty w rzeczywistości nie stanowią oficjalnych tłumaczeń orzeczeń Trybunału. Przygotowane w ramach Kancelarii Trybunału streszczenia wybranych orzeczeń mogą być przygotowane w ramach komunikatu prasowego („press release”) lub streszczenia („summary”). Nie zmienia to faktu, że zarówno komunikaty prasowe, jak i streszczenia, mimo że stanowią dokumenty przygotowane przez pracowników Kancelarii ETPC, to jednak nie mogą zostać uznane za oficjalne streszczenia orzeczeń, a oficjalnymi dokumentami odnoszącymi się do działalności orzeczniczej ETPC są jedynie orzeczenia Trybunału (w całości), wydane przez właściwych sędziów Trybunału.	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 2 pkt 11 projektowanej ustawy.
3.	Art. 2 pkt 10 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	W definicji „środków indywidualnych” znajduje się fraza: „... na rzecz którego naruszenie zostało stwierdzone ...”. Proponuje się zastąpienie tego wyrażenia sformułowaniem: „...którego dotyczy stwierdzone naruszenie...”.	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 2 pkt 14 projektowanej ustawy.
4.	Art. 2 pkt 11 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Należy rozważyć zmodyfikowanie definicji ustawowej „środka tymczasowego” w art. 2 pkt 11 projektu. W obecnym brzmieniu pod pojęciem „środka	Uwaga uwzględniona.

* Ilekroć w kolumnie 4 jest mowa o:

- 1) ETPCz – należy przez to rozumieć Europejski Trybunał Praw Człowieka;
- 2) Konwencji – należy przez to rozumieć Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzoną w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. poz. 284, z późn. zm.).

			tymczasowego” rozumie się „środek wskazany przez Trybunał w celu zabezpieczenia realizacji prawa do skargi indywidualnej na podstawie art. 34 Konwencji”. W kontekście art. 39 ust. 1 Regulaminu ETPC należy zaproponować definicję „środka tymczasowego” w brzmieniu: „... działanie lub zaniechanie wskazane przez Trybunał w celu zapobieżenia bezpośredniemu ryzyku niepowetowanej / nienaprawialnej szkody dla korzystania z praw i wolności gwarantowanych przez Konwencję”.	Zob. art. 2 pkt 15 projektowanej ustawy.
5.	Art. 2 pkt 11 projektu ustawy	Sąd Najwyższy	W art. 2 pkt 11 projektu ustawy, w ramach objaśnienia wyrażen figuruje „środek tymczasowy”, rozumiany jako „środek wskazany przez Trybunał w celu zabezpieczenia realizacji prawa do skargi indywidualnej na podstawie art. 34 Konwencji”. W tym zakresie wskazane byłoby doprecyzowanie faktycznej podstawy prawnej zastosowania przez Trybunał przedmiotowego środka tymczasowego. Za taką podstawę prawną służy art. 39 (reguła, ang. „rule”) Regulaminu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Natomiast zaprezentowane w projekcie wyjaśnienie środka tymczasowego stosowanego przez ETPC mogłoby sugerować, że podstawą prawną Trybunału do wskazania środka tymczasowego (ang. „interim measure”) stanowi art. 34 Konwencji, co byłoby jednak błędnym rozumowaniem.	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 2 pkt 15 projektowanej ustawy.
6.	Art. 3 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Art. 3 projektu używa pojęć „środki indywidualne lub generalne”, które zostały adekwatnie zdefiniowane w słowniczku pojęć ustawowych, natomiast trzeba odnotować wątpliwość, czy są one zawsze „nałożone na Rzeczpospolitą Polską” przez dany wyrok lub decyzję, tj. czy wynikają wprost z części dyspozytywnej wyroku albo decyzji. Jest tak w przypadku zasądzenia słusznego zadośćuczynienia na podstawie art. 41 EKPC oraz w sytuacjach, gdy Trybunał skonkretyzował działanie oczekiwane od państwa pozwanego w związku z wykonaniem wyroku (ew. w zw. z zawarciem ugody i zatwierdzeniem jej w decyzji). Jednak taka konkretyzacja jest raczej wyjątkiem aniżeli regułą, a uszczegółowieniem środków, których podjęcie jest niezbędne dla wykonania wyroku, zajmuje się Komitet Ministrów Rady Europy na podstawie art. 46 ust. 2 Konwencji. Należy zatem zaproponować następującą treść art. 3 projektu: Wykonaniu w trybie niniejszej ustawy podlegają: 1) ostateczne wyroki i decyzje Trybunału, wymagające podjęcia przez Rzeczpospolitą Polską środków indywidualnych lub generalnych, wynikających z danego orzeczenia, w porozumieniu z Komitetem Ministrów Rady Europy realizującym nadzór nad wykonywaniem orzeczeń Trybunału; 2) zarządzenia o wskazaniu środka tymczasowego.	Uwaga uwzględniona. Zob. również art. 4 projektowanej ustawy.
7.	Art. 4–7 projektu ustawy	Sąd Najwyższy	Projekt ustawy przewiduje, że wszystkie organy władzy publicznej (wykonawczej, ustawodawczej i sądowniczej), organy im podległe lub przez nie nadzorowane oraz jednostki samorządu terytorialnego, jak również organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne będą zobowiązane do niezwłocznego wykonania orzeczeń ETPC stosownie do swojej właściwości. Podmioty te będą również zobowiązane do współdziałania z innymi	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 4, art. 12 pkt 3, art. 14 ust. 5–7, art. 18 ust. 3 oraz art. 21 pkt 2 projektowanej ustawy.

		organami w celu wykonania wyroków ETPC, na zasadach określonych w projektowanej ustawie (art. 4 projektu ustawy). Wobec tak szeroko ujętego podmiotowego zakresu art. 4 projektu ustawy można sformułować dwa wnioski. Po pierwsze, posługując się proponowaną regulacją trudno jednoznacznie wskazać grupę podmiotów spoza sfery władzy publicznej, na którą ustawodawca planuje nałożyć obowiązki wynikające z projektu. Już choćby ta okoliczność budzi uzasadnione wątpliwości z perspektywy poszanowania zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa (art. 2 Konstytucji). W szczególności, wynikającego z tej zasady wymogu określoności prawa, które umożliwiać ma jego potencjalnym adresatom przewidywanie skutków prawnych swoich działań i właściwe reagowanie na mające ich dotyczyć obowiązki. Po drugie, szeroko ujmowany zakres art. 4 projektu ustawy z pewnością zalicza do grona jego adresatów wszystkie organy władzy publicznej, które – niezależnie od swojej pozycji ustrojowej i zakresu zadań – mają „niezwłocznie wykonać” orzeczenia ETPC i współdziałać w celu ich wykonania. Nie ulega wątpliwości, że w tym gronie mieści się zarówno Sąd Najwyższy, jak również inne organy władzy sądowej w Polsce. To dostrzegalne zrównanie sytuacji prawnej różnych podmiotów zaliczanych do sfery władzy publicznej budzi poważne wątpliwości szczególnie w kontekście pozycji ustrojowej władzy sądowej (art. 10 ust. 1 w zw. z art. 173 Konstytucji). O ile bowiem obowiązek przestrzegania przez Rzeczpospolitą Polską wiążącego ją prawa międzynarodowego (art. 9 Konstytucji) dotyczy także organów władzy sądowej, to jednak nie oznacza to automatycznie, że sposób realizacji tego obowiązku może być ujęty tak samo w odniesieniu do władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowej. Istniejące ustrojowe zróżnicowanie pozycji organów zaliczanych do każdej z tych władz musi być uwzględnione także w tej sferze, jaka wiąże się z wykonywaniem orzeczeń ETPC. Nie wystarczy zastrzec, że związane z tym zadania będą wykonywane przez różne organy państwa „w zakresie swojej właściwości”, co zawiera art. 4 projektu ustawy. Konieczne jest bowiem zabezpieczenie sfery właściwej dla każdej z władz, aby obowiązek wykonania orzeczeń międzynarodowego trybunału nie zmieniał ustrojowych relacji tych władz wynikających z unormowań konstytucyjnych. Ma to szczególnie istotne znaczenie w odniesieniu do władzy sądowej, jako władzy odrębnej i niezależnej od innych władz (art. 173 Konstytucji). Zgodnie z art. 6 ust. 1 projektu ustawy, wykonanie orzeczenia ETPC polegać ma na przewróceniu stanu zgodnego z Konwencją lub zakończeniu stanu niezgodnego z Konwencją lub naprawieniu jego skutków. Kolejny art. 7 projektu zawiera przykładową listę działań, jakie mogą być podejmowane w celu wykonania wyroku lub decyzji ETPC. Mowa jest tu m.in. o zmianie przepisów prawa (art. 7 pkt 1 projektu ustawy), wydaniu wytycznych, instrukcji lub innych aktów dotyczących sposobu procedowania (art. 7 pkt 3 projektu ustawy),	
--	--	---	--

		ale oprócz tego także o „zmianie praktyki działania organów władzy publicznej” (art. 7 pkt 2 projektu ustawy). Konsekwencją łącznego zastosowania art. 6 i 7 projektu względem organów władzy sądowniczej, w tym również Sądu Najwyższego, może być więc ustawowe zobowiązanie tych organów do zmiany dotychczasowego sposobu realizowania powierzonej im funkcji sprawowania wymiaru sprawiedliwości (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Nie chodzi tu jednak o określenie podstaw prawnych wykonywania tej funkcji, co w oczywisty sposób stanowi kompetencję władzy ustawodawczej (art. 178 ust. 1 konstytucji), ale o wyrażone w projektowanej ustawie zobowiązanie do zmiany kierunku orzekania, czyli modyfikacji sposobu realizowania przez sądy powierzonej im funkcji sądenia. Takie rozumienie art. 7 pkt 2 projektu ustawy jest zbieżne z przyjętą w art. 2 pkt 9 projektu definicją środków generalnych, które obejmują m.in. środki dotyczące prawa lub praktyki jego stosowania mające na celu usunięcie przyczyn stwierdzonego naruszenia Konwencji oraz zapobieżenie nowym podobnym naruszeniom Konwencji. Nawiązuje to także wprost do treści uzasadnienia projektu, gdzie wskazano, że obowiązek wykonania orzeczeń ETPC może wymagać od sądów m.in. „zmiany praktyki stosowania prawa”. Uzupełniając poczynione uwagi należy zauważyć, że wszelkie działania podejmowane w celu wykonania orzeczeń ETPC mają być koordynowane przez Ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz działający przy nim Zespół do spraw ETPC (art. 5 ust. 1 i 2 projektu ustawy). Autorzy projektu przewidzieli m.in., że środki wskazane przez ów Zespół mogą stanowić jedno z działań podejmowanych w celu wykonania orzeczenia ETPC (art. 7 pkt 7 projektu ustawy). W efekcie, odnosząc się łącznie do przytaczanych dotychczas przepisów – art. 4-7 projektu ustawy – można stwierdzić, że organy władzy sądowniczej, w tym Sąd Najwyższy, zostają ustawowo zobowiązane do niezwłocznego wykonania orzeczeń ETPC oraz współdziałania z innymi organami w celu ich wykonania. Samo pojęcie „wykonania” wyroku lub decyzji ETPC ujęto ogólną i przez to bardzo pojemną formułą (por. art. 6 ust. 1 projektu ustawy), która nie tylko dotyczy zaprzestania naruszeń Konwencji, ale także przewiduje przywrócenie stanu zgodności oraz naprawienie skutków naruszenia. Drogą do osiągnięcia tak wyznaczonych celów ma być m.in. zmiana praktyki działania organów władzy publicznej. Wskazane tutaj elementy projektowanej regulacji, odnoszone do Sądu Najwyższego i innych organów władzy sądowniczej, stwarzają mechanizm ustawowego ingerowania w praktykę orzecniczą tych podmiotów. Stoją przez to w sprzeczności z gwarantowaną konstytucyjnie i mającą kluczowe znaczenie dla funkcjonowania władzy sądowniczej zasadą niezawisłości sędziowskiej. Nie tylko przenoszą na organy władzy sądowniczej obowiązek wykonania orzeczeń ETPC, ale czynią to w taki sposób, który może w praktyce nakazywać sądom przyjęcie „odpowiedniej” praktyki orzecniczej mającej realizować wskazania formułowane przez ETPC.	
--	--	---	--

8.	Art. 5 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Art. 5 projektu powierza ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych koordynację działań „organów i podmiotów wykonujących zadania publiczne podejmowane w celu wykonania orzeczeń Trybunału”. Jest to rozwiązanie „naturalne”, biorąc pod uwagę dotychczasową, wieloletnią praktykę, a także uwarunkowania organizacyjne. Powstaje jednak pytanie, czy zadanie powierzone w art. 5 projektu nie powinno być realizowane przez odpowiednio umocowanego pełnomocnika (np. „do spraw koordynacji wykonywania orzeczeń ETPC”). Wprawdzie minister właściwy do spraw zagranicznych może powołać takiego pełnomocnika na podstawie przepisów resortowych (art. 8 ust. 1 regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych – załącznik do Zarządzenia nr 26 Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 13 sierpnia 2024 r.), ale zasadne byłoby rozważenie, czy kwestia ustanowienia w/w pełnomocnika nie powinna być uregulowana w opiniowanym projekcie ustawy.	Uwaga nieuwzględniona. Powołanie pełnomocnika powinno pozostać uznaniową kompetencją ministra właściwego do spraw zagranicznych, normowaną przez przepisy regulaminu organizacyjnego obsługującego go ministerstwa.
9.	Art. 5 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Należy zgłosić postulat, aby w skład Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wchodził przedstawiciel samorządów prawniczych. Ponadto istotne jest, aby Zespół wykazywał otwartość na współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych i środowiskiem naukowym. Należy rozważyć, czy w art. 5 ust. 5 projektu (upoważnienie ustawowe do określenia w drodze rozporządzenia zadań i trybu działania Zespołu) nie dodać zdania: „Na zaproszenie przewodniczącego Zespołu, w jego pracach mogą uczestniczyć także eksperci zewnętrzni”.	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 5 ust. 12 projektowanej ustawy.
10.	Art. 5 projektu ustawy	Naczelna Rada Adwokacka	Projekt w ogóle nie przewiduje możliwości uczestnictwa w procesie wykonywania orzeczeń ETPCz przedstawicieli zawodów prawniczych, czy przedstawicieli organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką ochrony praw człowieka. W ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej zasadne jest uwzględnienie w ustawie zapisów gwarantujących uczestnictwo przedstawicieli zawodów prawniczych i przedstawicieli organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką ochrony praw człowieka w pracach Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 5 ust. 12 projektowanej ustawy.
11.	Art. 5 projektu ustawy	Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych	W przypadku gdy podejmowane będą działania w celu wykonania wyroku lub decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie środków generalnych polegające na zmianie przepisów prawa (art. 7 ust. 1 projektu), które dotyczyć będą przetwarzania danych osobowych, wówczas istotne będzie uwzględnienie eksperckiej roli Prezesa UODO w procesie legislacyjnym, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zważywszy na art. 5 ust. 2 projektu ustawy, w którym określono działanie Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Prezes UODO wyraża swoją gotowość do wsparcia działań Zespołu w zakresie tematyki ochrony prywatności oraz ochrony danych osobowych.	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 5 ust. 12 projektowanej ustawy.
12.	Art. 6 ust. 1 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Art. 6 ust. 1 projektu stanowi: <i>Wykonanie wyroku lub decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych polega na przywróceniu stanu zgodnego z Konwencją lub zakończenie stanu niezgodnego z Konwencją lub naprawienie jego skutków.</i>	Uwaga nieuwzględniona. Zastąpienie wyrazu „naprawienie” wyrazami „pełne naprawienie” stanowiłoby

			Dla lepszego oddania istoty obowiązków reparacyjnych państwa powstałych na skutek naruszenia EKPC proponuje się zastąpienie wyrażenia „... lub naprawienie jego skutków” wyrażeniem: „...oraz pełne naprawienie skutków stwierdzonego naruszenia Konwencji”.	<i>superfluum</i> , a nadto byłoby niezgodne z dotychczasową praktyką formułowania przepisów regulujących odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej.
13.	Art. 6 ust. 2 projektu ustawy	Naczelna Rada Adwokacka	Unormowanie przewidziane w art. 6 ust. 2 projektu ustawy wskazuje, że przy ocenie, czy szczególne środki indywidualne są niezbędne, uwzględnia się zasądzone słuszne zadośćuczynienie. W ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej unormowanie to nie jest trafne, bowiem sposób jego sformułowania zdaje się sugerować, że fakt zasądzenia na rzecz skarżącego słusznego zadośćuczynienia przez Trybunał może uniemożliwiać skarżącemu podjęcie lub żądanie podjęcia dalszych działań na drodze krajowej mających na celu pełne wykonanie orzeczenia Trybunału w jego sprawie. Kwestia wypłaty słusznego zadośćuczynienia za naruszenie praw konwencyjnych względem indywidualnego skarżącego przez władze polskie jest całkowicie irrelevantna dla oceny, czy konieczne jest podjęcie innych działań mających na celu wykonanie wyroku na poziomie postępowania krajowego wobec skarżącego i wdrożenia odpowiednich rozwiązań. Uwaga ta ma szczególne znaczenie chociażby przy judykatach wskazujących na konieczność przywrócenia stanu sprzed naruszenia (<i>restitutio in integrum</i>). Sposób sformułowania komentowanego artykułu („uwzględnić się”) sugeruje, iż tego rodzaju ocena jest w każdym wypadku obligatoryjna i kategoryczna, co z kolei prowadzić może do niebezpiecznej, zawężającej wykładni tego postanowienia, ograniczającej możliwość domagania się przez skarżącego wdrożenia szczególnych środków indywidualnych przez władze krajowe po uzyskaniu korzystnego orzeczenia niezależnie od zadośćuczynienia przyznanego w postępowaniu przed Trybunałem.	Uwaga uwzględniona. Sprecyzowano unormowania w zakresie wynikającym z uwagi Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (zob. pkt 9 <i>Zestawienia uwag zgłoszonych w toku konsultacji publicznych do projektu ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka</i>). Zob. art. 11 ust. 2 projektowanej ustawy.
14.	Art. 6 ust. 3 projektu ustawy	Rzecznik Praw Obywatelskich	Art. 6 ust. 3 projektu stanowi: „Jeśli podjęcie szczególnego środka indywidualnego jest uzależnione od wniosku lub współpracy uprawnionego, niezłożenie takiego wniosku lub złożenie go po terminie lub w sposób niezgodny z mającymi zastosowanie przepisami, lub brak współpracy uprawnionego stanowi okoliczność wyłączającą odpowiedzialność państwa za brak wykonania orzeczenia Trybunału w tym zakresie”. Przepis ten jest nieprecyzyjny, gdyż nie określa, o jakiego rodzaju odpowiedzialność państwa chodzi – międzynarodową przed ETPC (art. 46 ust. 4–5 EKPC) czy cywilnoprawną (art. 417 Kodeksu cywilnego). Niezależnie od tego, w obu przypadkach zamieszczanie w ustawie takiej regulacji wydaje się zbędne. Po pierwsze, o odpowiedzialności międzynarodowej decyduje sam Trybunał w Strasburgu. Trybunał ten, co oczywiste, nie jest zaś związany przepisem ustawy krajowej wyłączającą odpowiedzialność państwa w określonej sytuacji. Po drugie, przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za zaniechanie	Uwaga uwzględniona. Zrezygnowano z kwestionowanego unormowania.

			wymaganej przez prawo czynności jest jego bezprawność. Jeśli zatem wykonanie wyroku ETPC wymaga w świetle prawa polskiego aktywności ze strony uprawnionego, który nie skorzysta z przysługującego mu uprawnienia (np. do żądania wznowienia postępowania), to przesłanka bezprawności nie będzie spełniona. Niezależnie więc od art. 6 ust. 3 projektu Skarb Państwa nie będzie ponosił odpowiedzialności. Należy w związku z tym ponownie rozważyć zasadność zamieszczania w projekcie regulacji zawartej w art. 6 ust. 3.	
15.	Art. 7 projektu ustawy	Naczelną Radę Adwokacką	Art. 7 projektu ustawy zawiera otwarty katalog działań, które można podjąć w celu wykonania orzeczenia Trybunału w zakresie środków generalnych. W punkcie czwartym przewiduje on „tłumaczenie orzeczeń Trybunału lub ich oficjalnych streszczeń na język polski i ich opublikowanie”. Mając na uwadze obszerność orzeczeń trybunału oraz potrzebę zwiększenia skuteczności ich rozpowszechniania i wynikających z tych orzeczeń standardów, należałoby uwzględnić w art. 7 projektu ustawy tworzenie streszczeń orzeczeń w języku polskim i angielskim, które podsumowywałyby w prosty i zwięzły sposób najważniejsze elementy orzeczenia i wynikające z nich praktyczne wnioski (tzw. <i>executive summary</i> lub <i>legal summary</i>). Tego typu streszczenia byłyby szczególnie wskazane zwłaszcza w przypadkach konieczności podjęcia środków generalnych, mających na celu zmianę praktyki działania organów władzy publicznej.	Uwaga nieuwzględniona. W ocenie projektodawcy dla osiągnięcia celów określonych w projektowanej ustawie wystarczające jest sporządzenie tłumaczenia na język polski samego orzeczenia oraz streszczenia przygotowanego przez Kancelarię Trybunału, o ile zostało sporządzone. Należy przy tym wskazać, że w przypadku obszernych orzeczeń o znacznej wadze takie streszczenia są co do zasady sporządzane, zatem będą również tłumaczone. Warto też zwrócić uwagę, że w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, orzeczenie Trybunału może zostać omówione na posiedzeniu Zespołu ds. ETPC.
16.	Art. 9 ust. 2 i 4 projektu ustawy	Rzecznik Praw Obywatelskich	Niejasna jest definicja organu wiodącego w sprawie wykonania orzeczenia ETPC (art. 9 ust. 2 i ust. 4 projektu). Organem wiodącym ma być albo „minister właściwy ze względu na rodzaj stwierdzonego naruszenia Konwencji” albo „gdy sprawa należy do wyłącznej kompetencji innego organu lub podmiotu wykonującego zadania publiczne – ten organ lub ta organizacja”. W razie wątpliwości organ wiodący ma wskazać Minister Spraw Zagranicznych, „uwzględniając rodzaj stwierdzonych naruszeń Konwencji oraz posiadanie przez organ najdalej idących kompetencji do zainicjowania działań w celu wykonania wyroku lub decyzji Trybunału”. Projektowane przepisy przewidują dwa stosunkowo ogólne kryteria określania właściwości organu wiodącego, tj. kryterium rodzaju stwierdzonego naruszenia EKPC oraz kryterium posiadania najdalej idących kompetencji. Żadne z tych pojęć nie zostało zdefiniowane, ani nie ma ugruntowanego znaczenia w doktrynie prawniczej. Może to prowadzić do sporów kompetencyjnych. Niespójna jest terminologia użyta w art. 9 ust. 2 projektu, wyróżniająca aż cztery kategorie organów wiodących: ministra (co nie budzi wątpliwości), „inny organ”, „inny podmiot wykonujący zadania publiczne” oraz „tę organizację”. W szczególności wątpliwe jest, co projektodawca miał na myśli pisząc o „tej organizacji”	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 13 projektowanej ustawy.

			w sytuacji, gdy we wcześniejszej części zdania mowa jest o „innym podmiocie”.	
17.	Art. 9 ust. 2 oraz art. 27 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Art. 9–11 projektu regulują szczegóły współdziałania między organami władzy publicznej zaangażowanymi w proces wykonywania wyroku. Art. 9 ust. 2 stanowi, że <i>organem wiodącym w sprawie wykonania wyroku lub decyzji Trybunału jest minister właściwy ze względu na rodzaj stwierdzonego naruszenia Konwencji, a w przypadkach gdy sprawa należy do wyłącznej kompetencji innego organu lub podmiotu wykonującego zadania publiczne – ten organ lub ta organizacja (...)</i> . Rozwiązanie to wydaje się logiczne, przy czym można zadać pytanie, czy projektodawcy oczekują od organu wiodącego „zgłoszenia się” (tj. zgłoszenia gotowości) do wykonania określonego orzeczenia (w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych), a jeśli tak, to w jakiej formie. Kwestia ta wymaga doprecyzowania.	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 13 oraz art. 14 projektowanej ustawy.
18.	Art. 9 ust. 4 oraz art. 27 projektu ustawy	Rzecznik Praw Obywatelskich	Dostrzegając, że kompetencja Ministra Spraw Zagranicznych, o której mówi art. 9 ust. 4 projektu, pozwalająca Ministrowi na wskazanie organu wiodącego ma wyłącznie charakter koordynujący i nie jest równoznaczna z przyznaniem mu kompetencji do wydawania wiążących dyspozycji niezależnym od niego organom (co mogłoby budzić wątpliwości konstytucyjne), zaznaczenia wymaga, że celowym byłoby doprecyzowanie, iż skorzystanie przez Ministra z powyższej kompetencji nie może naruszać niezawisłości sędziowskiej. Jest to istotne, ponieważ organem wiodącym może być także organ władzy sądowniczej. Analogiczne zastrzeżenie należy poczynić w odniesieniu do art. 27 projektu, który przewiduje, że w razie niewykonania wyroku ETPC w terminie dwuletnim, Minister Spraw Zagranicznych „zawiadamia Prezesa Rady Ministrów, który wskazuje lub rekomenduje organowi wiodącemu szczególne środki indywidualne lub środki generalne mające na celu wykonanie wyroku oraz terminy ich podjęcia”. W przypadku, gdy organem wiodącym będzie sąd (np. SN jako organ sprawujący nadzór judykacyjny nad orzecznictwem sądów powszechnych), wydawanie mu rekomendacji i wyznaczenie mu terminów przez Prezesa Rady Ministrów byłoby niezgodne z art. 173 i 176 Konstytucji. W takim przypadku albo należałoby doprecyzować, że działanie Premiera nie może naruszać niezawisłości sędziowskiej, ewentualnie można by określić odrębną procedurę sygnalizowania niewykonania orzeczeń ETPC w przypadku, gdy wykonanie zależy od sądu. Ponadto w celu zapewnienia efektywności projektowanej ustawy rozważyć można niejako „domknięcie” opisanej procedury, poprzez doprecyzowanie konsekwencji ewentualnej odmowy podjęcia działań przez wskazany przez MSZ organ wiodący. W tym zakresie rozważenia wymaga w szczególności wprost wskazanie w ustawie na już obecnie istniejące kompetencje Prezesa Rady Ministrów względem podległych mu organów i jednostek.	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 4, art. 12 pkt 3, art. 14 ust. 5–7, art. 18 ust. 3 oraz art. 21 pkt 2 projektowanej ustawy.
19.	Art. 11 projektu ustawy	Sąd Najwyższy	Zastrzeżenia wobec zakresu i skutków objęcia organów władzy sądowniczej rozwiązaniami zawartymi w projekcie dotyczą też przyznania ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych funkcji	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 4, art. 12 pkt 3, art. 14 ust. 5–7, art. 18

			koordynatora działań związanych z wykonywaniem orzeczeń ETPC. O ile akurat takie określenie tego ministra zdaje się w pełni korespondować z jego zadaniami realizowanymi w ramach Komitetu Ministrów Rady Europy, to jednak w zestawieniu z opisanym wyżej zakresem przedmiotowym projektowanej ustawy skutkuje przyznaniem ministrowi pewnych uprawnień także w odniesieniu do sądów. Projektowana ustawa nie precyzuje, jakie konkretne działania związane z koordynowaniem, mogą być podejmowane przez ministra. Przykładowo, można odwołać się do treści art. 11 ust. 1 projektu ustawy, który przyznaje ministrowi prawo do przedstawiania innym organom lub podmiotom (a więc także organom władzy sądowniczej) uwag i propozycji w sprawie sposobu wykonania orzeczeń ETPC. Minister właściwy do spraw zagranicznych może zgłaszać uwagi lub propozycje do przedstawianych przez inne organy lub podmioty informacji, planów działań oraz raportów z wykonania (art. 11 ust. 2 projektu ustawy). Może również prezentować stanowisko w toczących się postępowaniach krajowych (art. 11 ust. 3 projektu ustawy). Co więcej, brak uwzględnienia propozycji lub uwag ministra wymaga uzasadnienia (art. 11 ust. 4 zd. 2 projektu ustawy). Świadczy to o tym, że organ władzy wykonawczej – w tym wypadku minister właściwy do spraw zagranicznych – uzyskuje w projektowanej ustawie dość szerokie możliwości komunikowania kierunków działań, jakich oczekuje od innych organów władzy publicznej i podmiotów zobowiązanych do wykonywania wyroków ETPC.	ust. 3 oraz art. 21 pkt 2 projektowanej ustawy.
20.	Art. 12 oraz rozdział 7 projektu ustawy	Sąd Najwyższy	Projekt ustawy przyznaje ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych uprawnienia w zakresie dostępu do informacji z akt postępowania krajowych. Są one opisane m.in. w art. 12 projektu ustawy, w świetle którego „Organy lub podmioty zapewniają ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych dostęp do informacji z akt postępowania krajowych – w zakresie, w jakim jest to niezbędne do przygotowania informacji i dokumentów dla Trybunału i Komitetu Ministrów Rady Europy (...)”. Wprowadzenie do projektu ustawy przedmiotowej regulacji o charakterze ogólnym spowodowało konieczność zmiany wybranych przepisów stanowiących szczegółowo o dostępie do akt spraw na gruncie następujących aktów prawnych, o których mowa w art. 36-41 projektu ustawy. Jednocześnie pominięto ewentualne zmiany w następujących aktach prawnych: a) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 1568 ze zm.); b) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn. Dz. U. z 2025 r., poz. 46), c) ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r., poz. 622). Tym samym należy przyjąć założenie, że ww. trzy ustawy (kodeksy postępowania cywilnego i karnego oraz ustawa o Sądzie Najwyższym) nie podlegają zmianom w związku z nowymi uprawnieniami ministra właściwego do spraw zagranicznych w zakresie dostępu do informacji z akt postępowania krajowych. Przepisy zmieniające jawią się zatem jako niespójne,	Uwaga uwzględniona w zakresie dotyczącym ustawy o Sądzie Najwyższym. Zob. art. 33 projektowanej ustawy.

			ponieważ traktują wybiórczo kwestię dostępu ministra właściwego do spraw zagranicznych do informacji z akt krajowych postępowań sądowych. Przykładowo, dostęp ministra właściwego do spraw zagranicznych do akt postępowania sądowo-administracyjnego byłby wprost możliwy na gruncie nowego brzmienia art. 12a ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (w zw. z art. 40 projektu ustawy), ale nie przewidziano takiego dostępu wprost np. w zakresie akt postępowań prowadzonych w Sądzie Najwyższym, albowiem nie przewidziano podobnych postanowień w kodeksach postępowania cywilnego i karnego oraz w ustawie o Sądzie Najwyższym. Należy dodatkowo odnotować, że na gruncie art. 12 projektu ustawy o organy udzielają ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych także „innej niezbędnej pomocy”. Nie jest natomiast jasne na czym konkretnie miałyby polegać taka pomoc. Tzn. nie wyjaśniono, czy wiąże się ona z opisanym wcześniej zagadnieniem dostępu do akt spraw krajowych, czy też może dotyczyć innych jeszcze kwestii (jakich?).	
21.	Art. 15 projektu ustawy	Naczelna Rada Adwokacka	Projekt ustawy dokonuje kodyfikacji procedury wypłaty słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez Trybunał wprowadzając bezwzględny obowiązek dokonania dyspozycji płatności wyłącznie na uwierzytelnionym formularzu płatności otrzymanym od ministra właściwego do spraw zagranicznych. Takie rozwiązanie jest nie tylko archaiczne w dobie postępującej digitalizacji, ale w praktyce może istotnie utrudniać niektórym skarżącym dokonanie dyspozycji wypłaty zasądzonej na ich rzecz kwoty. Dotyczy to na przykład skarżących, którzy nie przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie mają możliwości sprawnego uzyskania uwierzytelnionego formularza płatności. W ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej skarżący i ich pełnomocnicy powinni mieć możliwość złożenia dyspozycji wypłaty także w inny sposób. Wystarczyłoby, by ustawa wskazywała, jakie dane powinna zawierać dyspozycja wypłaty.	Uwaga nieuwzględniona. Podtrzymania wymaga przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy <i>ratio legis</i> kwestionowanej regulacji. Natomiast już obecnie istnieje możliwość przekazywania wypełnionego formularza za pośrednictwem e-PUAP.
22.	Art. 15 ust. 2 projektu ustawy	Naczelna Rada Adwokacka	Nie jest również zrozumiałe, dlaczego dotychczasowy pełnomocnik, który reprezentował skarżącego w postępowaniu przed Trybunałem, w świetle projektu ustawy, jest również zobowiązany do uzyskania odrębnego upoważnienia na potrzeby złożenia dyspozycji wypłaty w imieniu skarżącego. Pełnomocnicy, którzy reprezentują skarżących, mogą przecież wnosić uwagi dotyczące wykonania orzeczenia przed Komitetem Ministrów. Takie upoważnienie powinno być wymagane tylko od osób innych niż dotychczasowy pełnomocnik ustanowiony w postępowaniu przed Trybunałem.	Uwaga nieuwzględniona. Postępowanie w zakresie wykonania orzeczenia jest odrębne od postępowania przed Trybunałem i wymaga odrębnego pełnomocnictwa. Taki wymóg pełni także funkcję zabezpieczenia przed działaniem bez pełnomocnictwa, bowiem postępowanie przed Trybunałem może trwać nawet kilka lat, a skarżący często nie informują Trybunału o odwołaniu pełnomocnictwa. W obecnej praktyce często zdarzają się także sytuacje odwołania pełnomocnictwa już po zakończeniu sprawy przed Trybunałem. Również

				okoliczność, że mówimy o realizacji zobowiązania pieniężnego wymaga szczególnej ostrożności w ustaleniu woli uprawnionego, w tym w zakresie pełnomocnictwa do dokonania dyspozycji płatności. Odnosnie do możliwości zgłaszania uwag przez pełnomocników skarżących odnośnie do wykonania środków indywidualnych do Komitetu Ministrów RE należy zauważyć, że w przypadku gdyby takie uwagi dotyczyły kwestii wypłaty słusznego zadośćuczynienia, a uprawniony nie udzieliłby zgłaszającemu je pełnomocnikowi pełnomocnictwa do dokonania dyspozycji płatności w jego imieniu, minister właściwy do spraw zagranicznych podniósłby taki zarzut przed Komitetem, który mógłby odmówić przyjęcia i upublicznienia informacji przekazanej przez nieuprawniony podmiot.
23.	Rozdział 5 projektu ustawy	Naczelną Radą Adwokacką	Rozdział piąty projektu ustawy reguluje przede wszystkim proces planowania i raportowania wykonywania wyroków i decyzji Trybunału. Niestety, na żadnym etapie planowania ani raportowania wykonywania orzeczeń Trybunału nie zostały uwzględnione konsultacje z przedstawicielami zawodów prawniczych oraz z przedstawicielami organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką ochrony praw człowieka. Zasadnym byłoby uwzględnienie w ustawie regulacji przewidującej konieczność konsultacji z tymi podmiotami planów działania i raportów z wykonania, o których mowa w art. 23–27 projektu ustawy. Jest to tym bardziej uzasadnione, że podmioty te mogą przecież składać swoje uwagi do wykonania wyroków przed Komitetem Ministrów Rady Europy i aktywnie korzystają z tej możliwości.	Uwaga nieuwzględniona. Proces wykonywania orzeczenia i terminy do podjęcia poszczególnych działań, wskazane w projektowanej regulacji (i skoordynowane z terminami określonymi przez Komitet Ministrów RE), uniemożliwiają szersze - wychodzące poza grono podmiotów zobowiązanych do podjęcia działań - konsultacje w zakresie doboru środków indywidualnych i generalnych. Należy też wskazać, że to strona zobowiązana ma swobodę określenia środków niezbędnych do wykonania orzeczenia (aczkolwiek poddaną następnie ocenie przez Komitet Ministrów RE), natomiast głosy doradcze zainteresowanych podmiotów mogą być przedstawiane w ramach innych mechanizmów: (1) rola przedstawicieli zawodów prawniczych oraz społeczeństwa obywatelskiego

				uwzględniona jest poprzez możliwość zapraszania ich na posiedzenia Zespołu ds. ETPC z głosem doradczym; (2) istnieje ponadto specjalny mechanizm przed Komitetem Ministrów RE dostępny ww. organizacjom, tj. możliwość przedstawienia uwag i zaleceń odnośnie do wykonywania środków generalnych w określonej sprawie. Rząd RP ma następnie możliwość ustosunkowania się do tak zgłoszonych uwag. Uwagi, a także odpowiedź rządu, są upubliczniane przez Komitet Ministrów RE i brane pod uwagę przy dokonywaniu przez ten organ oceny stanu wykonania danego orzeczenia.
24.	Art. 21 ust. 1 i 3 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Rozwiązanie zaproponowane w art. 21 ust. 1 i 3 należy ocenić co do zasady pozytywnie, zgłaszając następujące uwagi. Można założyć, że w przypadku większości wyroków ETPC organem wiodącym będzie Ministerstwo Sprawiedliwości, które posiada w tym zakresie rozległe i wieloletnie doświadczenia. Powstaje jednak pytanie, czy należy powierzać obowiązek tłumaczenia wyroku organowi wiodącemu (innemu niż MS), który taką rolę spełnia incydentalnie. Ma to o tyle znaczenie, że tłumaczenia zlecane przez organ wiodący nieposiadający doświadczeń w tej dziedzinie mogą nie być spójne terminologicznie z tłumaczeniami zlecanymi w ramach dotychczasowej praktyki. Niezależnie od powyższego powstaje pytanie, czy projektowana regulacja nie jest dobrą okazją do uporządkowania kwestii dostępności orzeczeń ETPC w oficjalnym tłumaczeniu na język polski, powstałym na bazie istniejącego rozwiązania.	Uwaga nieuwzględniona. Tłumaczenie orzeczenia jest jednym z kluczowych elementów jego wykonania, zatem zasadnym jest, aby było sporządzane przez podmiot wiodący. Ponadto, sporządzenie tłumaczenia przez podmiot wiodący w terminie wskazanym w projektowanej ustawie ma mu pomóc w analizie orzeczenia i podjęciu na jej podstawie decyzji o zasadności skierowania wniosku o rozpatrzenie sprawy przez Wielką Izbę Trybunału. Podkreślenia wymaga też fakt, że to podmioty właściwe do wykonania danego orzeczenia dysponują wiedzą o specjalistycznym słownictwie w obszarze objętym orzeczeniem (np. słownictwo związane z wymiarem sprawiedliwości czy świadczeniami zdrowotnymi). MSZ ze swojej strony uczestniczył w opracowaniu glosariusza terminologii konwencyjnej, który udostępnia zobowiązanym do tłumaczenia podmiotom. MSZ stara się także na bieżąco prowadzić weryfikację tłumaczeń sporządzonych przez właściwe podmioty.
25.	Art. 21 ust. 4 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Stosownie do art. 21 ust. 4 projektu <i>Orzeczeń w sprawach powtarzalnych nie tłumaczy się. Jednakże tłumaczenia</i>	Pojęcie „sprawy powtarzalnej” wynika z danego orzeczenia ETPCz.

			<i>dokonyuje się, gdy organ wiodący lub minister właściwy do spraw zagranicznych uzna to za uzasadnione.</i> Pojęcie „orzeczeń w sprawach powtarzalnych” pozostawia organom państwa swobodę w określaniu, jaką sprawę należy uznać za „powtarzalną”. W świetle projektowanych regulacji nie jest do końca jasne, czy decyzje ETPC o zatwierdzeniu ugody i skreśleniu sprawy z listy należy uznać za „sprawy powtarzalne”.	
26.	Art. 22 ust. 3 oraz art. 23 ust. 1 projektu ustawy	Prokurator Krajowy	Art. 22 ust. 3 projektu ustawy wprowadza obowiązek zareagowania przez organ lub podmiot, który otrzymał informacje od organu wiodącego, polegający na sporządzeniu informacji zwrotnej w zakresie podjętych lub planowanych środków generalnych. Mając na uwadze to rozwiązanie, należy wskazać, że czas wyznaczony do sporządzenia takiej informacji dla organu prokuratury jest zbyt krótki. Niejednokrotnie orzeczenia dotyczą spraw wielotomowych i wieloletnich, również tych, które dawno zostały skierowane z aktami oskarżenia do sądu. Ustosunkowanie się zatem do treści wyroku może wymagać wypożyczenia akt i drobiazgowego zapoznania się z daną sprawą w celu opracowania stanowiska, odnoszącego się do uwag Trybunału. Podobnie, mając na uwadze tę samą argumentację, należy zastanowić się, czy wskazany w art. 23 ust. 1 projektu ustawy termin trzech miesięcy na przedstawienie planu działania lub raportu z wykonania, nie jest zbyt krótki, zwłaszcza że ma zawierać bardzo rozbudowane informacje określone tym przepisem.	Uwaga nieuwzględniona. Terminy wskazane w projektowanej ustawie wynikają z terminów określonych przez Komitet Ministrów RE, który na mocy art. 46 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka sprawuje nadzór nad wykonywaniem wyroków. Odnosnie do terminu na informację zwrotną dla organu wiodącego, należy zauważyć, że sprawy znajdujące się w procesie wykonywania wcześniej powinny być już dogłębnie przeanalizowane w ramach postępowania przed Trybunałem, więc obowiązek wprowadzony projektowaną ustawą nie będzie generował nadmiernej i nieuzasadnionej uciążliwości.
27.	Art. 23–25 w związku z art. 9 ust. 2 projektu	Sąd Najwyższy	Szerokie ujęcie sfery podmiotowej określającej organ wiodący prowadzi do wniosku, że w rozumieniu projektowanej ustawy, organem tym może być także Sąd Najwyższy bądź inny organ władzy sądowej. W razie wątpliwości co do ewentualnego klasyfikowania organów jako wiodące, uprawnienie do ich wskazania powierzono ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, który ma się w tym zakresie kierować rodzajem stwierdzonych naruszeń Konwencji oraz posiadaniem przez dany organ najdalej idących kompetencji do zainicjowania działań w celu wykonania orzeczenia ETPC. Uznanie danego organu za organ wiodący w rozumieniu projektowanej ustawy skutkuje zobowiązaniem do opracowania planu działania i raportu z wykonania orzeczenia ETPC. Dokumenty te podlegają konsultacji z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, a następnie przekazywane są Komitetowi Ministrów (art. 24 projektu ustawy). Określają przy tym środki, jakie mają być niezwłocznie podjęte w celu wykonania wyroku ETPC (art. 25 ust. 2 projektu ustawy). Projektowana ustawa nie określa jednak wyraźnej granicy, dzięki której zobowiązanie do wykonania orzeczeń ETPC, jako organ wiodący, miałyby ciążyć wyłącznie na organach zaliczanych do sfery administracji rządowej i nie rozciągać się chociażby na organy władzy sądowej. Powyższą okoliczność można stwierdzić chociażby przez odwołanie się do treści art. 25 ust. 3 projektu ustawy. Przepis ten przewiduje, że organ wiodący, który nie posiada inicjatywy ustawodawczej, ma się zwrócić	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 4, art. 12 pkt 3, art. 14 ust. 5–7, art. 18 ust. 3 oraz art. 21 pkt 2 projektowanej ustawy.

			do organu posiadającego taką inicjatywę o zainicjowanie prac legislacyjnych w konkretnym zakresie, czego efektem ma być przedłożenie projektu aktu normatywnego oraz podjęcie działań zmierzających do wszczęcia procedury zmiany prawa. Rozciągnięcie zakresu stosowania projektowanej ustawy m.in. na Sąd Najwyższy – jako organ wiodący – oznaczać będzie, że organ ten zostanie zobowiązany do przedstawiania innym organom stanowisk o konieczności podjęcia inicjatywy ustawodawczej. Oznaczać to będzie wyraźne poszerzenie dotychczasowego obowiązku informacyjnego wyrażonego w art. 6 u.SN, w którym mowa jedynie o przekazywaniu uwag o stwierdzonych nieprawidłowości lub lukach w prawie, których usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia praworządności, sprawiedliwości społecznej i spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Sygnalizowanie to nigdy nie wykracza poza informowanie o orzecznictwie i skutkach wydanych rozstrzygnięć. Koresponduje zatem z ogólniejszą rolą ustrojową władzy sądowniczej, a przy tym stanowi formę realizacji zadania powierzonego Sądowi Najwyższemu, jakim jest sprawowanie nadzoru orzeczniczego nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych (art. 183 ust. 1 Konstytucji). Potencjalne uznanie Sądu Najwyższego za organ wiodący w rozumieniu projektu ustawy nakładać będzie na ten organ nowe zadania, które nie mieszczą się ani w sferze wymiaru sprawiedliwości, który ma być realizowany w warunkach niezależności od innych władz, ani nadzoru nad innymi sądami w zakresie orzekania.	
28.	Art. 26 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Art. 26 projektu (obowiązek przedstawienia ministrowi do spraw zagranicznych raportu z wykonania przez organ wiodący) – sugestia zastąpienia terminu „raport” terminem „sprawozdanie”.	Uwaga nieuwzględniona, gdyż wynika ono z uregulowań Rady Europy.
29.	Art. 29 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Art. 29 ust. 1 projektu (obowiązek poinformowania ministra właściwego do spraw zagranicznych przez organ wiodący o upowszechnieniu decyzji Trybunału na zasadach określonych w art. 22 ust. 3 projektu – „wśród swoich pracowników oraz wśród organów lub podmiotów podległych lub nadzorowanych”) oraz art. 29 ust. 2 (zastosowanie przepisów dotyczących sporządzania planu działań, jego realizacji i raportowania, jeśli z decyzji ETPC wynika zobowiązanie do podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub generalnych) – rozwiązania te należy uznać za prawidłowe, z tym zastrzeżeniem, że jak już sygnalizowano powyżej, o ile obowiązki organów państwa dotyczące sporządzania oficjalnego tłumaczenia wyroków ETPC na język polski zostały skonkretyzowane (art. 21 ust. 1, ust. 3 oraz ust. 5 i 6), o tyle kwestia tłumaczeń decyzji wymaga doprecyzowania.	Proponuje się nie uwzględniać uwagi. Brak jest obowiązku tłumaczenia decyzji Trybunału. Nie wymaga tego także Komitet Ministrów RE. Tak jak obecnie, decyzje będą tłumaczone z własnej inicjatywy podmiotu wiodącego lub ministra właściwego do spraw zagranicznych (najczęściej dotyczy to niestandardowych decyzji o dużej wadze, zawierających dodatkowe zobowiązania lub wskazujące na standardy konwencyjne). Należy także zwrócić uwagę, że krótki opis wszystkich orzeczeń wydanych w danym roku w sprawach, w których stroną jest Polska, w tym decyzji, dołączany jest do rocznych sprawozdań z wykonywania przez Polskę wyroków ETPC.

30.	Rozdział 6 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Projekt nie zobowiązuje żadnego organu państwa do tłumaczenia na język polski zarządzeń ETPC o wskazaniu środka tymczasowego. Specyfika tych zarządzeń powoduje, że kwestia ich oficjalnego tłumaczenia na język polski nie jest może pierwszoplanowa, należy jednak rozważyć, czy w rozdziale 6 projektu nie wprowadzić obowiązku dokonywania tłumaczeń tych zarządzeń przez ministra właściwego do spraw zagranicznych jako organu koordynującego.	Uwaga nieuwzględniona. Istotą zarządzeń o wskazaniu środka tymczasowego jest ich pilność, skuteczność i szybkość realizacji, dotyczą też często bardzo osobistych spraw i interesów skarżącego. Z tych powodów sporządzanie tłumaczeń zarządzeń o wskazaniu środka tymczasowego nie wydaje się być zasadne.
31.	Art. 31 ust. 2 projektu ustawy	Rzecznik Praw Obywatelskich	Art. 31 ust. 2 projektu stanowi, że sprawozdanie z wykonania orzeczeń ETPC przyjęte przez Radę Ministrów przekazuje się Sejmowi i Senatowi oraz Rzecznikowi Praw Obywatelskich i podaje do wiadomości publicznej. Udział RPO w tej procedurze nie wiąże się z żadnymi konkretnymi zadaniami, dlatego wskazane jest jej doprecyzowanie, np. poprzez umożliwienie Rzecznikowi wyrażenia opinii na temat sprawozdania przed jego przyjęciem przez Radę Ministrów. Tym sposobem decyzja rządu w przedmiocie przyjęcia sprawozdania miałaby mocniejsze podstawy merytoryczne w opinii fachowego organu, jakim jest Rzecznik Praw Obywatelskich.	Uwaga nieuwzględniona. Doprecyzowanie roli RPO w procesie przyjmowania sprawozdania z wykonywania orzeczeń Trybunału przez Polskę nie jest zasadne. Sprawozdanie jest dokumentem informacyjnym, wskazującym na podjęte w danym roku działania oraz na stan spraw w procesie wykonywania, zatem opinie odnośnie jego zawartości nie mogłyby mieć wpływu na jego treść. Przekazanie tak sporządzonego, a następnie przyjętego przez Radę Ministrów sprawozdania Rzecznikowi stanowi wyraz uznania dla jego roli w zakresie ochrony i promocji praw człowieka oraz ma cel informacyjny.
32.	Art. 31 ust. 3 projektu ustawy	Rzecznik Praw Obywatelskich	Art. 31 ust. 3 projektu upoważnia RPO – na równi z Sejmem i Senatem – do kierowania do organów wiodących lub do MSZ „zaleceń lub propozycji”. Rozwiązanie to nie jest konieczne, gdyż możliwość taką już obecnie stwarzają przepisy ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, wskazując jednocześnie na obowiązek współdziałania organów, organizacji lub instytucji, do których zwróci się Rzecznik.	Uwaga uwzględniona. Zrezygnowano z kwestionowanego unormowania.
33.	Art. 32 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Art. 32 projektu stanowi: <i>Zarządzenia Trybunału o wskazaniu środka tymczasowego są wykonywane w czasie obowiązywania środka tymczasowego przez działania lub zaniechania wskazane w ich treści.</i> W stosunku do ww. przepisu należy zgłosić następujące uwagi: Potrzeba uwzględnienia w projekcie treści art. 32 nie jest oczywista, zważywszy że art. 2 pkt 11 (słowniczek pojęć ustawowych) definiuje już „środek tymczasowy” jako „środek wskazany przez Trybunał w celu zabezpieczenia realizacji prawa do skargi indywidualnej na podstawie art. 34 Konwencji” – por. także uwagi do treści tej definicji ustawowej powyżej), a ponadto art. 3 projektu wyraźnie włącza „zarządzenia o wskazaniu środka tymczasowego” do zakresu projektowanej ustawy.	Uwaga uwzględniona. Zrezygnowano z kwestionowanego unormowania.

			W uzasadnieniu do projektu (s. 22) wskazano, że „środki tymczasowe mają zastosowanie jedynie w wąsko określonych ramach czasowych”; chodzi tu przede wszystkim o to, aby zarządzony przez ETPC środek tymczasowy został wykonany niezwłocznie, skutecznie i we wskazanym terminie (jeśli takowy termin został wskazany), aby zrealizować podstawowy cel środków tymczasowych określony w art. 39 ust. 1 Regulaminu Trybunału, tj. ryzyko rychłej (<i>imminent</i>), bezpośredniej i niepowetowanej (nie dającej się naprawić) szkody dla praw konwencyjnych. W związku z tym: jeżeli projektodawcy zdecydują o zasadności dalszych prac nad art. 32 projektu, postuluje się usunięcie w jego treści frazy „w czasie obowiązywania środka tymczasowego”. Należy zwrócić uwagę, że obowiązek wykonania zarządzenia tymczasowego przewiduje także art. 35 ust. 1 projektu, konkretyzując działania, jakie właściwy organ lub podmiot podejmuje w celu wykonania środka. W związku z tym treść art. 35 ust. 1 wzmacnia wątpliwość, czy projektowany art. 32 zawiera <i>novum</i> normatywne.	
34.	Art. 34 ust. 1 projektu ustawy	Sąd Najwyższy	W art. 34 ust. 1 projektu ustawy przewidziano, że „(...) zarządzenie Trybunału o wskazaniu środka tymczasowego wykonuje się także (...) w razie przekazania zarządzenia w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości co do jego autentyczności przez pełnomocnika skarżącego ustanowionego w postępowaniu przed Trybunałem”. Przedmiotowe postanowienie stanowi zbyt daleko idącą ingerencję w procedurę postępowania właściwych organów w związku ze wskazaniem przez ETPC środka tymczasowego. Utrwalona praktyka, w zgodzie z obowiązującymi przepisami, polegała na bezpośrednim kontakcie między organami krajowymi, z których jeden informował o wskazaniu przez ETPC środka tymczasowego, a drugi zobligowany był do zastosowania tego środka w praktyce. Nie zachodzą racjonalne przesłanki, aby praktyka ta została rozszerzona także na możliwość przekazywania przez pełnomocników skarżących stosownych informacji do np. organu sądowego, z jednoczesnym żądaniem podjęcia określonych środków w indywidualnej sprawie. Tym bardziej, że nie jest jasne, na czym miałyby polegać przekazanie zarządzenie ETPC „w sposób niebudzący wątpliwości” i nie wiadomo, w jaki sposób właściwy organ miałby weryfikować prawidłowość podanych danych.	Uwaga nieuwzględniona. Projektowany przepis ma stanowić „wentyl bezpieczeństwa” w sytuacji, w której konieczne jest natychmiastowe działanie w celu zapobieżenia niepowetowanej szkodzie, a minister właściwy do spraw zagranicznych otrzyma bądź odbierze zarządzenie Trybunału o wskazaniu środka tymczasowego później niż pełnomocnik skarżącego. Każdorazowo podmiot, którego zarządzenie o środku tymczasowym dotyczy, musiałby jednak niezwłocznie potwierdzić z MSZ fakt wydania środka oraz jego treść.
35.	Rozdział 7 projektu ustawy	Rzecznik Praw Obywatelskich	Opiniowany projekt przyznaje Ministrowi Spraw Zagranicznych kompetencję do żądania przedstawiania akt sprawy lub niezbędnych informacji „w celu wykonywania zadań związanych z reprezentowaniem Rzeczypospolitej Polskiej przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka” w postępowaniu administracyjnym (art. 36 projektu dodający art. 73a k.p.a.), podatkowym (art. 37 projektu dodający art. 178a Ordynacji podatkowej), karno-skarbowym (art. 39 projektu dodający art. 114ba k.k.s.), sądowoadministracyjnym (art. 40 projektu dodający art. 40 § 6a p.p.s.a.) i przed Trybunałem Konstytucyjnym (art. 41 projektu modyfikujący	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 26, art. 29 oraz art. 31–33 w związku z art. 6 projektowanej ustawy.

		brzmienie art. 59 ustawy z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym). Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzega i rozumie potrzebę zapewnienia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych dostępu do akt sprawy, na tle której została wniesiona przeciwko Polsce skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Uprawnienia ministra w tym zakresie powinny zostać jednak skonstruowane w sposób proporcjonalny do celu, jakim jest zapewnienie profesjonalnej reprezentacji państwa polskiego przed ETPC (zob. wyrok ETPC z 9 lutego 2012 r. w sprawie Kinský przeciwko Czechom, § 98-99 oraz wyrok TK z 14 października 2015 r., Kp 1/15). W tym kontekście kompetencja Ministra Spraw Zagranicznych wydaje się być ujęta zbyt szeroko, ponieważ: 1) obejmuje zarówno akta sprawy zakończonej, jak i sprawy w toku, co potencjalnie stwarza możliwość pośredniego wywierania wpływu przez organ władzy wykonawczej na przebieg sprawy sądowej. W uzasadnieniu projektu nie wyjaśniono, czemu ma służyć dostęp do akt sprawy w toku; 2) nie określa terminu na zwrot akt. W przypadku sprawy w toku może prowadzić to do opóźnienia postępowania, bo organ czy sąd nie będzie w stanie wykonywać czynności, gdy akta będą znajdować się w ministerstwie. W przypadku sprawy zakończonej może to utrudniać lub nawet uniemożliwiać wniesienie nadzwyczajnego środka zaskarżenia, np. skargi o wznowienie czy skargi nadzwyczajnej; 3) przesłanka wykonywania zadań związana z reprezentowaniem RP przed ETPC umożliwiać będzie ministrowi żądanie akt nie tylko w sprawach, w których strona wniosła skargę do Trybunału, ale także w sprawach, w których żadna ze stron nie wniosła skargi do ETPC. „Zadaniem związanym z reprezentowaniem Rzeczypospolitej Polskiej przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka” może być nie tylko wykonywanie czynności w konkretnej sprawie przed ETPC, ale także czynności innego rodzaju, choćby pośrednio związane z reprezentacją przed Trybunałem, jak chociażby prowadzenie prac analitycznych, co stwarza pewne pole do nadużyć. Pragnę odnotować, że zgodnie z orzecznictwem TK „żądanie przesłania akt spraw sądowych, które obrazują przebieg postępowania, powoduje wkroczenie w dziedzinę podstawowej działalności sądów” (wyrok TK z dnia 14 października 2015 r., sygn. akt Kp 1/15). W wyroku tym Trybunał krytycznie odniósł się do przepisu umożliwiającego Ministrowi Sprawiedliwości żądanie wydania akt spraw sądowych. Stwierdził m.in., że „przyznanie Ministrowi Sprawiedliwości kompetencji do żądania akt spraw sądowych zakończonych prawomocnym orzeczeniem sądowym, jak i akt spraw sądowych będących w toku ingeruje w istotę władzy sądowniczej oraz narusza zasadę niezawisłości sędziowskiej”. W konsekwencji kompetencja MSZ do żądania akt sprawy sądowej powinna zostać zawężona do tego, co konieczne dla zapewnienia profesjonalnej reprezentacji RP przed	
--	--	---	--

			ETPC: dotyczyć co do zasady tylko akt sprawy zakończonej, związanej bezpośrednio ze skargą do Trybunału i być ograniczona wyraźnym terminem na zwrot akt do sądu. Nie wydaje się konieczne zapewnienie Ministrowi Spraw Zagranicznych prawa do żądania akt spraw w toku. W wyjątkowych przypadkach, gdy Trybunał orzeka w sprawie skargi dotyczącej postępowania przed organem krajowym w toku, ministrowi powinna wystarczyć możliwość wystąpienia do sądu z wnioskiem o udostępnienie informacji na temat stanu sprawy (w tym skanów konkretnych dokumentów), względnie możliwość zapoznania się z aktami sprawy w siedzibie sądu. Na marginesie należy zwrócić uwagę na oczywistą omyłkę w art. 41 projektu, który dokonuje zmiany nieobowiązującej ustawy. Postępowanie przed TK uregulowane jest obecnie w ustawie z 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Zasady dostępu do akt sprawy uregulowane są w art. 74 tej ustawy.	
36.	Rozdział 7 projektu ustawy	Rzecznik Praw Obywatelskich	W obecnym stanie prawnym wyrok ETPC może stanowić podstawę wznowienia postępowania jedynie w sprawach karnych (art. 540 § 3 k.p.k.) i sądowoadministracyjnych (art. 272 § 3 p.p.s.a.). Brak natomiast analogicznych podstaw do wznowienia postępowania w sprawach administracyjnych oraz w sprawach cywilnych. W związku z tym pragnę wskazać na zasadność uzupełnienia opiniowanego projektu o nowelizację Kodeksu postępowania administracyjnego o przepis umożliwiający wznowienie postępowania na podstawie wyroku ETPC, przykładowo wykorzystując formułę z przywołanych art. 540 § 3 k.p.k. i art. 272 § 3 p.p.s.a.: „gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską”. W odniesieniu do wprowadzenia analogicznej regulacji do Kodeksu postępowania cywilnego, wskazać należy na konieczność oceny przez ustawodawcę, czy takie rozwiązanie – które niewątpliwie stanowiłoby wyjątek od zasady prawomocności orzeczeń sądowych i ochrony praw nabytych stron procesu cywilnego – nie stanowiłoby nieproporcjonalnej ingerencji w zasadę pewności prawa (zob. uchwała SN(7) z 30.11.2010 r., III CZP 16/10, OSNC 2011, nr 4, poz. 38, a także M. Ziółkowski, Wyrok ETPCz jako podstawa wznowienia postępowania cywilnego, EPS 2011, nr 9, w którym autor stając na stanowisku, że EKPC i Konstytucja RP „nie gwarantują prawa podmiotowego, które zobowiązywałyby prawodawcę do uzupełnienia cywilnego mechanizmu procesowego na podobieństwo rozwiązania przyjętego w procedurze karnej lub sądowoadministracyjnej”, wskazuje z jednej strony na sytuacje, w których – w jego ocenie – już obecnie dopuszczalne jest wznowienie postępowania cywilnego w sytuacji naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC, a jednocześnie wskazuje na zasadność wprowadzenia do ustawy procesowej przepisów rozstrzygających o skutkach orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dla procesu cywilnego (s. 5	Uwaga nieuwzględniona. W ocenie projektodawcy brak jest konieczności wprowadzenia uregulowania dotyczącego możliwości wznowienia postępowania cywilnego po wydaniu orzeczenia przez ETPC. Brak możliwości wznowienia postępowania cywilnego jest uzasadniony ze względu na kolizję sytuacji prawnej stron postępowania, co do którego Trybunał stwierdził naruszenie Konwencji. Wznowienie postępowania wiąże się z pozbawieniem strony przeciwnej ochrony wynikającej ze stabilności prawomocnego orzeczenia. W takiej sytuacji projektowane rozwiązanie może skutkować kolejnym naruszeniem art. 6 ust. 1 Konwencji poprzez naruszenie zasady pewności prawnej i ochrony praw nabytych drugiej strony postępowania. Ponadto z treści art. 41 Konwencji wynika, że jeśli prawo wewnętrzne państwa pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie. Dopuszczalna jest zatem sytuacja, w której osiągnięcie pełnej restytucji po wyroku Trybunału nie będzie możliwe

			i 11). Por. też wyrok TSUE (wielka izba) z dnia 9 kwietnia 2024 r. w sprawie C-582/21.	ze względu na prawo wewnętrzne państwa. Po trzecie, w aktualnym stanie prawnym osiągnięty został cel w postaci nienaruszalności powagi rzeczy osądzonej oraz bezpieczeństwa stosunków cywilnoprawnych, przy jednoczesnym zapewnieniu stronom stosownej restytucji. Skarżący, oprócz przyznanego przez ETPC zadośćuczynienia, może bowiem domagać się naprawienia szkody w postępowaniu przed sądem krajowym. Na koniec należy wskazać, że tak ważne zagadnienie powinno być rozważane w ramach nowelizacji procedury cywilnej, nie powinno być zaś wprowadzane ustawą jedynie wpadkowo poruszającą tę kwestię.
37.	Rozdział 7 projektu ustawy	Naczelna Rada Adwokacka	Kluczowymi uregulowaniami czyniącymi proces wykonywania wyroków ETPCz sprawnym i efektywnym są uregulowania w zakresie możliwości wznowienia postępowania krajowego w następstwie orzeczenia wydanego przez Trybunał stwierdzającego naruszenie praw skarżącego. Wydaje się, że podjęcie inicjatywy ustawodawczej normującej wykonywanie orzeczeń ETPCz powinno uwzględniać także problematykę zagwarantowania odpowiednich i skutecznych w praktyce rozwiązań proceduralnych odnoszących się do wznowiania postępowań sądowych. Obecnie, taka możliwość zagwarantowana jest wyłącznie odnośnie do procedury karnej i sądownoadministracyjnej, zaś możliwość żądania wznowienia postępowania cywilnego w następstwie orzeczenia ETPCz w sprawach cywilnych jest skrajnie ograniczona. Uwaga ta nabiera szczególnego znaczenia w kontekście rosnącej liczby orzeczeń Trybunału na tle tzw. kryzysu praworządności w Polsce w związku z udziałem w rozpoznawaniu spraw skarżących w postępowaniu krajowym sędziów, w których procedurach nominacyjnych brała udział Krajowa Rada Sądownictwa w jej aktualnym składzie.	Uwaga nieuwzględniona. Zob. wyjaśnienia do pkt 36.
38.	Rozdział 7 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Do rozważenia pozostaje kwestia zaostreżenia odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za obstrukcję i opóźnianie wypłaty kwot zasądzonych przez ETPC z tytułu słusznego zadośćuczynienia. Obecnie takie działanie stanowi naruszenie dyscypliny finansów publicznych, stosownie do art. 16 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 289 ze zm.). Przypadki obstrukcji w wykonywaniu wyroków ETPC w latach 2021-2023 wskazują, że nie jest to jedynie problem teoretyczny. Należy opowiedzieć się za dalej idącymi konsekwencjami działań skutkujących uchylaniem się od wykonania ostatecznego wyroku ETPC. Należy wyrazić pogląd, że niedopełnienie	Projektowana ustawa przewiduje wyraźne uznanie ostatecznego orzeczenia Trybunału, zasądzającego słusznego zadośćuczynienia, za tytuł wykonawczy. Takie rozwiązanie powinno być wystarczające, szczególnie w świetle faktu, że opóźnienia w wypłacie słusznego zadośćuczynienia w latach 2021-2023 dotyczyły jedynie 3 orzeczeń (a 4 skarżących),

			obowiązków w zakresie wykonania wyroku przez funkcjonariusza publicznego jest działaniem zarówno na szkodę interesu publicznego, jak i prywatnego. Tego typu zaniechanie wypełnia dyspozycję art. 231 kodeksu karnego.	zatem nie mamy do czynienia z problemem powszechnym.
39.	Rozdział 7 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Osobną kwestią jest to, czy projektowana regulacja nie stwarza dobrej okazji do dyskusji i ewentualnego rozszerzenia katalogu podstaw wznowienia postępowania cywilnego, gdy taka potrzeba wynika z orzeczenia ETPC.	Uwaga nieuwzględniona. Zob. wyjaśnienia do pkt 36.
40.	Rozdział 7 projektu ustawy	Krajowa Rada Radców Prawnych	Innym problemem jest kształt i przesłanki skargi nadzwyczajnej, która w niektórych (skądinąd nielicznych) przypadkach mogłaby służyć jako instrument wspierający wykonanie wyroków ETPC. Obecnie problemem jest zarówno ukształtowanie podstaw tej skargi, jak i ich powierzenie ich rozpatrywania Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, która nie spełnia kryterium „sądu” powołanego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC.	Powołany postulat wykracza poza zakres projektowanej ustawy, jednakże powinien on zostać rozważony podczas zainicjowanych przez Ministra Sprawiedliwości prac nad nowelizacją ustawy o Sądzie Najwyższym.

Zestawienie uwag zgłoszonych w toku konsultacji publicznych
do projektu ustawy o wykonywaniu orzeczeń
Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Lp.	Przedmiot uwagi	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko Ministra Spraw Zagranicznych*
	1.	2.	3.	4.
1.	Uwaga ogólna	Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	Projektodawcy wskazują, że projektowana ustawa stanowi „niezbędny element procesu przywracania praworządności w Polsce” i ma na celu stworzenie nowego instytucjonalnego systemu wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej jako: „ETPC”), uwzględniającego zalecenia zawarte w rekomendacjach Komitetu Ministrów Rady Europy i rezolucjach Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Liczba orzeczeń ETPC w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska, znajdujących się w procedurze nadzoru nad wykonywaniem, prowadzonej przez Komitet Ministrów Rady Europy, po okresie spadków na przestrzeni ostatniej dekady, ponownie wzrasta (wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. – 147, na koniec 2023 r. – 131, w najkorzystniejszym 2020 r. – 89). Wobec powyższego wskazać należy, że na przestrzeni ostatnich lat prawotwórcza działalność ETPC uległa znacznemu nasileniu, a orzeczenia ETPC nierzadko wykraczają daleko poza pierwotną intencję państw sygnatariuszy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej jako: „Konwencja”). W szeregu orzeczeń ETPC dochodzi do kolizji szeroko interpretowanych przez ETPC postanowień Konwencji z normami konstytucyjnymi państwa sygnatariusza Konwencji. Przykładem jest wyrok ETPC z 27 lutego 2025 r., Szypuła i inni v. Polska, którego wykonania wymaga od Polski Konwencja, choć – stanowiąca najwyższe źródło prawa w Polsce – Konstytucja RP wyklucza instytucjonalizację związków jednopłciowych. Art. 18 Konstytucji RP nakazuje Rzeczypospolitej otaczanie szczególną opieką małżeństwa jako związku kobiety i mężczyzny, a doktryna i orzecznictwo nie pozostawiają wątpliwości, że jego treść wyklucza tworzenie alternatywnych wobec małżeństwa instytucji prawa rodzinnego. Projektowana ustawa ma na celu ukształtowanie stanu prawnego, w którym obowiązek wykonywania orzeczeń ETPC z poziomu międzynarodowego deklaratoryjnego zobowiązania przejdzie do obowiązku prawnego wynikającego z konkretnych norm ustawowych, z odpowiedzialnością za jego niewykonanie włącznie.	Uwaga wyjaśniona. Podtrzymania wymaga przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy <i>ratio legis</i> jej unormowań.

* Ilekróć w kolumnie 4 jest mowa o:

- 1) ETPCz – należy przez to rozumieć Europejski Trybunał Praw Człowieka;
- 2) Konwencji – należy przez to rozumieć Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzoną w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. poz. 284, z późn. zm.).

		W ocenie Instytutu Ordo Iuris, w związku z koniecznością brania pod uwagę prymatu Konstytucji RP nad innymi aktami prawnymi i zobowiązaniami międzynarodowymi oraz pojawiające się prawotwórcze, wykraczające poza pierwotne założenia Konwencji interpretacje ETPC, wprowadzanie do systemu prawnego ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC jest niezasadne i może prowadzić do prób wykonywania orzeczeń, których treść jest wprost sprzeczna z Konstytucją RP. Podejmowanie takich inicjatyw byłoby ze wszechmiar nieracjonalne i nieekonomiczne, jako działania z góry skazane na orzeczenie o niekonstytucyjności danych regulacji przez Trybunał Konstytucyjny. Prowadziłoby także do niedopuszczalnej sytuacji w której rząd niepodległego i suwerennego państwa uznaje orzeczenia międzynarodowego trybunału za nadrzędne względem Konstytucji RP. Projektowana ustawa w obecnym brzmieniu, jak również jakakolwiek ustawa nakładająca na Polskę obowiązek bezwzględnego wykonywania orzeczeń ETPC stanowić będzie formalną akceptację i przyzwolenie na stosowanie przez Trybunał ewolucyjnej wykładni EKPC, która skutkuje wyprowadzaniem z Konwencji praw, które nie zostały w niej uwzględnione w momencie jej ustanowienia. Prowadzi to do sytuacji w której Polska otwiera się na możliwość stanowienia prawa – ponad Konstytucję RP – przez międzynarodowy Trybunał. Art. 4 ustawy zawiera kluczowy z punktu widzenia celów ustawy zapis, nakładający na organy władzy publicznej i inne podmioty wykonujące zadania publiczne obowiązek niezwłocznego wykonania orzeczeń Trybunału, każdy w zakresie swojej właściwości, i współdziałania z innymi organami w celu ich wykonania na zasadach określonych w niniejszej ustawie. Podkreślić należy, że – pomimo wprowadzenia przez ustawę szeregu środków dających możliwość stopniowalnego realizowania orzeczeń ETPC w różnych zakresach – obowiązek wykonywania orzeczeń jest zgodnie z omawianym projektem obowiązkiem bezwzględnym, a projektowana ustawa, zarówno w treści projektu, jak i w treści uzasadnienia oraz ocenie skutków regulacji nie odwołuje się do pojęcia interesu państwa ani racji stanu. Jednocześnie podkreślić należy, że inne państwa sygnatariusze Konwencji stoją na straży swoich kompetencji i nie dopuszczają do nadmiernej ingerencji ETPC w ich prawodawstwo. Proponowane przez projektodawców samonałożenie na siebie przez Polskę obowiązku wykonywania wszelkich orzeczeń ETPC oznacza zamknięcie przez Polskę prawnej ścieżki – opartej na braku krajowej regulacji ustawowej – do odrzucenia (niewykonania) orzeczenia, które jest sprzeczne z interesem państwa i jego racją stanu. Przykłady państw zachodnich, które w ostatnich latach mierzyły się z napływem nielegalnych imigrantów, a jednocześnie były stronami w postępowaniach przed ETPC związanymi z naruszeniami praw człowieka nielegalnych imigrantów wskazują na konieczność zastrzeżenia przez państwo możliwości przedłożenia własnego interesu narodowego ponad orzeczenie ETPC zapadłe w konkretnej sprawie.	
--	--	--	--

			Niejako na marginesie wskazać należy, że, jak projektodawcy sami zauważyli w uzasadnieniu do projektu oraz w ocenie skutków regulacji, w porównaniu do innych państw Rady Europy Polska znalazła się w 2024 r. na 7 miejscu wśród 46 państw pod względem liczby spraw wykonanych (w 2023 r. była na 6 pozycji, a w 2022 r. – na 13 pozycji). Co więcej, projektodawcy sami zauważają, że jest to wynik relatywnie dobry. Już sam ten aspekt wskazuje, że Polska co do zasady nie ma problemu z wykonywaniem orzeczeń ETPC. Sprawy, w których orzeczenia ETPC pozostają niewykonane, to nierzadko sprawy o kontrowersyjnym stanie faktycznym i prawnym – jak sprawy związane z instytucjonalizacją związków jednopłciowych, czy ochroną prawa do życia od poczęcia. W kontekście projektowanych przepisów wskazać należy, że realizacja orzeczeń ETPC nie wymagała i nie wymaga wprowadzania odrębnej regulacji, w tym regulacji rangi ustawowej. Co do zasady całkowicie wystarczająca jest inicjatywa ustawodawcza związana z nowelizacją konkretnych przepisów lub wydanie stosownej interpretacji, czy informacji przez właściwego ministra. Projektodawcy nie uzasadnili w sposób przekonujący potrzeby wprowadzenia projektowanej regulacji. Regulacja ta nie jest wymagana prawem, także międzynarodowym, nie jest także niezbędna do wykonywania, czy usprawnienia wykonywania orzeczeń ETPC. Wręcz przeciwnie, niesie zagrożenie dla ładu konstytucyjnego państwa i nakłada na rząd niepotrzebne, sprzeczne z interesem państwa i racją stanu ograniczenia i zobowiązania. Mając na uwadze powyższe Instytut Ordo Iuris opiniuje projekt negatywnie.	
2.	Art. 1 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Przedmiotowy projekt ustawy dotyczy wyłącznie wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Bez wątpienia z punktu widzenia Polski system Rady Europy stanowi najefektywniejszy środek ochrony praw człowieka. Projektując regulacje w tym zakresie, nie można jednak nie mieć na uwadze tego, że system ten nie jest jedynym systemem skargowym, z którego korzystają jednostki, dochodząc przeciwko Polsce ochrony swoich praw i wolności. Przykładem takiego mechanizmu jest chociażby procedura rozpatrywania zawiadomień przez Komitet Praw Człowieka ONZ, uregulowana w Protokole Fakultatywnym do Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Wśród innych mechanizmów skargowych ratyfikowanych przez Polskę wymienić można ten opisany w Protokole Fakultatywnym do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, art. 14 Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej czy art. 22 Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania. Mimo znacznie mniejszej skali wykorzystywania przez obywateli Polski tych mechanizmów skargowych, istotnym wydaje się, aby procedura wykonywania orzeczonej nimi środków również była regulowana prawnie. Stąd, zdaniem Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, rozważenia wymaga uregulowanie tej kwestii	Uwaga wyjaśniona. Podtrzymania wymaga przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy <i>ratio legis</i> jej zakresu regulacji. Należy także podkreślić odmienną procedurę i organów międzynarodowych wskazanych w uwadze HFPC od Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, umocowania jego sędziów, procedury postępowania przed Trybunałem oraz umocowania jego orzeczeń, których obowiązek wykonywania i rola w tym procesie Komitetu Ministrów RE wynika z samej Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

			w przedmiotowej ustawie. Krok taki pozwoliłby zagwarantować, że zalecenia wydawane przez właściwe Komitety zostaną wdrożone do krajowego porządku prawnego. Podobnie rozważenia wymaga stworzenie procedury stałego monitorowania wykonywania przez Rzeczpospolitą Polską rekomendacji organów międzynarodowych kierowanych do władz Polski przy okazji sprawozdań okresowych w rodzaju <i>Universal Periodic Review</i> czy sprawozdań przedkładanych właściwym Komitetom, np. Komitetowi Praw Dziecka. Dotychczasowa praktyka funkcjonowania tych mechanizmów wskazuje, że aktywność władz Rzeczypospolitej Polskiej sprowadza się przede wszystkim do przedłożenia właściwego sprawozdania i uczestnictwa w spotkaniu z Komitetem. Za działaniami tymi nie idzie jednak próba odpowiedzi na problemy dostrzeżone w sprawozdaniach danego Komitetu i wykreowane przez nie rekomendacje. Sprawia to, że w przypadku niektórych obszarów tematycznych Rzeczpospolita Polska wciąż boryka się z tymi samymi problemami. W ocenie HFPC, zasadnym wydaje się uregulowanie na poziomie ustawowym mechanizmu programowania działań, w tym działań legislacyjnych, na podstawie problemów i rekomendacji dostrzeżonych przez właściwe Komitety. Działania tego rodzaju przyczyniłyby się efektywnie do zwiększenia stopnia przestrzegania prawa międzynarodowego przez Polskę, a przez to realizowałyby postanowienia art. 9 Konstytucji.	
3.	Art. 1 projektu ustawy	Stowarzyszenie Amnesty International	W naszej ocenie zakres proponowanej ustawy jest zbyt wąski. Jak sama nazwa oraz art. 1 projektu ustawy wskazują, projekt ustawy dotyczy wykonywania jedynie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Projektowana ustawa pomija problematykę wykonywania szeroko rozumianych stanowisk, zaleceń, czy rekomendacji określanych za pomocą różnych terminów prawnych takich jak <i>views</i>, <i>recommendations</i> wydawanych przez tzw. ciała traktatowe, zarówno w ramach uniwersalnego, jak i regionalnego systemu ochrony praw człowieka. Proces wykonywania tego typu zaleceń czy stanowisk nie został przy tym uregulowany przez inne ustawy. Mając świadomość różnic co do normatywnego charakteru tego typu stanowisk/zaleceń/rekomendacji z jednej strony a orzeczeń ETPC z drugiej Amnesty International stoi na stanowisku, że w świetle konstytucyjnego obowiązku przestrzegania przez Polskę wiążącego ją prawa międzynarodowego różnice te nie powinny wpływać na różny zakres wywiązywania się z tego obowiązku. Obecny projekt ustawy może jednak rodzić mylne wrażenie priorytetyzacji jednych zobowiązań nad drugimi, co w ostateczności negatywnie wpływa na poziom ochrony praw człowieka w Polsce. Projektowana ustawa – jak wynika z jej uzasadnienia – stanowi „niezbędny element procesu przywracania praworządności w Polsce”. Uznając ten cel za uzasadniony należałoby uznać poszerzenie jej zakresu także o wskazanie procedury wdrażania zaleceń/stanowisk/rekomendacji wydawanych w sprawach indywidualnych wnoszonych przeciwko	Uwaga wyjaśniona. Podtrzymanie wymaga przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy <i>ratio legis</i> jej zakresu regulacji. Zob. wyjaśnienia do pkt 2.

			Polsce przez wskazane wyżej ciała traktatowe, np. przez Komitet Praw Człowieka w wyniku tzw. zawiadomień indywidualnych. W kontekście tego ostatniego warto dodać, że jego stanowiska zapadają często w bliźniaczych sprawach do spraw rozpatrywanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Obok przywracania w Polsce praworządności rzeczony projekt ustawy ma niewątpliwie szansę przyczynić się do wzmocnienia systemu ochrony praw człowieka w Polsce. By to osiągnąć, korzystnym byłoby obok poszerzenia zakresu tej ustawy o wykonywanie stanowisk/zaleceń/rekomendacji ciał traktatowych w sprawach indywidualnych, ale także wprowadzenie procedury rozważania przez właściwe organy państwa, a następnie wykonywania rekomendacji wydawanych przez ciała traktatowe w procesie oceny sprawozdań z przestrzegania zobowiązań prawnomiędzynarodowych wynikających z poszczególnych, wiążących Polskę umów międzynarodowych.	
4.	Art. 1 projektu ustawy	Stowarzyszenie Amnesty International	Amnesty International aktywnie włączyło się w proces obserwacji ostatnich wyborów sędziego zasiadającego z ramienia Polski w Europejskim Trybunale Praw Człowieka. Z uznaniem odnotowaliśmy szereg działań mających zwiększyć transparentność procedury prowadzącej do dokonania tego wyboru. Wraz z gronem obserwatorów z innych organizacji pozarządowych w toku tej procedury, jak i po jej zakończeniu, wskazywaliśmy na potrzebę ustawowej regulacji procedury wyboru sędziów i sędziów ad hoc zasiadających z ramienia Polski w ETPC. Taka regulacja jest potrzebna, by uniknąć powtórki negatywnych doświadczeń z lat 2021-2023, w których trzykrotnie podejmowane były próby powołania sędziego z ramienia Polski w nietransparentnej i upolitycznionej procedurze, które kończyły się niepowodzeniem w postaci odrzucenia listy kandydatów na ten urząd przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy. W ocenie Amnesty International przedmiotowa ustawa powinna także objąć tę materię, by uniknąć ryzyka powtórzenia się tej sytuacji, stanowiącej ryzyko nie tylko dla ochrony praw człowieka, ale także dla wizerunku Polski za granicą. Konsekwentnie, w razie poszerzenia zakresu przedmiotowego projektu o postulowane w punkcie wcześniejszym wykonywanie stanowisk/zaleceń/rekomendacji ciał traktatowych, projekt ustawy powinien także uwzględnić regulację sposobu wyboru członków tych ciał zasiadających w nich z ramienia Polski.	Uwaga wyjaśniona. Podtrzymania wymaga przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy <i>ratio legis</i> jej zakresu regulacji. Zasadność ograniczenia projektowanej regulacji do kwestii wykonywania orzeczeń ETPCz wynika ze specyfiki tego procesu, który wskazuje na potrzebę ustawowego zdefiniowania obowiązków i precyzyjnego określenia sposobu koordynacji i zasad współdziałania podmiotów publicznych w celu wykonania orzeczeń Trybunału. Natomiast kwestia wyboru sędziów ETPCz leży całkowicie poza obszarem wykonywania orzeczeń ETPCz, a nawet postępowania przed Trybunałem i nie wydaje się, aby miała znaczenie dla realizacji celu projektowanej regulacji.
5.	Art. 1 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Wskazać jednak należy na pewien niedosyt w odniesieniu do zakresu ustawy. Projekt wyraźnie zaznacza, że celem ustawy jest kompleksowe uregulowanie procesu wykonywania orzeczeń ETPC w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska poprzez wprowadzenie mechanizmu koordynacji tego procesu oraz zasady współdziałania pomiędzy wszystkimi podmiotami wykonującymi zadania publiczne w zakresie wykonywania orzeczeń. Poza obszarem oddziaływania ustawy pozostaje więc cały dorobek orzeczniczy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dotyczących innych państw	Uwaga wyjaśniona. Podtrzymania wymaga przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy <i>ratio legis</i> jej zakresu regulacji. Ponadto należy wskazać, że dorobek orzeczniczy ETPCz uwzględniany jest przez sam Trybunał w swoich orzeczeniach, w tym tych wydanych w sprawach, w

			członkowskich Rady Europy, bez względu na wagę tych orzeczeń w procesie stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że Konwencja praw człowieka jest umową międzynarodową wiążącą Polskę w rozumieniu konstytucyjnym i stanowi źródło prawa powszechnie obowiązującego. W myśl art. 9 Konstytucji „Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego”. W rezultacie, z chwilą, gdy umowa międzynarodowa jako część prawa międzynarodowego staje się dla Polski wiążąca, Polska ma obowiązek jej przestrzegania, także w odniesieniu do kierunku interpretacyjnego Konwencji przyjętego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawach nie dotyczących bezpośrednio Polski. Obowiązek ten jest wyrazem akceptacji traktatowej zasady przestrzegania wiążących umów międzynarodowych, tj. <i>pacta sunt servanda</i> (art. 26 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów z 23 maja 1969 r., Dz.U. 1990, nr 74, poz. 439). Jak podkreślił to Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 27 kwietnia 2005 roku, obowiązek ten jest obowiązkiem prawnym, a nie deklaracją polityczną czy postanowieniem programowym i generuje konkretne obowiązki dla organów państwa tak tworzących prawo, jak i je stosujących w stosunkach zagranicznych i wewnętrznych (zob.: wyrok TK z 27 kwietnia 2005 r., sygn. akt P 1/05, OTK-A ZU 2005, nr 4, poz. 42, pkt 5.5.). W zakresie objętym swoją jurysdykcją Polska ma zatem międzynarodowy i konstytucyjny obowiązek zapewnienia poszanowania praw i wolności korespondujących z postanowieniami konwencyjnymi na poziomie co najmniej ustalonym w Konwencji. Twierdzenie to koresponduje z dotychczasowym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego. Dość wskazać, że choćby w wyroku z 19 lipca 2011 r. Trybunał Konstytucyjny wyraźnie zaznaczył, że „powinność uwzględniania istnienia orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w działaniu organów wewnętrznych zobowiązuje także TK do stosowania – w ramach kontroli konstytucyjności – zasad i metod interpretacji prowadzących do łagodzenia ewentualnych kolizji między standardami wynikającymi z polskiego stosowanego prawa a tymi ukształtowanymi przez ETPC [...] Choć bowiem zgodnie z art. 46 EKPC wyroki ETPC wiążą państwo – stronę postępowania w danej sprawie, to państwa trzecie, które są stroną EKPC powinny dążyć do ukształtowania systemu ochrony praw człowieka w taki sposób, aby w jak najpełniejszym zakresie uwzględniać standardy wypracowane w orzecznictwie ETPC na gruncie EKPC” (zobacz: wyrok w sprawie o sygn. akt K 11/10, sygn. OTK-A ZU 2011, nr 6, poz. 60, pkt 3.3.3).	których stroną jest Polska. Tym samym orzecznictwo ETPCz i standardy z niego wynikające są pośrednio uwzględniane także w procesie wykonywania orzeczeń w sprawach polskich.
6.	Art. 5 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Projekt reguluje kwestie funkcjonowania Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który już obecnie działa w strukturze MSZ. Zgodnie z projektowanym art. 5 ust. 5 minister właściwy do spraw zagranicznych określi w drodze rozporządzenia zadania i tryb działania oraz skład Zespołu. Z punktu widzenia efektywności realizacji zadań Zespołu zasadnym wydaje się zagwarantowanie możliwości wejścia w jego skład lub brania udziału w jego	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 5 ust. 12 projektowanej ustawy.

			posiedzeniach przedstawicieli podmiotów zewnętrznych względem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, w tym reprezentantów samorządów zawodowych zawodów zaufania publicznego oraz organizacji społecznych. Jednocześnie Zespół powinien być także istotnym forum współpracy na linii Ministerstwo Spraw Zagranicznych – Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, co pozwoliłoby w większym stopniu włączyć konkluzje wynikające z orzecznictwa ETPC w proces kształcenia przyszłych sędziów i prokuratorów.	
7.	Art. 5 projektu ustawy	Stowarzyszenie Amnesty International	Amnesty International z uznaniem odnotowuje sformalizowanie prac Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który stanowi dobrą praktykę wypracowaną przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych na przestrzeni ostatnich lat w procesie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. art. 5 projektowanej ustawy). Nasze zastrzeżenia budzi jednak pominięcie w jego składzie przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które dotychczas zapraszane były do udziału w pracach tego zespołu. Tego typu dobra praktyka, odbywała się z obustronną korzyścią, bowiem organizacje pozarządowe miały możliwość wyrażenia opinii w przedmiocie wykonywania przez Polskę wyroków na etapie wcześniejszym niż w trakcie dialogu z Komitetem Ministrów Rady Europy czuwającym nad wykonywaniem wyroków ETPC.	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 5 ust. 12 projektowanej ustawy.
8.	Art. 5 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Artykuł 5 ust. 2–5 ustawy wskazuje, że przy ministrze właściwym do spraw zagranicznych działa Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Jest to organ opiniotwórczo- doradczy ministra właściwego do spraw zagranicznych w zakresie najważniejszych problemów wynikających ze skarg komunikowanych przez Trybunał oraz wydawanych przez niego orzeczeń w sprawach, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska. Zgodnie z projektem ustawy Zespół miałby funkcjonować przy ministrze właściwym do spraw zagranicznych, co wynika z kompetencji tego ministra w zakresie reprezentacji przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i Komitetem Ministrów Rady Europy. Zakres zadań Zespołu, szczegółowy tryb jego działania oraz skład ma zostać uregulowany rozporządzeniem do ustawy. Ani uzasadnienie projektu, ani dokument w postaci oceny skutków regulacji nie zawiera jednak żadnych wskazań co do zasad funkcjonowania tego zespołu czy jego składu. Uzasadnienie projektu uchwały zawiera jedynie informację, że zaproponowane uregulowanie oparte jest na dotychczasowych rozwiązaniach dotyczących Zespołu ds. ETPC, funkcjonującego w oparciu o zarządzenie nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Zważywszy na zakres wymienionego zarządzenia nr 73, w tym w odniesieniu do składu i kompetencji Zespołu, ram czasowych podejmowanych przez niego działań, czy wreszcie realnego wpływu zespołu na wypracowanie sposobów usunięcia skutków naruszeń konwencyjnych – brak w tym zakresie konkretnych propozycji w projektowanej ustawie budzi obawy Stowarzyszenia o nieefektywność działań zespołu.	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 5 projektowanej ustawy.

			Niewątpliwie wprowadzenie do projektowanej ustawy zapisu, że Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka podejmuje swe działania w stosunku do wszystkich orzeczeń ETPCz po tym, gdy stają się ostateczne, a w ramach swych kompetencji analizuje treść wyroku pod kątem wymienionych w nim obszarów działania władzy publicznej, co do których w wyroku stwierdzono naruszenie, a nadto proponuje możliwe do wykorzystania adekwatne środki generalne mające zapewnić wykonanie wyroku – przyczyniłoby się do usprawnienia procesu wykonania wyroku przez organ wiodący. Rozważenia wymaga także wprowadzenie ram czasowych dla pierwszego posiedzenia takiego zespołu w konkretnej sprawie (tak, by odbywało się ono w ciągu pierwszych 3 miesięcy od daty ostateczności wyroku ETPCz). Zwrócić należy również uwagę na to, że skład Zespołu wynikający z Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 roku w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka spośród obligatoryjnych członków – ekspertów zespołu wymienia przedstawicieli wszystkich możliwych resortów ministerialnych, bez względu na to, czy dany wyrok wiąże się z obszarem działalności danego ministerstwa. W zarządzeniu przewiduje się wprowadzić, iż Przewodniczący Zespołu z własnej inicjatywy lub na wniosek członka Zespołu może zapraszać do udziału w pracach Zespołu, z głosem doradczym, przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej czy przedstawicieli innych instytucji i urzędów, w obszarze działania których doszło do naruszenia konwencyjnego. Jest to jednak jedynie uprawnienie Przewodniczącego zespołu, a nie obowiązek. Niestety, zarządzenie nie przewiduje w podstawowym składzie zespołu ani przedstawicieli grup prawniczych (a jest ich potencjalnie całe spectrum spośród sędziów sądów powszechnych i administracyjnych, sędziów Sądu Najwyższego, sędziów Trybunału Konstytucyjnego, sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, radców prawnych, adwokatów, prokuratorów, notariuszy), ani przedstawicieli organizacji pozarządowych mających w swoich celach statutowych ochronę praw człowieka, ani przedstawicieli świata akademickiego zajmujących się na co dzień prawem międzynarodowym publicznym, ani przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za kształcenie kadr organów władzy publicznej jak na przykład Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (odpowiedzialnej za proces kształcenia kadr sędziowskich) czy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej (odpowiedzialnej za proces kształcenia urzędników administracji publicznej). Tymczasem obecność wymienionych podmiotów w Zespole niewątpliwie przyczyniłaby się do usprawnienia procesu identyfikacji obarów naruszeń konwencyjnych i doboru adekwatnych środków generalnych, a z samego zespołu uczyniłaby ważne i efektywne narzędzie konsultacyjne w procesie wykonania wyroków. Stowarzyszenie ma przy tym świadomość, że im bardziej rozbudowany będzie skład podstawowy Zespołu, tym trudniej będzie o jego sprawność decyzyjną.	
--	--	--	---	--

			Rozwiązaniem optymalnym wydaje się więc przyjęcie konkretnego składu podstawowego opierającego się na przedstawicielach ministerstw zaangażowanych co do zasady w proces wykonywania wyroków, ministerstw zaangażowanych w konkretną sprawę od momentu jej zakomunikowania Rządowi polskiemu przez Trybunał, przedstawicieli najważniejszych instytucji sądowych w kraju, przedstawicieli środowisk akademickich i organizacji pozarządowych, a także wprowadzenie zastrzeżenia możliwości dokooptowania do zespołu przedstawicieli innych instytucji z prawem inicjatywy w tym zakresie przez ministra właściwego do spraw zagranicznych i ministra właściwego ze względu na rodzaj stwierdzonego naruszenia Konwencji. Bardzo dobrym przykładem sprawnego funkcjonowania takich zespołów jest choćby model wypracowany przez Republikę Czeską, co może stanowić źródło inspiracji dla polskiego ustawodawcy. Zespoły dokonujące wstępnej kompleksowej analizy orzeczenia pod kątem identyfikacji obszarów naruszeń konwencyjnych i możliwych do zastosowania adekwatnych środków generalnych istotnie usprawniają i skracają czas wykonania wyroku.	
9.	Art. 6 ust. 2 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Projekt przewiduje, że wykonanie wyroku lub decyzji Trybunału w zakresie szczególnych środków indywidualnych polegać będzie na przywróceniu stanu zgodnego z Konwencją lub zakończeniu stanu niezgodnego z Konwencją albo naprawieniu jego skutków. Jednocześnie nakazuje w projektowanym art. 6 ust. 2 uwzględniać zasądzone słuszne zadośćuczynienie przy ocenie, czy szczególne środki indywidualne są niezbędne. Rozwiązanie to jest uzasadniane przez projektodawców tym, że w wielu wypadkach wypłata słusznego zadośćuczynienia może sama w sobie zapewnić naprawienie konsekwencji naruszenia poprzez ich finansowe wynagrodzenie. Sytuacje tego rodzaju niewątpliwie będą miały miejsce, podobnie jak sprawy, w których wypłata zadośćuczynienia nie zapewni <i>restitutio in integrum</i> skarżącego. Dlatego też, w ocenie HFPC, kwestia zasądzonych słusznego zadośćuczynienia nie powinna być jedynym elementem badanym przy ocenie zakresu projektowanych środków indywidualnych ukierunkowanych na wykonanie orzeczenia. Przepisy projektu powinny odwoływać się również do charakteru naruszenia stwierdzonego orzeczeniem Trybunału oraz osobistej sytuacji skarżącego. W skrajnym wypadku może się bowiem okazać, że projektowana regulacja, z uwagi na jej niefortunne sformułowanie, posłuży jako wymówka do niepodejmowania względem skarżącego określonych działań faktycznych lub prawnych.	Uwaga uwzględniona w zakresie dotyczącym charakteru naruszenia. Zob. 11 ust. 2 projektowanej ustawy.
10.	Art. 7 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Art. 7 wskazuje otwarty katalog środków generalnych zmierzających do wykonania wyroku. Należy w pełni zaaprobować taką konstrukcję, jednak z uwagi na proponowane w tym katalogu środki generalne jednocześnie wydaje się niezbędnym, by w procesie diagnostyki obszarów naruszeń konwencyjnych stwierdzonych wyrokiem Trybunał uczestniczył w szerszym zakresie Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którego składzie znajdowałyby się podmioty wymienione w uwagach	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 5 projektowanej ustawy.

			do Rozdziału 1. W tym kontekście zwłaszcza działania edukacyjne czy zmiany praktyki działania organów władzy publicznej w procesie wdrażania wyroków wymagają udziału ekspertów reprezentujących zawody prawnicze bezpośrednio zainteresowane prawidłowym wykonaniem wyroku oraz takie instytucje publiczne, w obszarze działania których doszło do konkretnego naruszenia konwencyjnego. Nie do przecenienia jest także w takim ujęciu głos przedstawicieli organizacji pozarządowych, których perspektywa bardzo często poszerza spektrum oceny adekwatności danego środka generalnego choćby poprzez informacje o praktycznych problemach funkcjonowania instytucji, w obszarze działania których doszło do naruszenia konwencyjnego (wystarczy w tym zakresie odwołać się do procesu wykonania wyroku w sprawie Alicji Tysiąc v. Polska i decyzji z posiedzenia Komitetu Ministrów 1521st DH, 4-6 marca 2025 roku, publ.: https://hudoc.exec.coe.int).	
11.	Art. 10 ust. 2 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Art. 10 ust. 2 przewiduje, że w przypadku, gdy wykonanie wyroku lub decyzji Trybunału wymaga podjęcia szczególnych środków indywidualnych lub środków generalnych przez organ lub podmiot inny niż wskazany w ust. 1 (organ podległy lub nadzorowany przez organ wiodący), organ wiodący może zawiadomić taki organ lub podmiot wykonujący zadania publiczne o szczególnych środkach indywidualnych lub środkach generalnych mogących służyć do wykonania wyroku lub decyzji Trybunału. W uzasadnieniu zaznaczono, że w odniesieniu do takich organów lub podmiotów wykonujących zadania publiczne, ustawa przewiduje dla organu wiodącego opcjonalną możliwość zawiadomienia tych organów lub podmiotów o niezbędnych środkach indywidualnych lub generalnych. Organ wiodący może też zaproponować, by te organy lub podmioty rozważyły możliwość podjęcia lub zaplanowania takich działań. Zauważyć trzeba, że ustawa w żaden sposób nie precyzuje skutków braku reakcji takiego podmiotu na propozycje organu wiodącego ani nawet nie nakłada na takie podmioty obowiązku udzielenia informacji zwrotnej organowi wiodącemu, w tym w zakresie, w jakim organ taki lub podmiot stwierdza brak potrzeby podejmowania jakiegokolwiek działań po swojej stronie. W efekcie pod znakiem zapytania staje jakakolwiek efektywność wymienionych w tym obszarze działań organu wiodącego wobec podmiotów wykonujących zadania publiczne, ale nie będących podmiotem podległym czy nadzorowanym przez organ wiodący.	Uwaga uwzględniona. Zob. przepisy art. 17 oraz art. 18 ust. 3 projektowanej ustawy.
12.	Art. 11 ust. 3 i 4 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Projekt przewiduje uprawnienie dla ministra właściwego do spraw zagranicznych do prezentowania w związku z wykonywaniem orzeczenia Trybunału stanowiska w toczących się postępowaniach krajowych. Te ostatnie nie są w żaden sposób definiowane, co pozwala na przyjęcie, że termin ten odnosi się do wszystkich kategorii postępowań, w tym również postępowań sądowych. Kompetencji Ministra właściwego do spraw zagranicznych odpowiada wymóg odniesienia się przez organ prowadzący postępowanie (w tym sąd) do przedłożonego MSZ stanowiska w terminie dwóch	Uwaga uwzględniona. Zrezygnowano z kwestionowanego unormowania.

			miesiący od jego otrzymania. Zgodnie z treścią projektu brak uwzględnienia propozycji lub uwag ministra właściwego do spraw zagranicznych wymagać będzie uzasadnienia. W ocenie HFPC, omawiane rozwiązanie może budzić wątpliwości z punktu widzenia treści art. 10 oraz 173 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie w jakim odnosi się ono do postępowań sądowych. Rozwiązanie to jest także wątpliwe w perspektywie niezależności prokuratorów oraz decyzji podejmowanych przez nich w ramach postępowań przygotowawczych.	
13.	Art. 11 ust. 3 i 4 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Art. 11 ust. 3 przewiduje, że minister właściwy do spraw zagranicznych może prezentować stanowiska w toczących się postępowaniach krajowych. W uzasadnieniu projektu wskazuje się, że przepis ten wynika z faktu, że minister właściwy do spraw zagranicznych dysponuje szczególną wiedzą na temat postępowania przed Trybunałem w sprawie zakończonej wydaniem orzeczenia Trybunału, ma doświadczenie związane z udziałem w procesie wykonywania wyroków w wielu innych sprawach, a także prowadzi dialog z Komitetem Ministrów i obserwuje proces wykonywania orzeczeń Trybunału przez inne państwa członkowskie Rady Europy. Jakkolwiek w pełni zgodzić się należy ze stwierdzeniami odnoszącymi się do szczególnej wiedzy ministra do spraw zagranicznych w obszarze naruszeń konwencyjnych, o tyle nie jest jasnym ani w świetle zapisów ustawy, ani w świetle uzasadnienia, jakiego rodzaju postępowań krajowych ma dotyczyć ta kompetencja ministra (czy wyłącznie administracyjnych przed organami administracji, czy także postępowań sądowych, w tym z obszaru sądownictwa powszechnego i administracyjnego). Nie jest także jasne, jaki byłby dopuszczalny zakres tematyczny takiego stanowiska ministra. Doprecyzowanie to jest o tyle istotne, że art. 11 ust. 4 projektu ustawy wskazuje, iż organy lub podmioty mogą uwzględnić uwagi lub propozycje ministra właściwego do spraw zagranicznych w terminie dwóch miesięcy od ich otrzymania. Brak uwzględnienia propozycji lub uwag ministra właściwego do spraw zagranicznych wymaga zaś uzasadnienia. Brak uściślenia znaczenia stanowiska ministra dla przebiegu konkretnego postępowania i brak określenia potencjalnych skutków niezastosowania się do obserwacji ministra zawartych w stanowisku wyrażonym w danej sprawie budzi duże wątpliwości pod kątem uzyskania przez ministra wpływu na przebieg postępowań sądowych, co z kolei rodzi niebezpieczeństwo naruszenia zasad niezawisłości orzeczniczej sędziów. Dodatkowo istotnym jest, by doprecyzować, w jakiej formie nastąpić ma takie uzasadnienie, o jakim mowa w art. 11 ust. 4 projektowanej ustawy.	Uwaga uwzględniona. Zrezygnowano z kwestionowanego unormowania.
14.	Rozdział 4 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Art. 13 projektowanej ustawy wskazuje, że w terminach i na warunkach określonych w ostatecznym wyroku lub decyzji Trybunału minister właściwy do spraw zagranicznych wypłaca słuszne zadośćuczynienie na podstawie dyspozycji płatności. Z kolei w myśl art. 15 ust. 1 projektowanej ustawy dyspozycji płatności dokonuje się na uwierzytelnionym formularzu płatności otrzymanym od ministra właściwego do spraw zagranicznych na potrzeby wykonania danego wyroku lub	Uwaga uwzględniona. Zob. art. 27 pkt 1 projektowanej ustawy.

			decyzji. Art. 16 projektowanej ustawy odnosi się zaś do postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika. Zauważyć trzeba, że w projekcie ustawy nie rozstrzygnięto nadal kwestii nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu ETPCz w przypadku braku wypłaty słusznego zadośćuczynienia przez ministra właściwego do spraw zagranicznych. Problem ten nie jest jednak czysto teoretyczny. W dniu 4.07.2022 r. w mediach ogólnopolskich pojawiła się wszakże informacja (zobacz: A. Gmiterek-Zabłocka, Lubelski sędzia miał otrzymać 15 tysięcy euro od państwa. Rząd płacić nie zamierza. „Zbliżamy się do Rosji”, https://www.tokfm.pl/Tokfm/7,182251,28650980,sprawa-sedziego-z-lublina-ktory-wygral-przed-etpcz-msz-juz.html (dostęp: 25.10.2022 r.), z której wynikało, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych odmówiło wypłaty zadośćuczynienia w kwocie po 15 000 euro na rzecz sędziów Moniki Dolińskiej-Ficek oraz Artura Ozimka, orzeczonego wyrokiem ETPC z 8.11.2021 r. Z uwagi na fakt, że sytuacja ta nie miała precedensu w praktyce stosowania Konwencji w Rzeczypospolitej Polskiej, jako oczywistym jawiło się wówczas pytanie o możliwości skarżących w zakresie wykonania przedmiotowego rozstrzygnięcia. To wówczas okazało się, że polskie przepisy nie regulują wprost kwestii wykonalności wyroków ETPCz. Także w Konwencji brak jest przepisów, które wprost regulowałyby sposób wykonania orzeczenia o zadośćuczynieniu. Z punktu widzenia EKPC istotne jest jedynie, aby wyrok ten został wykonany. To na państwach-stronach spoczywa obowiązek skonstruowania systemu regulacji, która do tego celu prowadzi. Nie ulega wątpliwości, że polski ustawodawca zadaniu temu na chwilę obecną nie sprostął. Brak jest przepisów prawa krajowego, które wprost regulowałyby kwestię sposobu wykonania orzeczenia o zadośćuczynieniu. Możliwość nadania klauzuli wykonalności wyrokowi Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i problemy z tym związane przeanalizowane zostały w sposób szczegółowy w opracowaniu Przemysława Jadłowskiego „Możliwość nadania klauzuli wykonalności wyrokowi Europejskiego Trybunału Praw Człowieka” opublikowanym w EPS 2022/11/35-40, a dostępnym w systemie informacji prawnej LEX Wolters Kluwer. W konkluzji swego artykułu autor przekonywał, że ostateczny wyrok ETPC stanowi tytuł egzekucyjny, o którym mowa w treści art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c., i po wyczerpaniu procedury przewidzianej w art. 1060 § 1 k.p.c. wyrokowi temu może być nadana przez sąd klauzula wykonalności, celem jego przymusowego wykonania poprzez egzekucję z rachunku bankowego Ministra Spraw Zagranicznych. W ocenie Stowarzyszenia zasadnym jest wprowadzenie powyższego zapisu do projektowanej ustawy.	
15.	Art. 15 ust. 1 i 2, art. 17 ust. 2 pkt 3 oraz art. 20	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Zgodnie z treścią projektu dyspozycji płatności słusznego zadośćuczynienia dokonuje się na uwierzytelnionym formularzu płatności otrzymanym od ministra właściwego do spraw zagranicznych na potrzeby wykonania danego wyroku lub decyzji. Uregulowanie to uzasadniane jest potrzebą zapobieżenia możliwości dokonania wypłaty na	Uwaga wyjaśniona. Podtrzymania wymaga przedstawione w uzasadnieniu projektowanej ustawy <i>ratio legis</i> kwestionowanej regulacji.

	projektu ustawy		rzecz osób nieusprawniionych, które zgłosiłyby się do Ministra właściwego do spraw zagranicznych z roszczeniem o wypłatę po zapoznaniu się z orzeczeniem Trybunału w publicznie dostępnej bazie orzeczeń Trybunału „HUDOC”. W ocenie HFPC, rozwiązanie przyjęte w treści projektu jest przykładem nadmiernej formalizacji procesu wypłaty słusznego zadośćuczynienia. Może również spowodować efekt odwrotny od zamierzonego, a więc zaistnienie sytuacji, w których aparat administracyjny Ministra Spraw Zagranicznych zaniecha należytej weryfikacji danych osoby wnioskującej o wypłatę zadośćuczynienia, weryfikując jedynie to, czy żądanie wypłaty zostało przedstawione na stosownym formularzu. Wydaje się, że lepszym rozwiązaniem byłoby omówienie na gruncie ustawy wymogów formalnych wniosku o wypłatę zadośćuczynienia, w tym wskazanie okoliczności, które należałoby w takim wniosku wskazać i które znane byłyby wyłącznie stronom postępowania przed ETPC. Alternatywnie, rozważenia wymaga wejście w porozumienie z organami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i wykorzystanie możliwości jakie daje system eComms do wymiany informacji dotyczącej wypłaty Skarżącemu słusznego zadośćuczynienia.	Wymóg przekazywania dyspozycji wypłaty na uwierzytelnionym formularzu, w którym konieczne jest podanie wszelkich niezbędnych do wypłaty danych, nie wydaje się być nadmiernym formalizmem, a jego wyłącznym celem jest usprawnienie procesu wypłaty poprzez uzyskanie wymaganych danych w ujednoliconej formie (pozwalającej na szybką identyfikację brakujących danych) i możliwość weryfikacji podmiotu uprawnionego do otrzymania wypłaty słusznego zadośćuczynienia.
16.	Rozdział 5 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Rozdział 5 „Proces tłumaczenia, planowania, raportowania i wykonywania wyroków i decyzji Trybunału” projektowanej ustawy w swej treści pomija specyfikę wykonania wyroków pilotażowych. Tymczasem wyrok pilotażowy jest wydawany, „gdy okoliczności faktyczne skargi wskazują na istnienie w zainteresowanej Układającej się Stronie problemu strukturalnego lub systemowego bądź innej podobnej dysfunkcji, która spowodowała lub może spowodować podobne skargi” (art. 61 ust. 1 Regulaminu Trybunału). Jak stanowi art. 61 ust. 3 i 4 Regulaminu Trybunału, „(3) W wyroku pilotażowym Trybunał określa zarówno charakter problemu strukturalnego lub systemowego bądź innej ustalonej dysfunkcji, jak i typ środków naprawczych, które podjąć ma zainteresowana Układająca się Strona na szczeblu krajowym na mocy sentencji wyroku. (4) Trybunał może postanowić w sentencji wyroku pilotażowego, że środki naprawcze, o których mowa w ustępie 3 powyżej, mają być podjęte w określonym czasie, mając na względzie charakter wymaganych środków i szybkość, z jakim określony przez Trybunał problem może być naprawiony na szczeblu krajowym”. W projektowanej ustawie brak jest wyraźnego zaznaczenia konieczności wypełnienia obowiązków nałożonych na państwo treścią wyroku pilotażowego co do czasu wykonania wyroku i typu środków naprawczych, które podjąć ma państwo na szczeblu krajowym na mocy sentencji wyroku, co uznać należy za istotne z punktu widzenia wzmocnienia zasady priorytyzacji wykonania wyroków pilotażowych przez Państwo – Stronę.	Uwaga wyjaśniona. Podjęmowanie rozstrzygnięć w przedmiocie „czasu wykonania wyroku i typu środków naprawczych, które podjąć ma państwo na szczeblu krajowym na mocy sentencji wyroku”, powinno być zawsze dokonywane <i>a casu ad casum</i>. Dodatkowo należy wskazać, że wyrok pilotażowy jest, w rozumieniu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wyrokiem i proces jego wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE przebiega w takim samym trybie, jak pozostałych wyroków. Natomiast procedura wyroku pilotażowego odbywa się przed Trybunałem, równolegle do regularnego procesu wykonywania, a jej głównym celem jest wstrzymanie procedowania przez Trybunał podobnych spraw, ujawniających problem systemowy oraz wyznaczeniu pozwanemu państwu określonego czasu na wdrożenie środków odpowiadających na zidentyfikowany przez Trybunał problem. Oceny tych środków dokonuje sam Trybunał. Jego ocena jest brana pod uwagę

				przez Komitet Ministrów RE w procesie nadzoru nad wykonywaniem wyroku pilotażowego, natomiast środki niezbędne do wykonania wyroku, które ocenia Komitet Ministrów, najczęściej mają szerszy charakter, a sam proces jest dłuższy niż procedura pilotażowa przed Trybunałem. Biorąc zatem pod uwagę, że proces wykonywania wyroku pilotażowego przebiega przed Komitetem Ministrów RE w sposób tożsamy do nadzoru nad wykonywaniem pozostałych wyroków, szczególne uregulowania w zakresie wykonywania wyroków pilotażowych wydają się być zbędne.
17.	Art. 21 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Rozważenia wymaga także wprowadzenie kompetencji dla ministra właściwego do spraw zagranicznych do zarządzania tłumaczenia orzeczeń Trybunału zapadłych przeciwko innym państwom, w wypadkach, w których orzeczenia te dotyczyłyby zagadnień istotnych z punktu widzenia polskiego systemu prawnego (<i>vide</i> sprawa <i>Guðmundur Andri Ástráðsson p. Islandii</i>) lub zostały rozstrzygnięte przez Wielką Izbę Trybunału. Działanie to niewątpliwie przyczyniłoby się do lepszego poznania standardów Konwencji, w tym zwłaszcza pośród osób niedysponujących dostateczną znajomością języka francuskiego oraz angielskiego.	Uwaga wyjaśniona. Projektowana ustawa odnosi się wyłącznie do wykonywania orzeczeń ETPCz, wydanych w sprawach ze skarg indywidualnych, w których stroną jest Rzeczpospolita Polska.
18.	Art. 21 projektu ustawy	Stowarzyszenie Amnesty International	W ocenie Amnesty International sformalizowanie procesu tłumaczenia i upowszechnienie wyroków może przyczynić się do poniesienia świadomości standardów ETPCz w polskim społeczeństwie. Nasze wątpliwości budzi natomiast brak procedury wyznaczenia organu wiodącego w sprawie wykonania wyroku Trybunału (por. art. 21 projektu ustawy), który jest odpowiedzialny i za tłumaczenie wyroku i późniejsze opracowanie planu jego wykonania. Projektowana ustawa powinna w tym aspekcie określać procedurę wyznaczenia takiego organu oraz rozstrzygania konfliktów kompetencyjnych między organami państwa, zwłaszcza w wymiarze negatywnymi, tj. sytuacji, w której organy nie dostrzegają swojej właściwości w wykonaniu określonego wyroku. W kontekście tłumaczenia wyroków, dla osiągnięcia celu jakim jest podniesienie standardu ochrony praw człowieka w Polsce, za kluczowe należy uznać także tłumaczenie innych wyroków niż jedynie tych zapadających w sprawach polskich. W szczególności procesowi tłumaczenia i upowszechniania powinny podlegać także te wyroki ETPC, które zapadają w tzw. precedensowych sprawach, tj. w takich w których Trybunał określa nowy lub modyfikuje dotychczasowy standard praw człowieka. Do takich spraw niewątpliwie należą te, które rozstrzygane są przed Wielką Izbą ETPC.	Uwaga wyjaśniona. W odniesieniu do podmiotu odpowiedzialnego za tłumaczenie orzeczenia oraz przygotowanie projektu planu działania – jest on jasno określony w projektowanej ustawie, włącznie ze sposobem postępowania w przypadku negatywnego sporu kompetencyjnego (podmiot wiodący – zob. art. 13, art. 14 i art. 15 ust. 1).

19.	Art. 21 ust. 5 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	W kontekście zasad rozpowszechniania tłumaczeń orzeczeń Trybunału opisanych w art. 21 ust. 5 projektu istotnego rozważenia wymaga wykorzystanie do tego celu sieci koordynatorów do spraw współpracy międzynarodowej i praw człowieka, o których mowa w art. 16b i 16d ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych.	Powołana kwestia nie wymaga unormowania w projektowanej ustawie.
20.	Art. 22 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Minister Spraw Zagranicznych powinien także otrzymać ogólną kompetencję do podejmowania działań na rzecz upowszechniania dorobku orzeczniczego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.	Uwaga wyjaśniona. Minister właściwy do spraw zagranicznych już obecnie podejmuje działania mające na celu upowszechnianie orzecznictwa ETPC. Nie wydaje się, aby bardziej szczegółowe ujęcie tej kwestii - poza aspekty będące częścią wykonania poszczególnych orzeczeń, już ujęte w projektowanej regulacji - wymagały unormowania ustawowego.
21.	Art. 22 projektu ustawy	Stowarzyszenie Amnesty International	Amnesty International zwraca uwagę, że określone w projekcie ustawy (tj. w art. 22) sposoby upowszechniania tłumaczeń wyroków mogą okazać się niewystarczające dla osiągnięcia celów zakładanych przez projektodawcę. W tym aspekcie Amnesty zwraca uwagę na funkcję koordynatorów sądowych ds. praw człowieka, którzy mogliby zostać zaangażowani w proces upowszechniania orzecznictwa ETPC wśród sędziów, jak i na instytucje Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, na które, w odniesieniu do prowadzonych przez nie szkoleń podstawowych i uzupełniających, powinien w ocenie Amnesty International zostać nałożony obowiązek upowszechnienia orzecznictwa ETPC. Mając na uwadze sygnalizowane m.in. przez środowiska sędziowskie problemy z dotarciem do najnowszego orzecznictwa ETPC być może należałoby rozważyć zasadność cyklicznego opracowywania przez w.w. instytucje streszczeń wyroków odnoszących się do określonych wyzwań w obszarze praw człowieka przekazywanych następnie właściwym, zainteresowanym podmiotom.	Uwaga wyjaśniona. Zob. wyjaśnienia do pkt 20.
22.	Art. 23 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Zgodnie z art. 23 Projektu w terminie trzech miesięcy od daty, w której wyrok Trybunału stał się ostateczny, organ wiodący w sprawie wykonania wyroku Trybunału przedstawi Ministrowi Spraw Zagranicznych plan działań zawierający m.in. informacje o planowanych środkach indywidualnych oraz analizę prawa i praktyki jego stosowania. Następnie w terminie sześciu miesięcy od dnia uzyskania przez wyrok Trybunału charakteru ostatecznego minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje plan działania Komitetowi Ministrów. W ocenie HFPC, okres pomiędzy przygotowaniem planu działania przez organ wiodący a wysłaniem go Komitetowi Ministrów Rady Europy powinien również zostać poświęcony na skonsultowanie propozycji wskazanych w planie działania z innymi interesariuszami, w tym z przedstawicielami szeroko pojętego społeczeństwa obywatelskiego. Proces taki, zdaniem HFPC, pozwoliłby	Uwaga wyjaśniona. Stosownie do art. 23 ust. 1 pkt 2 projektowanej ustawy przedstawiony przez organ wiodący plan działań ma zawierać „analizę prawa i praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez Trybunał lub informację o zainicjowaniu kwerendy w celu analizy praktyki stosowania prawa”. Organ wiodący będzie zatem obowiązany do zainicjowania przedmiotowej kwerendy, jeżeli nie będzie dysponował

			w większym stopniu odpowiedzieć na oczekiwania strony społecznej w zakresie wykonania danego orzeczenia. Umożliwiłoby to także zminimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji, w której środki indywidualne i generalne ujęte w planie działania znacząco różnią się od tych proponowanych przez stronę społeczną, co niekiedy prowadzi do konieczności ponownego przedkładania Komitetowi Ministrów Rady Europy planu działania w danej sprawie i tłumaczenia go na język oficjalny Rady Europy. Wymóg przeprowadzenia konsultacji publicznych w formie pisemnej albo zorganizowania spotkania zespołu roboczego poszerzonego o przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego nie musiałby być przy tym obowiązkowy, ale zależny od znaczenia tematyki poruszanej w danym orzeczeniu oraz zakresu planowanych środków generalnych. Wydaje się, że nie ma potrzeby organizowania tak dalekich konsultacji w sprawach powtarzalnych, w zakresie których nie trzeba wprowadzać do krajowego porządku prawnego szerszych środków generalnych. Co więcej, tryb opracowywania planu działania oraz komunikowania go Trybunałowi powinien także przewidywać po stronie władz publicznych obowiązek odniesienia się do komunikacji organizacji społecznych przedkładanych Komitetowi Ministrów Rady Europy na podstawie reguły 9 Reguł Komitetu Ministrów w sprawie nadzoru nad wykonywaniem wyroków i warunków ugód sądowych. Oba wzmiankowane rozwiązania kreowałyby dodatkową przestrzeń do prowadzenia dialogu w zakresie wykonywania orzeczeń ETPC, gwarantując transparentność całego procesu oraz ograniczając do niezbędnego minimum udział czynnika politycznego w procesie wykonywania orzeczeń strasburskich. Taki sposób uregulowania tej materii odpowiadałby także rekomendacjom Rady Europy. W tym kontekście odwołać się można do stanowiska Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, które niedawno zaleciło wzmocnienie systemu ochrony praw człowieka, poprzez m.in. promowanie roli parlamentów krajowych, krajowych organów ochrony praw człowieka oraz organizacji społecznych w monitorowaniu zgodności systemu krajowego z Konwencją oraz orzeczeniami Trybunału.	kompletną analizą praktyki stosowania prawa w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez ETPCz.
23.	Art. 23 projektu ustawy	Stowarzyszenie Amnesty International	Amnesty International przedkłada także sugestię rozważenia zwiększenia udziału społeczeństwa obywatelskiego w procesie tworzenia planu działań odnoszącego się do wykonania wyroku ETPC, o którym mowa w projektowanej regulacji w art. 23. W ocenie Amnesty International dla usprawnienia procesu i uczynienia go bardziej transparentnym należałoby rozważyć możliwość przedłożenia przez środowiska pozarządowe uwag co do planu działań odnoszącego się do wykonania wyroku na etapie po przedłożeniu go przez organ wiodący w sprawie wykonania wyroku Trybunału ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, a przed przekazaniem go Komitetowi Ministrów Rady Europy.	Uwaga wyjaśniona. Stosownie do art. 23 ust. 1 pkt 2 projektowanej ustawy przedstawiony przez organ wiodący plan działań ma zawierać „analizę prawa i praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez Trybunał lub informację o zainicjowaniu kwerendy w celu analizy praktyki stosowania prawa”. Organ wiodący będzie zatem obowiązany do zainicjowania

				przedmiotowej kwerendy, jeżeli nie będzie dysponował kompletną analizą praktyki stosowania prawa w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez ETPCz. Proces wykonywania orzeczenia i terminy do podjęcia poszczególnych działań, wskazane w projektowanej regulacji (i skoordynowane z terminami określonymi przez Komitet Ministrów RE), uniemożliwiają szersze - wychodzące poza grono podmiotów zobowiązanych do podjęcia działań - konsultacje w zakresie doboru środków indywidualnych i generalnych. Należy też wskazać, że to strona zobowiązana ma swobodę określenia środków niezbędnych do wykonania orzeczenia (aczkolwiek poddaną następnie ocenie przez Komitet Ministrów RE), natomiast głosy doradcze zainteresowanych podmiotów mogą być przedstawiane w ramach innych mechanizmów: (1) rola przedstawicieli zawodów prawniczych oraz społeczeństwa obywatelskiego uwzględniona jest poprzez możliwość zapraszania ich na posiedzenia Zespołu ds. ETPC z głosem doradczym; (2) istnieje ponadto specjalny mechanizm przed Komitetem Ministrów RE dostępny ww. organizacjom, tj. możliwość przedstawienia uwag i zaleceń odnośnie do wykonywania środków generalnych w określonej sprawie. Rząd RP ma następnie możliwość ustosunkowania się do tak zgłoszonych uwag. Uwagi, a także odpowiedź rządu, są upubliczniane przez Komitet Ministrów RE i brane pod uwagę przy dokonywaniu przez ten organ oceny stanu wykonania danego orzeczenia.
24.	Art. 23 ust. 1 pkt 3 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 3 projektowanej ustawy, organ wiodący prezentuje stanowisko w przedmiocie zasadności podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów powszechnie obowiązującego prawa lub przepisów prawa wewnętrznego lub środków zmierzających do zmiany lub ujednolicenia praktyki	Uwaga wyjaśniona. Stosownie do art. 23 ust. 1 pkt 2 projektowanej ustawy przedstawiony przez organ wiodący plan działań ma

		stosowania prawa przez sądy lub inne organy lub podmioty wykonujące zadania publiczne. Na tle analizowanego przepisu i stanowiska zaprezentowanego w projekcie ustawy zarysowuje się pewna niekonsekwencja. Po pierwsze, w projekcie ustawy mowa jest jedynie o możliwości zainicjowania kwerendy w celu analizy praktyki stosowania prawa, nie określając żadnych warunków, w których byłoby to pożądane. W praktyce – to organ wiodący sam podejmować będzie w tym zakresie decyzję, która mieć będzie charakter całkowicie uznaniowy. Pod znakiem zapytania staje tym samym w ogóle praktyczne zastosowanie tego instrumentu. Po drugie – projektowany przepis nie przewiduje możliwości zainicjowania pogłębionych działań badawczych w celu analizy zasadności podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do zmiany przepisów prawa powszechnego lub wewnętrznego. W uzasadnieniu zaś projektodawca wskazuje wiele różnych instrumentów, które teoretycznie podjąć mógłby organ wiodący w procesie analizy prawa i praktyki jego stosowania: możliwość zlecenia opinii, ekspertyz, audytów, kontroli, a nawet powołania zespołu roboczego. Skoro jednak przepisy projektowanej ustawy wprost na takie instrumenty nie wskazują, to z jednej strony istnieje obawa, czy w praktyce faktycznie będą one w ogóle wykorzystywane. Takie instrumenty jak: opinie, ekspertyzy, audyty co do zasady mogą być wszakże zlecane przez organy administracji publicznej w ściśle określonych sytuacjach i muszą mieścić się w budżetach organu lub podmiotu wykonującego zadania publiczne zobowiązanego do planowania lub raportowania działań jako organ wiodący (<i>vide</i>: art. 30 ust. 1 projektowanej ustawy). Bez ustawowego doprecyzowania okoliczności, w jakich uzasadnionym lub wręcz zalecanym byłoby skorzystanie z wymienionych instrumentów podmioty te w sposób oczywisty mogą nie być zainteresowane sięganiem do instrumentu, który obciąża ich budżet. Dodatkowo zauważyć trzeba i to, że projektowana ustawa wprowadza zasadę, iż organem wiodącym w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału może być nie tylko minister właściwy ze względu na rodzaj stwierdzonego naruszenia konwencji, ale także inny organ lub podmiot wykonujący zadania publiczne, jeżeli sprawa leży w wyłącznej kompetencji tego organu lub organizacji. Istnieje obawa, że takie podmioty wykonujące powierzone im zadania z zakresu administracji publicznej (przykładem może tu być działalność PCK w zakresie opieki społecznej czy TPD w zakresie pomocy dzieciom pozbawionym władzy rodzicielskiej) w ogóle nie będą w stanie przeprowadzić analizy prawa lub praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez Trybunał w orzeczeniu, a już na pewno – nie będą miały dostatecznego rozeznania w tym, po jakie instrumenty mogłyby sięgnąć w wykonaniu tego zadania (opinie ekspertów, audyty). Zasadnym jest zatem rozważenie, czy omawianego tu przepisu nie uzupełnić o ustęp, który wymieniać będzie alternatywne instrumenty służące analizie prawa i praktyki jego stosowania oraz w którym wskazane zostaną okoliczności uzasadniające lub wręcz zalecające skorzystanie z wymienionych instrumentów.	zawierać „analizę prawa i praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez Trybunał lub informację o zainicjowaniu kwerendy w celu analizy praktyki stosowania prawa”. Organ wiodący będzie zatem obowiązany do zainicjowania przedmiotowej kwerendy, jeżeli nie będzie dysponował kompletną analizą praktyki stosowania prawa w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez ETPCz.
--	--	---	--

			Na marginesie zauważyć trzeba, że w uzasadnieniu do art. 23 projektowanej ustawy projektodawca wymienił także możliwość powołania zespołów roboczych mających na celu analizę prawa i praktyki jego stosowania w zakresie objętym naruszeniem stwierdzonym przez Trybunał i analizę zasadności podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do ewentualnej zmiany przepisów prawa powszechnego lub wewnętrznego. Tymczasem żaden przepis projektowanej ustawy wprost na taką możliwość nie wskazuje, co pod znakiem zapytania stawia istnienie podstawy prawnej do powołania takich zespołów roboczych. Zdaniem Stowarzyszenia istnieje też wątpliwość co do tego, czy zadania takiego zespołu roboczego nie mogłyby zmieścić się w kompetencjach Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka określonego w art. 5 ust 2–3 projektowanej ustawy, o ile oczywiście zakres kompetencji tego zespołu określono by rozporządzeniem. Jeśli bowiem Zespół do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka określony w art. 5 ust 2–3 projektowanej ustawy jest organem opiniodawczo–doradczym, to należy rozważyć, czy to właśnie przy tym zespole nie powinny ewentualnie działać takowe grupy robocze, mające na celu wypracowanie propozycji dotyczących konkretnych środków generalnych w postaci zmian przepisów prawa powszechnego lub wewnętrznego w sprawach o skomplikowanym, wieloaspektowym charakterze.	
25.	Art. 23 ust. 1 pkt 5 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 5 projektowanej ustawy, plan działań zawierać powinien również informację o upowszechnieniu wyroku, o której mowa w art. 22 ust. 1, jak i informację na temat innych działań planowanych lub podjętych w związku z wyrokiem Trybunału i w celu jego wykonania, w tym o działaniach szkoleniowych. Plan działań powinien uwzględniać nie tylko działania samego organu wiodącego, ale także szczególne środki indywidualne lub środki generalne planowane lub podjęte przez właściwe organy lub podmioty podległe lub nadzorowane (art. 23 ust. 2 projektowanej ustawy). Zapis projektowanych przepisów wskazuje zatem na to, iż planowane działania szkoleniowe organizowane mogą być przez organy lub podmioty podległe lub nadzorowane. Stowarzyszenie zwraca uwagę, że takimi podmiotami podległymi lub nadzorowanymi wobec Ministra Sprawiedliwości są sądy, ale także Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury (KSSIP). W praktyce również obecnie zasadą jest, że to działania szkoleniowe sądów oraz Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury wymieniane są jako jeden z ważniejszych środków generalnych. Niestety, te właśnie działania szkoleniowe mają bardzo często charakter przypadkowy i chaotyczny, stanowiąc w istocie odpowiedź na formułowane <i>ad hoc</i> zapotrzebowanie mające na celu wprowadzenie do programu szkolenia akurat takiego zagadnienia, w których powstaje pilna potrzeba wykazania się jakimkolwiek środkiem generalnym w procesie wykonania wyroku. Aby działania szkoleniowe miały faktyczny sens istnieje konieczna potrzeba, by działania te podejmowane były w uzgodnieniu i po konsultacjach z podmiotami	Uwaga wyjaśniona. Podejmowanie rozstrzygnięć w przedmiocie formy i zakresu działań szkoleniowych powinno być zawsze dokonywane <i>a casu ad casum</i>.

			uprawnionymi do prowadzenia szkoleń urzędników, sędziów lub prokuratorów. Oznacza to konieczność włączenia tych podmiotów w proces wykonywania wyroków ETPCz w jakimś zakresie, choćby w formie konsultacji. W obszarze funkcjonowania sądownictwa nie da się bowiem takich działań szkoleniowych efektywnie przeprowadzić bez włączenia w ten proces przedstawicieli KSSIP oraz koordynatorów do spraw współpracy międzynarodowej działających przy sądach okręgowych (nota bene – ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych nie zawiera jednoznacznego wskazania, czy koordynatorzy mają uprawnienia do tego, by samodzielnie decydować o potrzebie przeprowadzenia szkoleń lub narad na temat naruszeń konwencyjnych stwierdzanych przez Trybunał z sędziami orzekającymi w danym okręgu). Aby uczynić z działań szkoleniowych efektywny środek generalny niezbędne są w tym zakresie zmiany odpowiednich ustaw. Tymczasem w Rozdziale 7 brak jest informacji, żeby przewidywano jakiekolwiek zmiany w ustawach Prawo o ustroju sądów powszechnych (koordynatorzy, zasada podejmowania aktywności w obszarze kształcenia ustawicznego sędziów) czy ustawie o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Wyrazić należy w tym zakresie poważne obawy o faktyczną efektywność tego środka generalnego.	
26.	Art. 27 projektu ustawy	Stowarzyszenie Sędziów Polskich „IUSTITIA”	Art. 27. projektu stanowi: <i>W przypadku gdy wyrok Trybunału nie został uznany przez Komitet Ministrów za wykonany w terminie 2 lat od daty, w której stał się ostateczny, minister właściwy do spraw zagranicznych może skierować zawiadomienie do Prezesa Rady Ministrów, który wskazuje lub rekomenduje organowi wiodącemu szczególne środki indywidualne lub środki generalne mające na celu wykonanie wyroku oraz terminy ich podjęcia.</i> W uzasadnieniu projektu zaznacza się, że włączenie Prezesa Rady Ministrów w proces wykonania wyroków ma być zastrzeżone jedynie w przypadkach problematycznych. Kierunek ten uznać należy za słuszny. Niestety, ustawa przewiduje fakultatywność opisanego zawiadomienia, a fakultatywność ta nie zawiera żadnego doprecyzowania, w jakich okolicznościach należałoby z możliwości tej skorzystać. Decyzja o zawiadomieniu Prezesa Rady Ministrów ma zatem charakter czysto dyskrecyjny i zależy od dobrej woli ministra właściwego do spraw zagranicznych (co przy różnych, zmieniających się na przestrzeni lat konfiguracjach koalicyjnych rodzi obawy o niebezpieczeństwo pojawienia się sytuacji, w których brak będzie woli politycznej, by Prezes Rady Ministrów o problemach z wykonaniem wyroku ETPCz w sprawach wrażliwych choćby światopoglądowo zawiadomić). Wprawdzie w uzasadnieniu podnosi się, że zawiadomienie do Prezesa Rady Ministrów powinna poprzedzać dogłębna analiza okoliczności danej sprawy, w celu określenia przyczyn braku wykonania wyroku w ciągu dwóch lat oraz zasadności zdefiniowania tego braku wykonania jako nieuzasadnionego opóźnienia, jednak z projektu ustawy zastrzeżenie takie nie wynika. Jeżeli art. 27 ma w efektywnie wychodzić naprzeciw rekomendacjom zawartym w pkt 10 Zalecenia	Uwaga wyjaśniona. Dokładne określenie przypadków, w których zasadne będzie włączenie Prezesa RM w proces wykonania wyroków nie wydaje się być zasadne z uwagi na fakt, że nie jest możliwym ogólne określenie zakresu środków i właściwego okresu na ich wykonanie, które mogłoby mieć zastosowanie do wszystkich wyroków. Pozostawienie tutaj pewnej uznaniowości (jednak nie dowolności) podmiotowi koordynującemu jest konieczne. Jego decyzja będzie oparta na dogłębnej analizie danego przypadku w celu określenia, czy brak wykonania wyroku w ciągu dwóch lat można zakwalifikować jako nieuzasadnione opóźnienie, wymagające interwencji. Natomiast odnośnie do wyroków pilotażowych i terminu określonego przez Trybunał na wdrożenie środków wskazanych przez niego w wyroku pilotażowym, należy zauważyć, że procedura pilotażowa odbywa się przed Trybunałem i jest procesem odrębnym, chociaż

			CM/Rec(2008)2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotyczącym skutecznej zdolności krajowej do szybkiego wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (w świetle których, gdy jest to wymagane z uwagi na poważny i uporczywy problem w procesie wykonywania wyroków, należy zapewnić, by niezbędne działania zaradcze były podejmowane na wysokim, w razie potrzeby politycznym, szczeblu) – to instrument w postaci zawiadomienia Prezesa Rady Ministrów powinien mieć charakter obligatoryjny co najmniej w zakresie odnoszącym się do wyroków pilotażowych, w których nie doszło do opracowania środków generalnych w czasie określonym przez Trybunał oraz takich wyroków, w których nie doszło do ich wykonania w ciągu pięciu lat od daty, gdy stały się ostateczne. Co do zasady są to bowiem przypadki wskazujące na istnienie głębokich problemów o charakterze systemowym i wymagające głębokiego wsparcia politycznego. Tymczasem pkt 16.2 Wytycznych Komitetu Ministrów w sprawie zapobiegania i naprawiania naruszeń Konwencji podkreśla konieczność zapewnienia przez Państwa Strony, w miarę możliwości, środków służących zapewnieniu trwałego wsparcia politycznego, koordynacji działań i alokacji zasobów niezbędnych do przezwyciężenia problemów w przypadku napotkania istotnych przeszkód technicznych lub innych przeszkód w wykonaniu wyroku.	równoległym do procesu wykonywania ostatecznego wyroku pod nadzorem Komitetu Ministrów RE.
27.	Rozdział 7 projektu ustawy	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Zdaniem HFPC, gruntownego rozważenia wymaga wprowadzenie do postępowania cywilnego rozwiązań prawnych, które pozwalałyby na wznowienie postępowania po wydaniu orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Zgodnie z obecnie obowiązującym stanem prawnym w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego brak jest wprost regulacji, która stanowiłaby odpowiednik art. 540 § 3 k.p.k., zgodnie z którym postępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską. Ponadto, z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że ostateczny wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym stwierdzono naruszenie prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd, zagwarantowanego w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), nie stanowi podstawy wznowienia postępowania cywilnego. Uzasadnieniem ma tu być взгляд na stabilność i pewność obrotu prawnego, która uległaby uszczerbkowi na skutek wprowadzenia rozwiązań pozwalających na wznowienie postępowania cywilnego. Nie negując potrzeby ochrony stabilności obrotu prawnego, należy zauważyć, że sprawy rozpoznawane zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego mają bardzo zróżnicowany charakter. Obok postępowań o charakterze nieprocesowym, w których interesy uczestników nie muszą być nawet sprzeczne, występują wśród nich również sprawy sporne,	Uwaga wyjaśniona. W ocenie projektodawcy brak jest konieczności wprowadzenia uregulowania dotyczącego możliwości wznowienia postępowania cywilnego po wydaniu orzeczenia przez ETPCz. Brak możliwości wznowienia postępowania cywilnego jest uzasadniony ze względu na kolizję sytuacji prawnej stron postępowania, co do którego Trybunał stwierdził naruszenie Konwencji. Wznowienie postępowania wiąże się z pozbawieniem strony przeciwnej ochrony wynikającej ze stabilności prawomocnego orzeczenia. W takiej sytuacji projektowane rozwiązanie może skutkować kolejnym naruszeniem art. 6 ust. 1 Konwencji poprzez naruszenie zasady pewności prawnej i ochrony praw nabytych drugiej strony postępowania. Ponadto z treści art. 41 Konwencji wynika, że jeśli prawo wewnętrzne państwa pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji naruszenia, Trybunał orzeka,

		w tym sprawy skierowane przeciwko organom władzy publicznej. Dotyczą one m.in. szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, szkody wyrządzonej wydaniem aktu normatywnego oraz szkody wynikającej ze zgodnego z prawem wykonywanie władzy publicznej. W ocenie HFPC, nie ma konstytucyjnych podstaw do tego, aby tego rodzaju spory, przy rozpoznawaniu których doszło do naruszenia np. rzetelności postępowania, w tym np. prawa do obrony skarżącego, korzystały z ochrony związanej ze stabilnością obrotu prawnego i nie podlegały w ogóle wznowieniu postępowania po tym, jak ETPC stwierdzi naruszenie Konwencji. Fundacja stoi na stanowisku, że organy władzy publicznej w sporach dotyczących wykonywania władztwa publicznego nie powinny zasłaniać się tego rodzaju wartościami dla zapobieżenia pełnemu zadośćuczynieniu jednostce, która została pokrzywdzona naruszeniem postanowień Konwencji. Za koniecznością przyjęcia w Kodeksie postępowania cywilnego możliwości wznowienia postępowania wskutek rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską przemawia także fakt wykorzystywania tej procedury w postępowaniach o charakterze punitwnym. W tym kontekście wymienić można m.in. postępowania prowadzone na gruncie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich oraz postępowania o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. Postępowania te są obecnie lub były już w przeszłości przedmiotem spraw, w których skarżący podnosili względem Polski zarzut naruszenia art. 6 Konwencji. Przemawia to za uregulowaniem kwestii wznowienia postępowania cywilnego w sytuacjach, w których potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską. Zdaniem HFPC, możliwe jest takie skonstruowanie podstaw wznowienia postępowania cywilnego, które z jednej strony uwzględniłoby specyfikę spraw zawisłych w postępowaniu cywilnym, a z drugiej gwarantowałoby przynajmniej w pewnego rodzaju sprawach pełne zadośćuczynienie interesom skarżącego, co do którego ETPC orzekł o naruszeniu postanowień Konwencji.	gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie. Dopuszczalna jest zatem sytuacja, w której osiągnięcie pełnej restytucji po wyroku Trybunału nie będzie możliwe ze względu na prawo wewnętrzne państwa. Po trzecie, w aktualnym stanie prawnym osiągnięty został cel w postaci nienaruszalności powagi rzeczy osądzonej oraz bezpieczeństwa stosunków cywilnoprawnych, przy jednoczesnym zapewnieniu stronom stosownej restytucji. Skarżący, oprócz przyznanego przez ETPCz zadośćuczynienia, może bowiem domagać się naprawienia szkody w postępowaniu przed sądem krajowym. Na koniec należy wskazać, że tak ważne zagadnienie powinno być rozważane w ramach nowelizacji procedury cywilnej, nie powinno być zaś wprowadzane ustawą jedynie wpadkowo poruszającą tę kwestię.
--	--	--	---

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH¹⁾

z dnia

w sprawie formularza płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia

Na podstawie art. 21 ust. 5 ustawy z dnia r. o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Dz. U. poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) wzór formularza płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia, zwanego dalej „formularzem płatności”, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania;
- 2) sposób uwierzytelniania formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 3) tryb i sposób przekazywania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelnionego formularza płatności uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego;
- 4) tryb i sposób składania przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego uwierzytelnionego formularza płatności do ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz dokonywania sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w tym formularzu;
- 5) sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia.

§ 2. Wzór formularza płatności, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania, określa załącznik do rozporządzenia.

§ 3. Minister właściwy do spraw zagranicznych uwierzytelnia formularz płatności poprzez opatrzenie jego postaci papierowej zindywidualizowanym numerem, pieczęcią i podpisem.

¹⁾ Minister Spraw Zagranicznych kieruje działem administracji rządowej – sprawy zagraniczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych (Dz. U. poz. 993).

§ 4. 1. Minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru uwierzytelniony formularz płatności uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego wskazanemu:

- 1) w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym orzeczono kwotę słusznego zadośćuczynienia, albo
- 2) w decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w której orzeczono kwotę słusznego zadośćuczynienia.

2. Jeżeli pełnomocnik wskazany w wyroku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, albo w decyzji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, nie został upoważniony przez uprawnionego do dokonania dyspozycji płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia, zwanej dalej „dyspozycją płatności”, uprawniony informuje o tym ministra właściwego do spraw zagranicznych niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru nowy uwierzytelniony formularz płatności uprawnionemu.

4. Minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru nowy uwierzytelniony formularz płatności również:

- 1) na uzasadniony wniosek uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego;
- 2) w przypadku wezwania uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego do uzupełnienia braków formalnych złożonego uwierzytelnionego formularza płatności, które uniemożliwiają dokonanie wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia.

5. Uwierzytelnienia nowego formularza płatności dokonuje się zgodnie z § 3, przy czym nowy formularz płatności opatruje się nowym zindywidualizowanym numerem.

§ 5. 1. Na potrzeby dyspozycji płatności uprawniony albo pełnomocnik uprawnionego składa do ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelniony formularz płatności, wypełniony zgodnie z aktualnym stanem faktycznym.

2. Uwierzytelniony formularz płatności składa się:

- 1) w postaci papierowej:
 - a) poprzez nadanie go za pośrednictwem wybranego operatora pocztowego na adres siedziby urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych albo
 - b) poprzez złożenie go osobiście w zamkniętej kopercie w siedzibie urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych, albo

- 2) w postaci elektronicznej poprzez przekazanie jego odwzorowania cyfrowego na elektroniczną skrzynkę podawczą urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych w elektronicznej platformie usług administracji publicznej.

3. Jeżeli uwierzytelniony formularz płatności składa pełnomocnik uprawnionego:

- 1) przedkłada ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych udzielone przez uprawnionego pełnomocnictwo do reprezentowania go przed ministrem właściwym do spraw zagranicznych, z którego wynika upoważnienie do złożenia dyspozycji płatności w imieniu i na rzecz uprawnionego;
- 2) przekazuje niezwłocznie uprawnionemu odwzorowanie cyfrowe albo kopię uwierzytelnionego formularza płatności złożonego do ministra właściwego do spraw zagranicznych.

4. Jeżeli po dniu wydania wyroku, o którym mowa w § 4 ust. 1 pkt 1, albo decyzji, o której mowa w § 4 ust. 1 pkt 2, nastąpiła zmiana imienia lub nazwiska albo nazwy uprawnionego, do uwierzytelnionego formularza płatności dołącza się dokument urzędowy potwierdzający tę zmianę.

§ 6. 1. Sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w uwierzytelnionym formularzu płatności można dokonać pisemnie, a w sprawach pilnych – również za pośrednictwem poczty elektronicznej.

2. W przypadku sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w uwierzytelnionym formularzu płatności za pośrednictwem poczty elektronicznej minister właściwy do spraw zagranicznych może zażądać dodatkowo potwierdzenia na piśmie dokonanego sprostowania.

§ 7. Wypłata kwoty słusznego zadośćuczynienia następuje:

- 1) przelewem na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie polskiej,
- 2) przelewem na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie obcej, albo
- 3) przekazem pocztowy na wskazany adres zamieszkania lub pobytu albo adres siedziby.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem r.

**MINISTER SPRAW
ZAGRANICZNYCH**

Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Spraw Zagranicznych
z dnia
(Dz. U. poz.)

WZÓR

FORMULARZ PŁATNOŚCI KWOTY SŁUSZNEGO ZADOŚĆUCZYNIENIA¹⁾

1. Dane uprawnionego/uprawnionego i pełnomocnika uprawnionego²⁾

IMIĘ (IMIONA) I NAZWISKO ALBO NAZWA UPRAWNIONEGO:

.....

(W przypadku osoby fizycznej należy podać imię (imiona) i nazwisko, zaś w przypadku osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej – pełną nazwę ujawnioną we właściwym rejestrze. Jeżeli po dniu orzeczenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka słusznego zadośćuczynienia nastąpiła zmiana tych danych, należy dołączyć dokument urzędowy potwierdzający tę zmianę.)

NUMER SKARGI:

.....

(Należy podać indywidualny numer nadany przez Europejski Trybunał Praw Człowieka skardze indywidualnej wniesionej na rzecz uprawnionego.)

DATA I MIEJSCE URODZENIA UPRAWNIONEGO BĘDĄCEGO OSOBĄ FIZYCZNĄ:

.....

TELEFON (ADRES E-MAIL) UPRAWNIONEGO ALBO PEŁNOMOCNIKA UPRAWNIONEGO:

.....

(Podanie tych danych nie jest obowiązkowe, jednak umożliwi szybszy kontakt z uprawnionym albo pełnomocnikiem uprawnionego w przypadku konieczności uzupełnienia lub poprawienia formularza płatności.)

¹⁾ Formularz płatności wypełnia się na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, czytelnie, kolorem czarnym lub niebieskim, drukowanymi literami, bez skreśleń i poprawek.

²⁾ Niepotrzebne skreślić.

2. Sposób wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia

Proszę zaznaczyć za pomocą znaku „X” **jeden** sposób wypłaty, wybierając spośród opcji:

- ☐ przelew na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie polskiej,
☐ przelew na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie obcej albo
☐ przekaz pocztowy na wskazany adres zamieszkania lub pobytu albo adres siedziby
– i wypełnić odpowiednie pola **wyłącznie** dla jednej wybranej opcji.

(W przypadku wyboru opcji przelewu można wskazać numer rachunku bankowego albo rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej osoby (podmiotu) innej niż uprawniony i pełnomocnik uprawnionego. W przypadku wyboru opcji przekazu pocztowego można wskazać osobę inną niż uprawniony i pełnomocnik uprawnionego jako odbiorcę przekazu pocztowego.)

☐ **PRZELEW na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie polskiej**

IMIĘ (IMIONA) I NAZWISKO ALBO NAZWA POSIADACZA RACHUNKU BANKOWEGO
ALBO RACHUNKU W SPÓŁDZIELCZEJ KASIE OSZCZĘDNOŚCIOWO-KREDYTOWEJ:

.....

ADRES ZAMIESZKANIA LUB POBYTU ALBO ADRES SIEDZIBY POSIADACZA RACHUNKU
BANKOWEGO ALBO RACHUNKU W SPÓŁDZIELCZEJ KASIE OSZCZĘDNOŚCIOWO-KREDYTOWEJ:
(Należy podać nazwę kraju (terytorium), nazwę miejscowości, nazwę ulicy, numer domu, numer mieszkania (lokalu) oraz kod pocztowy.)

.....

.....

NUMER RACHUNKU BANKOWEGO ALBO RACHUNKU W SPÓŁDZIELCZEJ KASIE
OSZCZĘDNOŚCIOWO-KREDYTOWEJ:

(Numer rachunku składa się z 26 cyfr.)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

NAZWA BANKU (SPÓŁDZIELCZEJ KASY OSZCZĘDNOŚCIOWO-KREDYTOWEJ):

.....

.....

☐ **PRZEKAZ POCZTOWY na wskazany adres zamieszkania lub pobytu albo adres siedziby**

(Krajowy przekaz pocztowy jest wyrażony w walucie polskiej, natomiast zagraniczny przekaz pocztowy może być realizowany w walucie obcej, jeżeli przewiduje to umowa międzynarodowa obowiązująca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i terytorium kraju doręczenia.)

IMIĘ (IMIONA) I NAZWISKO OSOBY WSKAZANEJ DO ODBIORU PRZEKAZU POCZTOWEGO:

.....

ADRES ZAMIESZKANIA LUB POBYTU OSOBY WSKAZANEJ DO ODBIORU PRZEKAZU POCZTOWEGO:

(Należy podać nazwę kraju (terytorium), nazwę miejscowości, nazwę ulicy, numer domu, numer mieszkania (lokalu) oraz kod pocztowy.)

.....

.....

**Data i czytelny podpis
uprawnionego/pelnomocnika uprawnionego³⁾**

.....

³⁾ Niepotrzebne skreślić.

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie formularza płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia, określane dalej jako „projektowane rozporządzenie”, zmierza do realizacji upoważnienia zawartego w art. 21 ust. 5 ustawy z dnia r. o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Dz. U. poz. ...), określanej dalej jako „ustawa upoważniająca”. Zgodnie z tym przepisem minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór formularza płatności, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania,
 - 2) sposób uwierzytelniania formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych,
 - 3) tryb i sposób przekazywania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelnionego formularza płatności uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego,
 - 4) tryb i sposób składania przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego uwierzytelnionego formularza płatności do ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz dokonywania sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w tym formularzu,
 - 5) sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia
- mając na uwadze konieczność dokonania poprawnej identyfikacji odpowiednio uprawnionego i pełnomocnika uprawnionego oraz zapewnienia wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia w wysokości i terminie określonych w orzeczeniu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, określanego dalej jako „Trybunał”.

Regulacje proponowane w projektowanym rozporządzeniu uwzględniają doświadczenia Ministerstwa Spraw Zagranicznych w zakresie wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia, a także przepisy oddziału 2 rozdziału 2 ustawy upoważniającej.

Po pierwsze, w zakresie ustalenia wzoru formularza płatności, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania, proponuje się ustanowienie następujących unormowań:

- 1) formularz płatności obejmuje następujące dane uprawnionego:
 - a) imię (imiona) i nazwisko (w przypadku osoby fizycznej) albo pełną nazwę ujawnioną we właściwym rejestrze (w przypadku osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej),

- b) indywidualny numer nadany przez Trybunał skardze indywidualnej wniesionej na rzecz uprawnionego,
 - c) datę i miejsce urodzenia (w przypadku osoby fizycznej);
- 2) w formularzu płatności można zamieścić telefon (adres e-mail) uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego – podanie tych danych umożliwi szybszy kontakt z uprawnionym albo pełnomocnikiem uprawnionego w przypadku konieczności uzupełnienia lub poprawienia formularza płatności;
- 3) w formularzu płatności zaznacza się wybrany sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia orzeczonego przez Trybunał, tj.:
- a) przelew na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie polskiej,
 - b) przelew na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie obcej,
 - c) przekaz pocztowy na wskazany adres

– oraz wypełnia się odpowiednie pola odnoszące się do wybranego sposobu wypłaty, w tym dane identyfikujące posiadacza tego rachunku albo osoby uprawnionej do odbioru przekazu pocztowego.

Po drugie, w zakresie określenia sposobu uwierzytelniania formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych proponuje się przyjęcie zasady, w myśl której uwierzytelnienie formularza płatności polega na opatrzeniu jego postaci papierowej indywidualizowanym numerem, pieczęcią i podpisem.

Po trzecie, w zakresie określenia szczegółowego trybu i sposobu przekazywania uwierzytelnionego formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych proponuje się wprowadzenie następujących regulacji:

- 1) minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru uwierzytelniony formularz płatności uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego wskazanemu w orzeczeniu Trybunału, w którym zasądzono kwotę słusznego zadośćuczynienia;
- 2) jeżeli pełnomocnik wskazany w orzeczeniu Trybunału, w którym zasądzono kwotę słusznego zadośćuczynienia, nie został upoważniony przez uprawnionego do dokonania dyspozycji płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia orzeczonego przez Trybunał, określanej dalej jako „dyspozycja płatności”, uprawniony niezwłocznie informuje o tym ministra właściwego do spraw zagranicznych – w takim przypadku minister właściwy

do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru nowy uwierzytelniony formularz płatności uprawnionemu;

3) minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru nowy uwierzytelniony formularz płatności również:

- a) na uzasadniony wniosek uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego,
- b) w przypadku wezwania uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego do uzupełnienia braków formalnych złożonego uwierzytelnionego formularza płatności, które uniemożliwiają dokonanie wypłaty słusznego zadośćuczynienia

– przy czym nowy formularz płatności opatruje się nowym zindywidualizowanym numerem, pieczęcią i podpisem.

Po czwarte, w zakresie określenia szczegółowego trybu i sposobu składania uwierzytelnionego formularza płatności przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego proponuje się wprowadzenie następujących unormowań:

- 1) na potrzeby dyspozycji płatności uprawniony albo pełnomocnik uprawnionego składa do ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelniony formularz płatności:
 - a) w postaci papierowej poprzez nadanie go za pośrednictwem wybranego operatora pocztowego na adres Ministerstwa Spraw Zagranicznych albo poprzez złożenie go osobiście w zamkniętej kopercie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, albo
 - b) w postaci elektronicznej poprzez przekazanie jego odwzorowania cyfrowego na elektroniczną skrzynkę podawczą Ministerstwa Spraw Zagranicznych w elektronicznej platformie usług administracji publicznej (ePUAP);
- 2) jeżeli uwierzytelniony formularz płatności składa pełnomocnik uprawnionego, przedkłada ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych udzielone przez uprawnionego pełnomocnictwo do reprezentowania go przed ministrem właściwym do spraw zagranicznych, z którego wynika upoważnienie do złożenia dyspozycji płatności w imieniu i na rzecz uprawnionego, a także przekazuje niezwłocznie uprawnionemu odwzorowanie cyfrowe albo kopię uwierzytelnionego formularza płatności złożonego do ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 3) jeżeli po dniu wydania orzeczenia Trybunału, w którym zasądzono kwotę słusznego zadośćuczynienia, nastąpiła zmiana imienia lub nazwiska albo nazwy uprawnionego, do uwierzytelnionego formularza płatności dołącza się dokument urzędowy potwierdzający tę zmianę;

- 4) sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w uwierzytelnionym formularzu płatności można dokonać pisemnie, a w sprawach pilnych – również za pośrednictwem poczty elektronicznej, jednakże w tym przypadku minister właściwy do spraw zagranicznych może zażądać dodatkowo potwierdzenia na piśmie dokonanego sprostowania.

Po piąte, w zakresie sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia proponuje się wprowadzenie następującego unormowania.

Wypłata kwoty słusznego zadośćuczynienia następuje:

- 1) przelewem na rachunek bankowy lub rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie polskiej,
- 2) przelewem na rachunek bankowy lub rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie obcej, albo
- 3) przekazem pocztowy na wskazany na wskazany adres zamieszkania lub pobytu albo adres siedziby.

Przewiduje się, że projektowane rozporządzenie wejdzie w życie z dniem wejścia w życie ustawy upoważniającej.

Mając na uwadze, że art. 21 ust. 5 ustawy upoważniającej statuuje obligatoryjne upoważnienie do wydania aktu wykonawczego, brak jest możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do wydania projektowanego rozporządzenia środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projektowane rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projektowane rozporządzenie nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Stosownie do przepisów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677) oraz § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408) projektowane rozporządzenie zostanie udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, z chwilą skierowania go do uzgodnień.

Nazwa projektu Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie formularza płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Spraw Zagranicznych Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Henryka Mościcka-Dendys Podsekretarz Stanu Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Marta Kaczmarska, Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC, tel. 22 523 9953, marta.kaczmarska@msz.gov.pl	Data sporządzenia 30.01.2026 r. Źródło: Decyzja PRM/RM – punkt VI Planu Działań Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie przywracania praworządności Nr w wykazie prac Nie dotyczy
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projektowane rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie formularza płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia, określane dalej jako „projektowane rozporządzenie”, zmierza do realizacji upoważnienia zawartego w art. 21 ust. 5 ustawy z dnia r. o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (Dz. U. poz. ...), określanej dalej jako „ustawa upoważniająca”. Zgodnie z tym przepisem minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór formularza płatności, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania,
- 2) sposób uwierzytelniania formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych,
- 3) tryb i sposób przekazywania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelnionego formularza płatności uprawnionemu albo pełnomocnikowi uprawnionego,
- 4) tryb i sposób składania przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego uwierzytelnionego formularza płatności do ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz dokonywania sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w tym formularzu,
- 5) sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia.– mając na uwadze konieczność dokonania poprawnej identyfikacji odpowiednio uprawnionego i pełnomocnika uprawnionego oraz zapewnienia wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia w wysokości i terminie określonych w orzeczeniu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, określanego dalej jako „Trybunał”.

Brak określenia w przepisach prawa wzoru formularza płatności oraz sposobu jego uwierzytelniania oraz trybu przekazywania uwierzytelnionego formularza uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego oraz składania wypełnionego formularza ministrowi celem realizacji płatności oraz sposobu wypłaty słusznego zadośćuczynienia sprawia, że skarżący, którym Europejski Trybunał Praw Człowieka zasądził słuszne zadośćuczynienie oraz ich pełnomocnicy nie mają wiedzy na temat czynności, które zobowiązani są wykonać celem uzyskania wypłaty należnej im kwoty, ani odnośnie do konsekwencji ich niedopełnienia w terminie umożliwiającym wypłatę słusznego zadośćuczynienia w terminie określonym w decyzji lub wyroku Trybunału. Ponadto brak ustalonej transparentnej procedury we wskazanym zakresie może prowadzić do problemów z poprawną identyfikacją uprawnionego, co z kolei rodzi ryzyko dokonania wypłaty na rzecz osoby nieuprawnionej, która zgłosiłaby się do Ministra Spraw Zagranicznych z roszczeniem o wypłatę po zapoznaniu się z orzeczeniem Trybunału w publicznie dostępnej bazie orzeczeń Trybunału „HUDOC”.

Określenie jednolitej i weryfikowalnej formy składania dyspozycji płatności za pomocą formularza płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia gwarantuje, że dyspozycja płatności pochodzi od osoby uprawnionej i dotyczy konkretnego orzeczenia Trybunału. Dodatkowo, standaryzacja formularza i objaśnień dotyczących jego wypełnienia zmniejsza ryzyko błędów formalnych i przyczynia się do sprawniej realizacji wypłat.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Regulacje proponowane w projektowanym rozporządzeniu uwzględniają doświadczenia Ministerstwa Spraw Zagranicznych w zakresie wypłaty kwoty słusznego zadośćuczynienia, a także przepisy oddziału 2 rozdziału 2 ustawy upoważniającej. Ich celem zapewnienie transparentności i sprawnego przebiegu procesu wypłaty słusznego zadośćuczynienia oraz precyzyjne wskazanie praw i obowiązków uprawnionego w tym procesie, dzięki zapewnieniu poprawnej identyfikacji uprawnionego lub jego pełnomocnika, zmniejszeniu ryzyka wystąpienia błędów i braków formalnych dyspozycji płatności oraz jasnemu wskazaniu niezbędnych do podjęcia czynności przez każdy z uczestniczących w procesie wypłaty podmiotów. W konsekwencji projektowana regulacja przyczyni się do zapewnienia terminowości wypłat oraz realizacji obowiązku prawidłowego gospodarowania środkami publicznymi. Wpłynie także pozytywnie na wiedzę i świadomość obywateli oraz innych osób pozostających w jurysdykcji polskiej odnośnie do procesu wypłaty słusznego zadośćuczynienia.

Po pierwsze, w zakresie ustalenia wzoru formularza płatności, wraz z objaśnieniami dotyczącymi sposobu jego wypełniania, proponuje się ustanowienie następujących unormowań:

- 1) formularz płatności obejmuje następujące dane uprawnionego:
 - a) imię (imiona) i nazwisko (w przypadku osoby fizycznej) albo pełną nazwę ujawnioną we właściwym rejestrze (w przypadku osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej),
 - b) indywidualny numer nadany przez Trybunał skardze indywidualnej wniesionej na rzecz uprawnionego,
 - c) datę i miejsce urodzenia (w przypadku osoby fizycznej);
- 2) w formularzu płatności można zamieścić telefon (adres e-mail) uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego – podanie tych danych umożliwi szybszy kontakt z uprawnionym albo pełnomocnikiem uprawnionego w przypadku konieczności uzupełnienia lub poprawienia formularza płatności;
- 3) w formularzu płatności zaznacza się wybrany sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia orzeczonego przez Trybunał, tj.:
 - a) przelew na rachunek bankowy prowadzony w walucie polskiej albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej,
 - b) przelew na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie obcej,
 - c) przekaz pocztowy na wskazany adres– oraz wypełnia się odpowiednie pola odnoszące się do wybranego sposobu wypłaty, w tym dane identyfikujące posiadacza rachunku bankowego albo osoby uprawnionej do odbioru przekazu pocztowego.

Po drugie, w zakresie określenia sposobu uwierzytelniania formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych proponuje się przyjęcie zasady, w myśl której uwierzytelnienie formularza płatności polega na opatrzeniu jego postaci papierowej zindywidualizowanym numerem, pieczęcią i podpisem.

Po trzecie, w zakresie określenia szczegółowego trybu i sposobu przekazywania uwierzytelnionego formularza płatności przez ministra właściwego do spraw zagranicznych proponuje się wprowadzenie następujących regulacji:

- 1) minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru uwierzytelniony formularz płatności uprawnionemu lub pełnomocnikowi uprawnionego wskazanemu w orzeczeniu Trybunału, w którym zasądzono kwotę słusznego zadośćuczynienia;
- 2) jeżeli pełnomocnik wskazany w orzeczeniu Trybunału, w którym zasądzono kwotę słusznego zadośćuczynienia, nie został upoważniony przez uprawnionego do dokonania dyspozycji płatności kwoty słusznego zadośćuczynienia orzeczonego przez Trybunał, określanej dalej jako „dyspozycja płatności”, uprawniony niezwłocznie informuje o tym ministra właściwego do spraw zagranicznych – w takim przypadku minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru nowy uwierzytelniony formularz płatności uprawnionemu;
- 3) minister właściwy do spraw zagranicznych przekazuje listem poleconym za potwierdzeniem odbioru nowy uwierzytelniony formularz płatności również:
 - a) na uzasadniony wniosek uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego,
 - b) w przypadku wezwania uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego do uzupełnienia braków formalnych złożonego uwierzytelnionego formularza płatności, które uniemożliwiają dokonanie wypłaty słusznego zadośćuczynienia

– przy czym nowy formularz płatności opatruje się nowym zindywidualizowanym numerem, pieczęcią i podpisem.

Po czwarte, w zakresie określenia szczegółowego trybu i sposobu składania uwierzytelnionego formularza płatności przez uprawnionego albo pełnomocnika uprawnionego proponuje się wprowadzenie następujących unormowań:

- 1) na potrzeby dyspozycji płatności uprawniony albo pełnomocnik uprawnionego składa do ministra właściwego do spraw zagranicznych uwierzytelniony formularz płatności:
 - a) w postaci papierowej poprzez nadanie go za pośrednictwem wybranego operatora pocztowego na adres Ministerstwa Spraw Zagranicznych albo poprzez złożenie go osobiście w zamkniętej kopercie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, albo
 - b) w postaci elektronicznej poprzez przekazanie jego odwzorowania cyfrowego na elektroniczną skrzynkę podawczą Ministerstwa Spraw Zagranicznych w elektronicznej platformie usług administracji publicznej (ePUAP);
- 2) jeżeli uwierzytelniony formularz płatności składa pełnomocnik uprawnionego, przedkłada ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych udzielone przez uprawnionego pełnomocnictwo do reprezentowania go przed ministrem właściwym do spraw zagranicznych, z którego wynika upoważnienie do złożenia dyspozycji płatności w imieniu i na rzecz uprawnionego, a także przekazuje niezwłocznie uprawnionemu odwzorowanie cyfrowe albo kopię uwierzytelnionego formularza płatności złożonego do ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 3) jeżeli po dniu wydania orzeczenia Trybunału, w którym zasądzono kwotę słusznego zadośćuczynienia, nastąpiła zmiana imienia lub nazwiska albo nazwy uprawnionego, do uwierzytelnionego formularza płatności dołącza się dokument urzędowy potwierdzający tę zmianę;
- 4) sprostowania błędów i oczywistych omyłek pisarskich w uwierzytelnionym formularzu płatności można dokonać pisemnie, a w sprawach pilnych – również za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefonicznie, jednakże w tym przypadku minister właściwy do spraw zagranicznych może zażądać dodatkowo potwierdzenia na piśmie dokonanego sprostowania.

Po piąte, w zakresie sposób wypłaty słusznego zadośćuczynienia proponuje się wprowadzenie następującego unormowania.

Wypłata kwoty słusznego zadośćuczynienia następuje: 1) przelewem na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie polskiej, 2) przelewem na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej prowadzony w walucie obcej, albo 3) przekazem pocztowy na wskazany adres zamieszkania lub pobytu albo adres siedziby.													
3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?													
Nie dotyczy.													
4. Podmioty, na które oddziałuje projekt													
Grupa	Wielkość			Źródło danych					Oddziaływanie				
Minister Spraw Zagranicznych	1			własne					Minister Spraw Zagranicznych uwierzytelnia formularz płatności i przekazuje do uprawnionego albo jego pełnomocnika.				
Uprawnieni albo pełnomocnicy uprawnionych.	Brak danych.			Nie dotyczy.					Wypełnienie formularza płatności i przekazanie do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.				
5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji													
Przeprowadzone zostały konsultacje publiczne, w tym z organizacjami samorządów prawniczych, w szczególności adwokatury i radców prawnych, a także organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną praw człowieka. W tym celu projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny” zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806 oraz z 2025 r. poz. 408) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2025 r. poz. 677).													
6. Wpływ na sektor finansów publicznych													
(ceny stałe z r.)		Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Źródła finansowania		Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.											

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń								
7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe								
		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-	-
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-	-	-	-	-	-	-
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	-	-	-	-	-	-	-
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało wpływu na sektor dużych przedsiębiorstw.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało wpływu na sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Rozporządzenie w sposób pośredni wpłynie na obywateli będących uprawnionymi lub pełnomocnikami uprawnionych. Określenie wzoru formularza płatności oraz szczegółowy tryb i sposób jego składania będzie miało pozytywny wpływ na wiedzę i świadomość obywateli odnośnie procesu wypłaty słusznego zadośćuczynienia.						
	(dodaj/usuń)							
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		Wejście w życie projektu nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców, sytuację ekonomiczną i społeczną rodziny, a także osób niepełnosprawnych oraz osób starszych.						
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☐ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy				
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.				☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy				
Komentarz: Rozporządzenie zmniejszy liczbę dokumentów, ponieważ wprowadzony zostanie jeden wzór formularza płatności dla uprawnionego i pełnomocnika uprawnionego.								

9. Wpływ na rynek pracy	
Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.	
10. Wpływ na pozostałe obszary	
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:
☐ informatyzacja ☐ zdrowie	
Omówienie wpływu	Projekt rozporządzenia nie będzie miał wpływu na inne obszary.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Od dnia wejścia w życie.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Nie dotyczy.	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	
Brak.	